

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

GRUDZIEŃ, 2015

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego
ul. Świdnicka 12/16
50-068 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof
Przemysław Malczewski

KIEROWNIK PRACOWNI

Wojciech Maleszka

OPRACOWANIE

Karolina Drewnicka

OPRACOWANIE KARTOGRAFICZNE

I ELEKTRONICZNE PRZETWARZANIE DANYCH

Ewa Skoczeń

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. TŁO GOSPODARCZE	5
1.1. LUDNOŚĆ	7
1.2. POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO	8
1.3. RYNEK PRACY	9
1.4. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	12
1.5. EKSPORT	15
1.6. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA	17
2. INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA	19
2.1. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE	21
2.2. INWESTORZY ZAGRANICZNI NA DOLNYM ŚLĄSKU	23
2.3. STRUKTURA BRANŻOWA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH	27
2.4. STRUKTURA BRANŻOWA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH WEDŁUG LOKALIZACJI	34
2.5. STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA	35
2.6. NAJWIĘKSZY INWESTORZY	37
3. INWESTORZY ZAGRANICZNI W SPECJALNYCH STREFACH EKONOMICZNYCH	39
3.1. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE NA DOLNYM ŚLĄSKU	41
3.1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SSE	42
3.1.2. ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU STREF	46
3.1.3. LICZBA UDZIELONYCH ZEZWOLEŃ	48
3.1.4. NAKŁADY INWESTYCYJNE	48
3.1.5. MIEJSCA PRACY	49
3.2. STRUKTURA INWESTYCJI W SSE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA KAPITAŁU	49
3.3. STRUKTURA INWESTYCJI W SSE WEDŁUG BRANŻ	50
3.4. WIODĄCY INWESTORZY W SSE	51
3.5. EFEKTYWNOŚĆ ODDZIAŁYWANIA SSE NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA	52
4. SYSTEM ZACHĘT INWESTYCYJNYCH	53
4.1. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE	56
4.2. GRANTY RZĄDOWE	57
4.3. ZWOLNIENIE Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI	58
4.4. FUNDUSZE UNIJNE	58
4.5. INNE FORMY WSPARCIA	59
5. WSPARCIE INSTYTUCJONALNE INWESTORÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU	61
5.1. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU	63
5.2. INSTRUMENTY WSPARCIA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH	65
5.3. UCZELNIE WYŻSZE	66
5.4. KLASTRY	67
PODSUMOWANIE	71
SPIS RYSUNKÓW	73
SPIS WYKRESÓW	73
SPIS TABEL	74
ŹRÓDŁA	74

WSTĘP

Pod względem atrakcyjności inwestycyjnej województwo dolnośląskie od lat utrzymuje się w krajowej czołówce. Inwestycje zagraniczne uznawane są za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego w regionie. Postrzegane są one jako jeden z najważniejszych czynników innowacyjności, rozwoju i modernizacji gospodarki, a ich obecność wpływa na poprawę sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy. Swoją specyfiką wiążą one elementy takie jak: kapitał finansowy i, co szczególnie istotne dla rozwoju gospodarki przyjmującej, także wiedzę, umiejętności i *know-how*, technologie, wzorce organizacyjne i marketingowe.

Głównym celem analizy jest przedstawienie aktualnej sytuacji inwestycyjnej województwa dolnośląskiego, określenie wielkości, struktury, pochodzenia i rozmieszczenia przestrzennego bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie. Opracowanie składa się z 5 rozdziałów. Na początku w *Rozdziale 1. Tło gospodarcze* w syntetycznym ujęciu przedstawione zostały uwarunkowania rozwoju gospodarczego w regionie. Następnie w *Rozdziale 2. Inwestorzy zagraniczni* analizie poddane zostały najważniejsze informacje dotyczące wielkości i rozmieszczenia przestrzennego inwestycji zagranicznych na terenie województwa dolnośląskiego. Szczegółowo omówiona została struktura branżowa inwestycji oraz pochodzenie

kapitału według krajów. Rozdział obejmuje również listę największych inwestorów zagranicznych w województwie.

Ze względu na fakt, że województwo dolnośląskie dysponuje największą w Polsce liczbą obszarów Specjalnych Stref Ekonomicznych, z których wszystkie działają również w obszarze aglomeracji wrocławskiej, w *Rozdziale 3. Inwestorzy zagraniczni w Specjalnych Strefach Ekonomicznych* analizie poddano inwestycje zagraniczne na ich terenach.

W kolejnych rozdziałach zaprezentowany został system zachęt inwestycyjnych w kraju i w regionie (*Rozdział 4.*) oraz wiodące instytucje otoczenia biznesu ze wskazaniem wsparcia dla inwestorów (*Rozdział 5.*). Analizę kończy syntetyczna prezentacja wniosków.

Podstawowym źródłem danych przedstawionych w analizie jest baza przedsiębiorców zarejestrowanych w rejestrze REGON prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny oraz informacje udostępnione przez Specjalne Strefy Ekonomiczne.

Wykaz użytych skrótów:

BIZ – bezpośrednie inwestycje zagraniczne

IZ – inwestorzy zagraniczni

SSE – Specjalna Strefa Ekonomiczna

1.

TŁO GOSPODARCZE

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

1.

TŁO GOSPODARCZE

Dogodna lokalizacja, rozwinięta infrastruktura transportowa, bogactwo surowców naturalnych i otwarcie na inwestorów sprawiają, że Dolny Śląsk jest jednym z najatrakcyjniejszych i najdynamiczniej rozwijających się regionów w Polsce. Odgrywa on znaczącą rolę zarówno w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, jak i centralno-wschodniej Europy i od lat zajmuje czołowe lokaty w rankingach gospodarczych w kraju.

Do głównych atutów regionu zaliczyć należy:

- korzystne położenie geopolityczne, sąsiedztwo Niemiec i Republiki Czeskiej oraz atrakcyjne położenie względem rynków zbytu,
- bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową:
 - połączenia drogowe: autostrada A4, międzynarodowe drogi E40, E36, E65 i E67,

- rozbudowany system linii kolejowych: międzynarodowe linie kolejowe: E30 i E59,
- rozwiniętą sieć transportu wodnego: połączenie z zespołem portowym Szczecin-Świnoujście oraz włączenie do systemu żeglugi śródlądowej Europy zachodniej poprzez kanały Odra-Sprewa i Odra-Hawela,
- międzynarodowy port lotniczy Wrocław Strachowice,
- wysoki poziom rozwoju gospodarczego,
- liczne podstrefy ekonomiczne oferujące dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej inwestorom,
- obecność uczelni wyższych, w tym reprezentujących najlepsze jednostki naukowe w Polsce, a ponadto:
- bogactwo kulturowe, w tym liczne zabytki, obiekty światowego dziedzictwa UNESCO oraz walory przyrodnicze stwarzające podstawy dla rozwoju usług turystycznych.

1.1. LUDNOŚĆ

Dolny Śląsk zamieszkuje około 2,9 mln osób, co stanowi 7,6% mieszkańców Polski. Gęstość zaludnienia w regionie wynosi 146 os./km², znacznie powyżej średniej dla kraju 123 os./km². W miastach zamieszkuje 69% ogółu ludności.¹

Mieszkańcy w wieku produkcyjnym² stanowią 63,5% dolnośląskiej populacji, a w wieku przedprodukcyjnym 19,7%. W 2011 roku wykształcenie wyższe posiadało 19,6% ludności³ w regionie (431,2 tys. osób), średnie i policealne 37,5% (823,6 tys. osób), zasadnicze zawodowe 24,8% (544,8 tys. osób), a podstawowe 15,8% (346,7 tys. osób)⁴.

19 947 km² powierzchnia województwa

2 mln 908 tys. mieszkańców

7,6% mieszkańców Polski

146 os./km² gęstość zaludnienia

¹ GUS, 2014

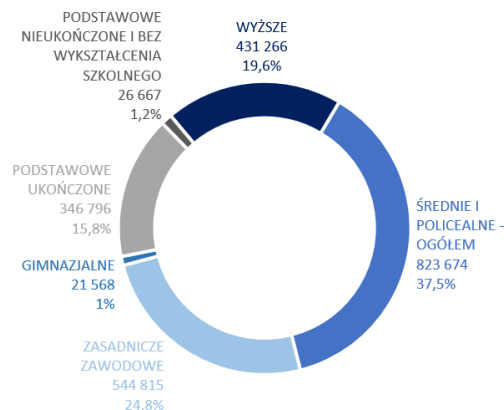
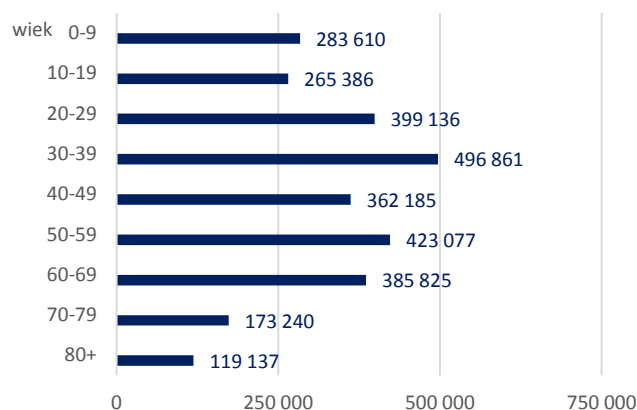
² mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat

³ powyżej 15 roku życia

⁴ Narodowy Spis Powszechny, GUS 2011

WYKRES 1. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU [2014] I WYKSZTAŁCENIA [2011].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.2. POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Dolny Śląsk od lat zaliczany jest do liderów rozwoju gospodarczego w kraju. Udział województwa dolnośląskiego w tworzeniu **Produktu Krajowego Brutto** (PKB) gospodarki narodowej od lat pozostaje na zbliżonym poziomie i w 2013 roku sięgał 8,5%. Wartość PKB w cenach bieżących w województwie wynosiła 140 901 mln zł⁵, co oznacza wzrost o około 2 603 mln zł (1,9%) względem roku 2012. Wartość wytworzonego PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyższa od średniej krajowej i wynosi 48 402 zł. Stanowi to 112,1% wartości wskaźnika dla kraju, który wynosi 43 168 zł.

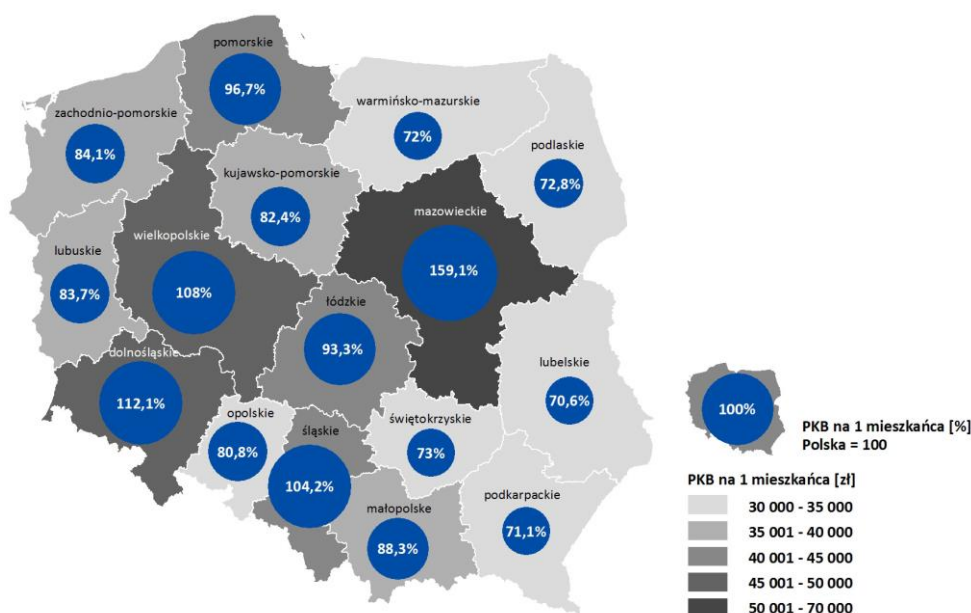
140 901 mln zł PKB

8,5% PKB w Polsce (4. miejsce w Polsce)

48 402 zł PKB na mieszkańca (Polska: 43 168 zł)

112,1% PKB na mieszkańca w Polsce

RYSUNEK 1. PRODUKT KRAJOWY BRUTTO NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW – CENY BIEŻĄCE [2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Wstępne szacunki produktu krajowego brutto według województw w 2013 r.

⁵ Źródło: Wstępne szacunki produktu krajowego brutto według województw w 2013 r., GUS

1.3. RYNEK PRACY

Na Dolnym Śląsku pracuje ponad 813,9 tys. osób, co stanowi 7,2% ogółu pracujących w kraju. Województwo pod tym względem plasuje się na 5. miejscu po województwach mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim. Liczba osób pracujących wzrosła w porównaniu do 2010 roku o blisko 31,1 tys. osób (4%).

Wrocław skupia nieco ponad 1/3 pracowników (31,1%, 252,9 tys. osób), powiat wrocławski 5,9 %, a świdnicki 4,9%. Od 2010 roku największy wzrost liczby pracujących odnotowano w stolicy regionu (16,4 tys. osób) oraz w powiatach oławskim (4,1 tys.), wrocławskim (3,9 tys.), polkowickim (2,5 tys.) i świdnickim (2,1 tys.).

Na 1000 mieszkańców przypada 251 osób pracujących, znacznie powyżej średniej krajowej wynoszącej 230 osób, a wartość tego wskaźnika wzrosła od 2010 roku o 11 osób. Najwyższą wartość notuje się w powiecie polkowickim (464), we Wrocławiu (392) oraz Legnicy i powiecie wrocławskim (323), najniższą natomiast w powiecie górowskim (107), lwóweckim (131) i złotoryjskim (138).

813,9 tys. osób pracujących

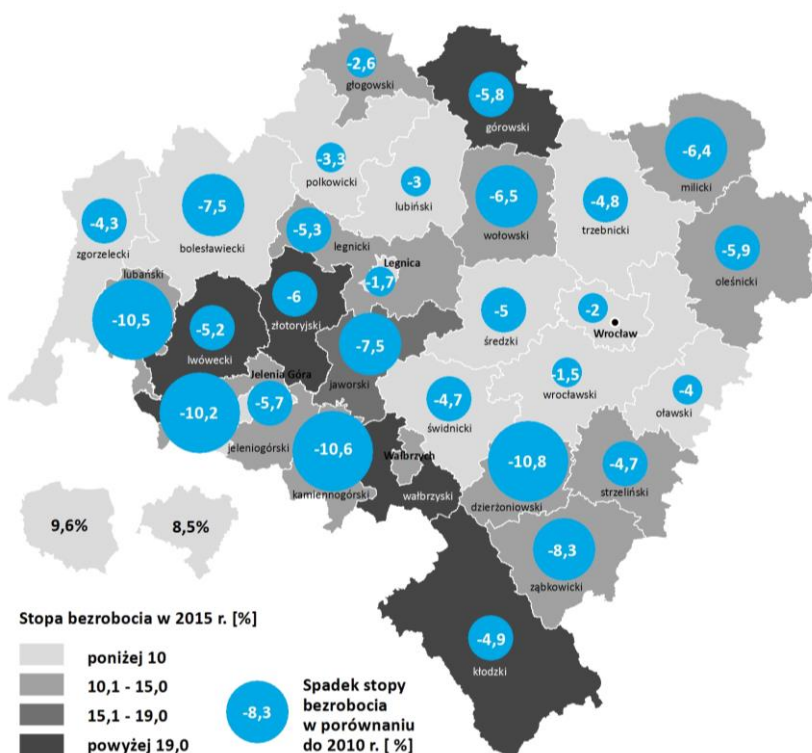
5. miejsce w Polsce

4% wzrost liczby pracujących w porównaniu do 2010

251 osób pracujących na 1000 mieszkańców (Polska: 230)

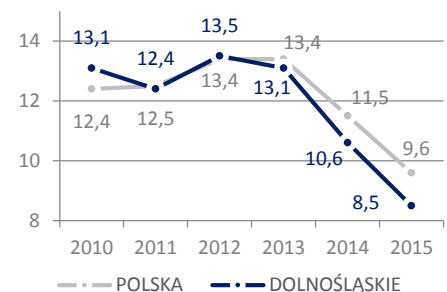
Stopa bezrobocia⁶ na Dolnym Śląsku maleje od 2012 roku i obecnie wynosi 8,5%. Pod tym względem region plasuje się na 5. miejscu w Polsce, przy średniej krajowej wynoszącej 9,6%. Od 2010 roku spadła ona o 4,6%, co było jednym z największych spadków w kraju, zaraz po województwie lubuskim (-5,3%) i zachodniopomorskim (-5%). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym⁷ na Dolnym Śląsku jest również jednym z najniższych w kraju: 6,6% przy 7,5% w Polsce. Na Dolnym Śląsku występuje również najniższy udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów w ogóle bezrobotnych wśród wszystkich województw (3,4% przy średniej dla Polski 4,7%).

RYSUNEK 2. STOPA BEZROBOCIA NA DOLNYM ŚLĄSKU [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 2. STOPA BEZROBOCIA [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

8,5% stopa bezrobocia w województwie

-4,6% jeden z najwyższych spadków stopy bezrobocia w kraju w latach 2010-2015

6,6% udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

3,4% najniższy udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych ogółem w Polsce

⁶ stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie, GUS, październik 2015

⁷ GUS, 2014

W regionie zaznacza się rola dużych miast jako znaczących rynków pracy. Najniższa stopa bezrobocia występuje we Wrocławiu i powiecie wrocławskim (3,5%) oraz Jeleniej Górze (5,2%) i powiecie polkowickim (6,3%). Trzy powiaty w województwie przekroczyły natomiast stopę bezrobocia 20%, w tym powiat górowski, w którym była ona najwyższa w regionie (20,8%), wałbrzyski i złotoryjski (20,6%). Wysokie bezrobocie występuje również w powiatach kłodzkim (19,8%) i lwóweckim (19,5%). Jednocześnie największy spadek stopy bezrobocia w latach 2010-2015 odnotowano w powiatach: jeleniogórskim, lubańskim, kamiennogórskim i dzierzoniowskim (od 10,2-10,8%).

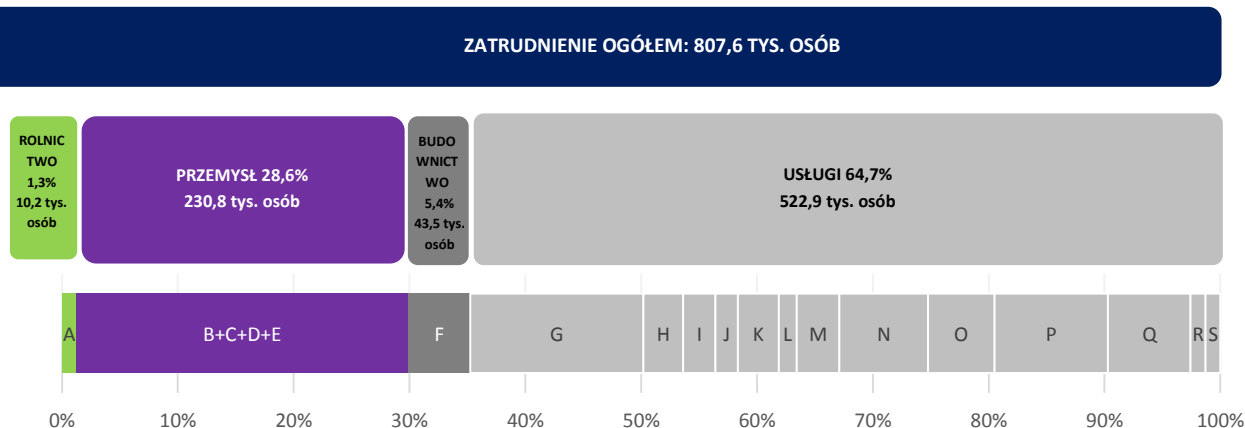
Na terenie województwa **zatrudnionych** jest ponad 807,6 tys. osób ogółem. Zatrudnienie w sektorze prywatnym w stosunku do publicznego wynosi 3:1. Największy udział stanowią zatrudnieni w usługach (około 65%, 522,9 tys. osób), następnie w przemyśle (28,6%, 230,8 tys. osób) oraz w budownictwie 5,4% (43,5 tys. osób). Jedyne 1,3% stanowią osoby zatrudnione w rolnictwie 10,2 tys. osób).

807,6 tys. zatrudnionych w 2014 (5. miejsce w kraju)

7,8% ogółu zatrudnionych w kraju

3:1 zatrudnienie w sektorze prywatnym
w stosunku do publicznego

WYKRES 3. ZATRUDNIENIE WEDŁUG W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM SEKCJI PKD 2007 [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba **nowo utworzonych miejsc pracy** na Dolnym Śląsku rośnie od 2012 roku. W 2014 roku utworzonych zostało 44,6 tysięcy nowych miejsc pracy (7,3% nowo utworzonych miejsc w kraju), co plasowało województwo na 5. miejscu w Polsce, po województwach mazowieckim (163 tys.), wielkopolskim (71,8 tys.), śląskim (61,7 tys.) i małopolskim (48,9 tys.).

Co istotne pod względem liczby **ofert pracy** Dolny Śląsk plasuje się na 2. miejscu w kraju, po województwie śląskim. Odnotowano 4 520 ofert pracy, które stanowiły 11,4% ofert krajowych, a ich liczba od 2010 roku wzrosła blisko o połowę (48%). Dolnośląskie znajduje się również w czołówce województw z największą liczbą ofert pracy dla niepełnosprawnych (2. miejsce w kraju po województwie śląskim, 13,1% ofert krajowych), a ich liczba od 2010 roku również wzrosła o blisko 46%.

44,6 tys. nowo utworzonych miejsc pracy w 2014

7,3% nowo utworzonych miejsc pracy w kraju

2. miejsce w kraju pod względem liczby ofert pracy
ogółem i dla niepełnosprawnych

4 520 ofert pracy w 2014
(3 057 ofert pracy w 2010)

11,4% ofert pracy w kraju

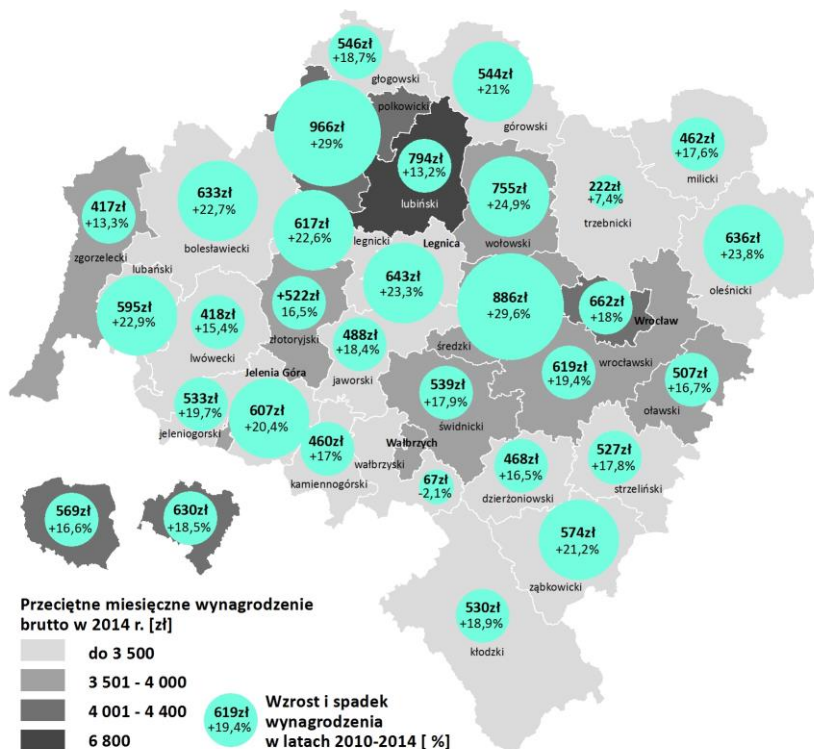
48% wzrost ilości ofert pracy od 2010

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w regionie w 2014 roku wynosiło 4 042,86 zł i było o 38,87 zł wyższe od średniej krajowej. Pod tym względem województwo zajmuje 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim (4 927,34 zł) i śląskim (4 100,51 zł). Od 2010 roku wzrosło ono o 18,5% i stanowi 101% wynagrodzenia krajowego.

Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto osiągają mieszkańcy powiatu lubińskiego 6 807,05 zł i jest ono

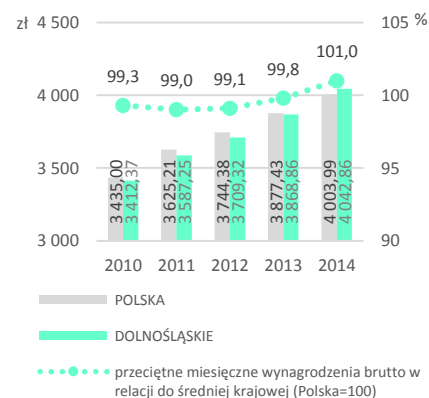
o 68,4% wyższe niż średnio w województwie, oraz mieszkańcy Wrocławia (4 337,99 zł) i powiatu polkowickiego (4 292,91 zł). Najniższe przeciętne wynagrodzenia osiągają natomiast mieszkańcy powiatów milickiego, lwóweckiego i jaworskiego (około 3 tys. zł). Najwyższy wzrost wynagrodzeń od 2010 roku odnotowano w powiecie polkowickim (966,15 zł) i średzkim (885,64 zł).

RYSUNEK 3. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO WEDŁUG POWIATÓW [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 4. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4 042,86 zł przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (Polska: 4 003,99 zł)

o **630,49 zł** czyli o **18,5%**

wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w porównaniu do 2010 (Polska: 568,99 zł i 16,6%)

Na terenie województwa najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej osiągają pracownicy zatrudnieni w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (Sekcja K: 5 999,43 zł) oraz informacji i komunikacji (Sekcja J: 5 488,32 zł). W porównaniu z resztą kraju wyróżnia się branża budownictwa – 2. miejsce wśród województw i zarobki wyższe o 121,03 zł niż średnio w kraju.

Najniższe przeciętne zarobki osiągają natomiast pracownicy w branżach związanych z zakwaterowaniem

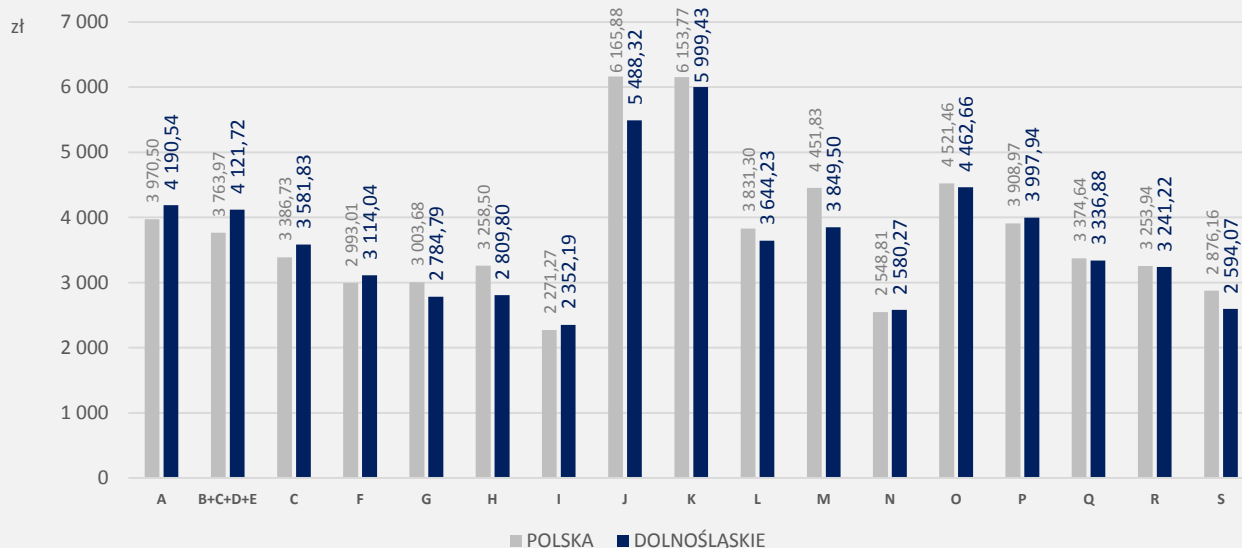
i usługami gastronomicznymi (Sekcja I: 2 352,19 zł), pomimo faktu iż ich wynagrodzenia w województwie dolnośląskim są jednymi z najwyższych w kraju (2. miejsce), oraz w działalności w zakresie administrowania i wspierania (Sekcja N: 2 580,27 zł). Województwo dolnośląskie jest klasyfikowane dopiero na 8. miejscu w kraju również pod względem wynagrodzeń w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (3 336,88 zł).

Koszty związane z zatrudnieniem wynosiły 49 735 mln zł (8,3%) co klasyfikuje region na 4. miejsce w kraju.

WYKRES 5. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 [2013].

SEKCJA	A	B+C +D +E	C	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
	Roľnictwo, łesnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemyst	Przetwórstwo przemysłowe.	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Transport i gospodarka magazynowa	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Pozostała działalność usługowa
miejsce w kraju	4.	3.	3.	2.	4.	5.	2.	5.	2.	6.	5.	4.	2.	3.	8.	2.	9.
różnica między średnim wynagrodzeniem w Polsce i województwie [zł]	+220,04	+357,75	+195,10	+121,03	-218,89	-448,70	+80,92	-677,56	-154,34	-187,07	-602,33	+31,46	-58,80	+88,97	-37,76	-12,72	-282,09

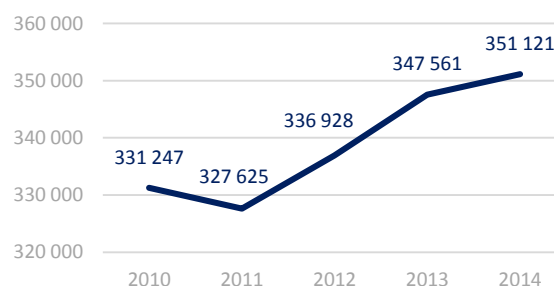

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.4. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Dolny Śląsk dysponuje ogromnym potencjałem rozwoju przedsiębiorczości. Do rejestru REGON wpisanych jest ponad 351 tys. **podmiotów gospodarczych** (8,5% podmiotów w kraju), a od 2010 roku ich liczba wzrosła o 6%. W sektorze prywatnym działa 95,5% podmiotów gospodarki narodowej. W województwie przypada 1 207 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, czyli znacznie powyżej średniej krajowej wynoszącej 1 071. Klasyfikuje to region na 3. miejscu w kraju, po województwie mazowieckim (1 391) i zachodniopomorskim (1 279), a od 2010 roku wskaźnik ten wzrósł w województwie o 6,3% (Polska: wzrost o 5,5%).

WYKRES 6. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WPISANYCH DO REJESTRU REGON NA DOLNYM ŚLĄSKU [2010-2014].

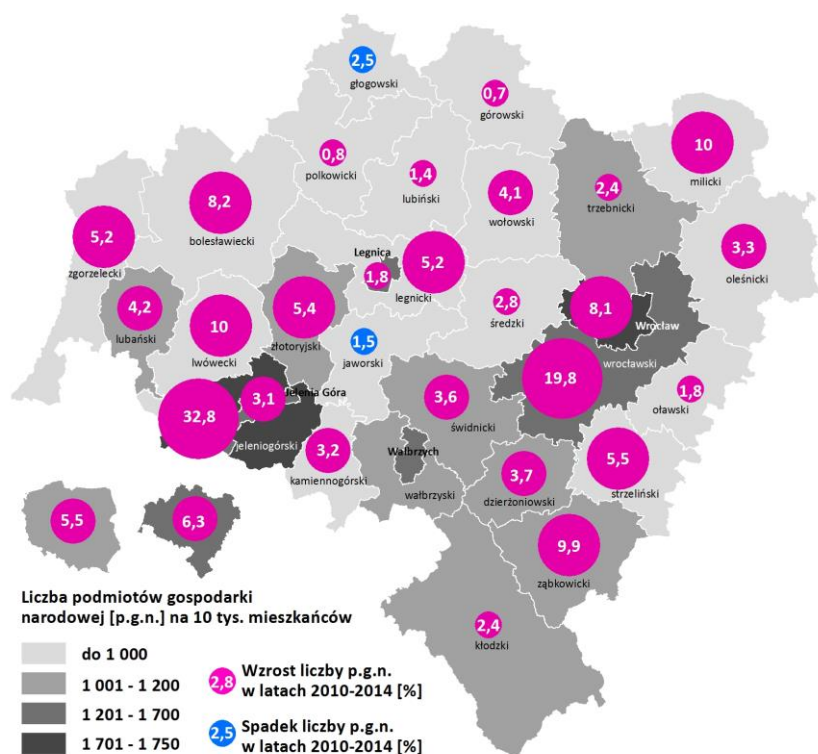

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem liczby podmiotów na 10 tys. ludności na tle wszystkich jednostek wyróżnia się stolica województwa (1 739), a dalej plasuje się powiat jeleniogórski (1 703) i Jelenia Góra (1 546). Najmniejszą wartość wskaźnik osiągnął w powiecie polkowickim (728), górowskim i lwóweckim (po 757), choć w tym ostatnim przypadku

rocznie następowała poprawa jego poziomu. Od 2010 roku największy wzrost ilości podmiotów na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie jeleniogórskim (32,8%) i wrocławskim (19,8%). Spadek ilości podmiotów na 10 tys. nastąpił natomiast w powiatach: wałbrzyskim (-4,2%), głogowskim (-2,5%) i jaworskim (-1,5%).

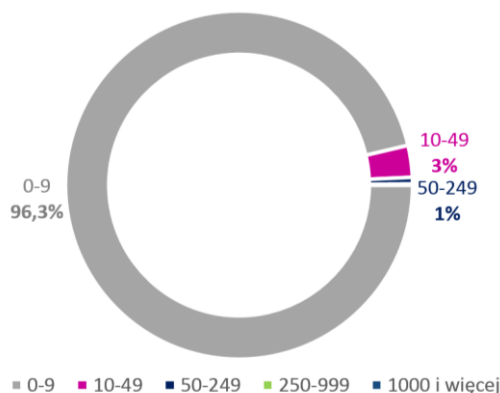
RYSUNEK 4. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANYCH DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na Dolnym Śląsku przeważają mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. W 2014 roku stanowiły one 96% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw w regionie (338,2 tys. podmiotów), a ich liczba od 2010 roku wzrosła o 6,5%. Około 3% stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób (10,3 tys. podmiotów), a ich liczba od 2010 roku spadła w regionie o 5,3%. Na Dolnym Śląsku funkcjonuje ponadto 2 141 podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób, 295 zatrudniających od 250 do 1 000 osób i 61 powyżej 1 000 osób, a liczba tych dwóch ostatnich w ciągu 5 lat również spadła o 11,1%.

WYKRES 7. PODMIOTY GOSPODARZE NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA [2014].

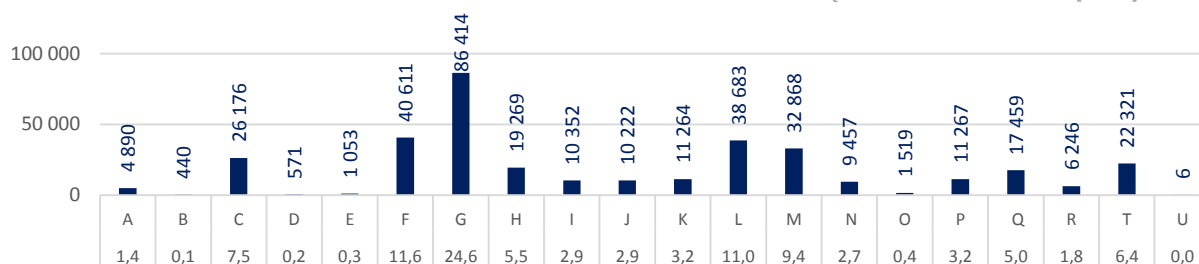
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem struktury branżowej przedsiębiorstw największa liczba podmiotów gospodarczych (24,6%) prowadzi działalność w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (Sekcja G: 86,4 tys. podmiotów). Podmioty zajmujące się budownictwem stanowią 11,6% ogółu (Sekcja F: 40,6 tys. podmiotów), a 11% podmiotów zarejestrowanych jest w działalności

profesjonalnej, naukowej i technicznej (Sekcja L: 38,6 tys. podmiotów). Ponadto 9,4% firm prowadzi działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (Sekcja M: 32,8 tys. firm), a 7,5% ogółu podmiotów zajmuje się przetwórstwem przemysłowym (Sekcja C: 26,1 tys. firm).

WYKRES 8. STRUKTURA BRANŻOWA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG PKD 2007 [2014]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na Dolnym Śląsku od 2010 roku następuje dynamiczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związaną z:

- obsługą rynku nieruchomości (Sekcja L: 4 469 nowe firmy, wzrost o 13,1%),
- działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (Sekcja M: 4 244 nowe firmy, 14,8%),
- opieką zdrowotną i pomocą społeczną (Sekcja Q: 2 912 nowe firmy, 20%),
- pozostałą działalnością usługową oraz gospodarstw domowych zatrudniających pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (Sekcje S i T: 2 810 nowe firmy, 14,4%)
- informacji i komunikacji (Sekcja J: 2 636 nowe firmy, 34,7%),
- edukacji (Sekcja P: 2 469 nowe firmy, 28,1%).

Największy procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych, bo aż o 99%, odnotowano w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (Sekcja D: 284 nowe firmy). Spadek liczby podmiotów wystąpił tylko w trzech sekcjach. Największy spadek ilościowy przedsiębiorstw odnotowano w sekcji handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (Sekcja G: -1 802 firmy, -2%), natomiast największy procentowy spadek nastąpił w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (Sekcja A: - 1 709 firm, -25,9%) oraz

w transporcie i gospodarce magazynowej (Sekcja H: 1 539 firmy, -7,4%).

Wartość Dodana Brutto (WDB)⁸ w województwie w 2012 roku wynosiła 122 548 mln zł, co dawało regionowi 4. miejsce w kraju. Największy udział w generowaniu WDB ma przetwórstwo przemysłowe: 34 851 mln zł. Województwo dolnośląskie generuje 12,3% WDB krajowego w tej sekcji, co plasuje je pod tym względem na 3. miejscu w kraju. Jeszcze wyższy udział ma górnictwo i wydobywanie: 16% WDB krajowego w sekcji (4 531 mln zł, 2. miejsce w kraju).

SEKCJA	MIEJSC E W KRAJU	% UDZIAŁ W KRAJU
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (Sekcja A)	10.	0,4
przemysł (Sekcja: B, C, D, E)	3.	11,9
przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C)	3.	12,3
budownictwo (Sekcja F)	5.	7,9
handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja; działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości; pozostałe usługi (Sekcja: G-T)	5.	7,4
pozostałe usługi (sekcje M, N, O, P, Q, R, S, T)	5.	8,1

Pod względem **produkcji sprzedanej przemysłu⁹** ogółem województwo znajduje się na 4. miejscu w Polsce z wartością 105 981,9 mln zł (9% produkcji kraju) po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

⁸ wartość wszystkich wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe podmioty pomniejszona o koszty związane z ich wytworzeniem, wartość dodana brutto opisuje przyrost wartości dóbr w danym okresie

⁹ wartość wyrażona w bieżących cenach bazowych tj. bez podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, a łącznie z wartością otrzymanych dotacji przedmiotowych tj. dotacji do produktów (wyrobów i usług)

Wartość ta w przeliczeniu na mieszkańca wynosi 36 407 zł, co stanowi 119% średniej (30 724 zł).

105 981,9 mln zł produkcja sprzedana przemysłu

4. miejsce w kraju

9% produkcji sprzedanej przemysłu w kraju

Dolny Śląsk zakwalifikował się natomiast dopiero na 15. miejscu wśród województw pod względem udziału sektora małych i średnich przedsiębiorstw w produkcji sprzedanej przemysłu (28% w 2013 roku), jako jedno z trzech województw, wraz z mazowieckim i śląskim, poniżej średniej krajowej (36,3%).

Duży potencjał rozwojowy województwa oraz wysoki poziom uprzemysłowienia spowodowały, że na Dolnym Śląsku produkuje się najwięcej pojazdów samochodowych i ich części w skali całego kraju (19% krajowej wartości produkcji sprzedanej w 2013 roku). W strukturze przemysłu województwa ważną rolę odgrywają również: produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (9%), a także produkcja gumy i tworzyw (7%) oraz produkcja artykułów spożywczych i wyrobów z metali (po 6%).

Województwo ma szczególnie silną pozycję wśród województw zajmujących się produkcją komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (32% krajowej ich produkcji sprzedanej). Wyróżnia się także jako region produkujący skórę i wyroby skórzane (25%), wyroby tekstylne (20%), wyroby z gumy i tworzyw (11%), urządzenia elektryczne (11%), maszyny i urządzenia (11%) oraz produkty z metali (9%).

W odniesieniu do większości z wymienionych sektorów województwo od 2010 roku podwyższyło swoją pozycję konkurencyjną, mierzoną udziałem w krajowej wartości produkcji sprzedanej. Dotyczy to działań:

- produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli,
- produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych,
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- produkcja wyrobów tekstylnych,
- produkcja papieru i wyrobów z papieru,
- produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych,
- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń.

1.5. EKSPORT

Eksport w województwie dolnośląskim od lat należy do największych w Polsce, po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. W 2014 roku udział Dolnego Śląska w ogólnokrajowym eksporcie wynosił 10%. W regionie zlokalizowanych jest 14 przedsiębiorstw sklasyfikowanych w rankingu 100 największych polskich eksporterów 2012 roku.

Najważniejszymi rynkami eksportowymi dla Dolnego Śląska w 2014 roku były:

KRAJ	% UDZIAŁ W EKSPORCIE WOJEWÓDZTWA	% UDZIAŁ EKSPORTU W KRAJOWYM EKSPORCIE DO DANEGO KRAJU
Niemcy	33,9%	12,9%
Republika Czeska	10,8%	16,7%
Wielka Brytania	7,1%	11,2
Francja	5,9%	10,5%
Chiny	3,8%	37,2%

Bardzo istotną rolę w eksporcie regionu odgrywa przemysł wydobywczy – z województwa dolnośląskiego za granicę trafia 80,4% polskiej miedzi i artykułów z niej, a ponadto około 64% polskich kamieni, metali szlachetnych i wyrobów z nich oraz około 52% rud metali.

Głównymi produktami eksportowymi w województwie są:

- maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części (21,3% eksportu województwa),
- miedź i artykuły z miedzi (ok. 15% eksportu województwa),
- maszyny i urządzenia elektryczne i elektroniczne, w tym małe AGD, kuchenki elektryczne, telewizory, kamery oraz ich części (15% eksportu województwa)
- pojazdy nieszynowe, ich części i akcesoria (10,8% eksportu województwa),
- meble, materace, lampy, budynki prefabrykowane (7% eksportu województwa).

1.6. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Województwo dolnośląskie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej znajduje się na 3. miejscu w kraju¹⁰. Do mocnych stron regionu zalicza się aktywność wobec inwestorów oraz infrastrukturę gospodarczą i społeczną. Natomiast w jego słabych stronach wskazywany jest poziom bezpieczeństwa powszechnego.

POZYCJA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W RANKINGU ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTW [2010-2014]	POZYCJA W RANKINGU
2014	3
2013	2
2012	3
2011	3
2010	2

W rankingu województw w ocenie pod względem zasobów i kosztów pracy dolnośląskie plasuje się na 5. miejscu i jego ocena spadła od 2012 roku ze względu na rosnące koszty pracy. Region został oceniony również na 5. miejscu w kraju pod względem chłonności rynku oraz dostępności transportowej.

Dolny Śląsk jest jednak krajowym liderem pod względem infrastruktury gospodarczej (1. miejsce w kraju). Dysponuje on ponadprzeciętnie rozwiniętymi sektorami badawczo-rozwojowym i instytucji otoczenia biznesu oraz aktywnością inwestorów w SSE i posiada duże zasoby wolnych terenów inwestycyjnych. Pod względem infrastruktury społecznej województwo zajęło 3. miejsce, ze względu na ponadprzeciętną intensywność działalności kulturalnej i dobrze rozwiniętą infrastrukturę hotelową.

Województwo dolnośląskie wyraźnie wyróżnia się również w zakresie aktywności wobec inwestorów. Wraz z województwem wielkopolskim dysponuje szeroką ofertą terenów inwestycyjnych. Regionalne Centra Obsługi Inwestora (szerzej opisane w Rozdziale 5.2.) w województwach: dolnośląskim, pomorskim i zachodniopomorskim otrzymały wyróżniającą ocenę w toku certyfikacji przeprowadzonej przez PALiZ (za dotychczasową współpracę w zakresie obsługi inwestorów, przygotowanie merytoryczne i techniczne do obsługi inwestora oraz umiejętność prezentacji oferty inwestycyjnej regionu).

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2014]	POZYCJA W RANKINGU
Dostępność transportowa	5
Zasoby i koszty pracy	5
Rynek zbytu	5
Infrastruktura gospodarcza	1
Infrastruktura społeczna	3
Aktywność województwa wobec inwestorów	1
Atrakcyjność inwestycyjna województwa	3

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014, instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, opracowanie pod redakcją M. Nowickiego, Gdańsk 2014

Podregion wrocławski, podobnie jak w 2013 roku, znalazł się na 5. miejscu w Polsce pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla przemysłu oraz na 6. miejscu pod względem atrakcyjności dla działalności usługowej i zaawansowanej technologicznie. Do jego głównych atutów zalicza się:

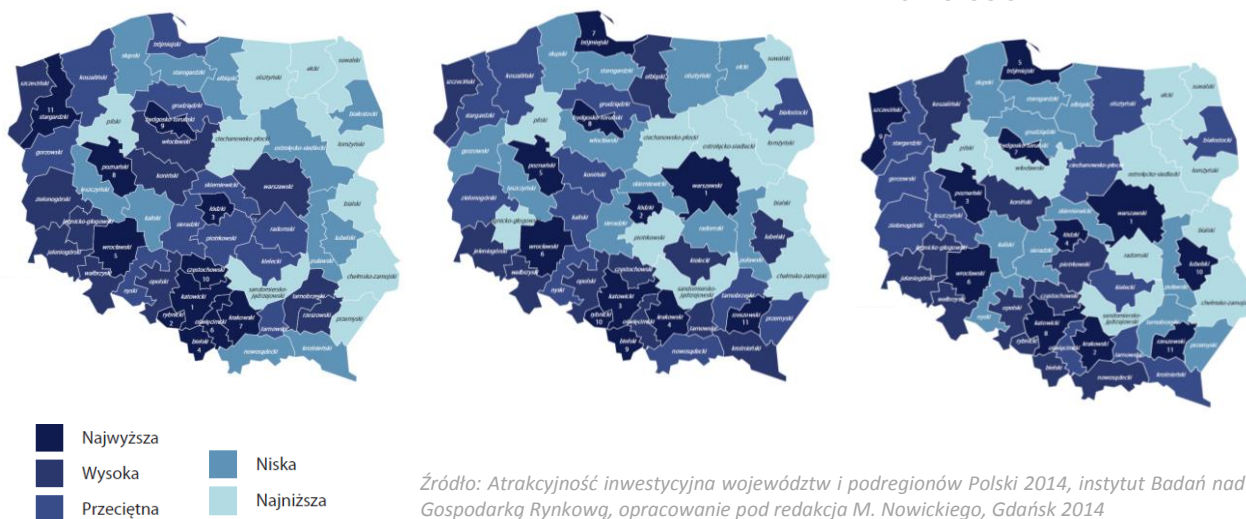
- dostępność transportową – węzeł transportowy rangi ponadregionalnej z dostępem do międzynarodowego lotniska, bliskość granicy zachodniej i południowej, bliskość autostrady A4,
- poziom rozwoju gospodarki – bardzo korzystna struktura gospodarki, bardzo duża liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego, wysoka wydajność pracy,
- infrastrukturę gospodarczą – bardzo duża powierzchnia wolnych terenów w SSE, bardzo duża aktywność inwestorów w SSE, wysokie możliwości inwestowania w SSE, bardzo dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu,
- wielkość i jakość zasobów pracy – duża liczba wykwalifikowanych pracowników oraz studentów i absolwentów szkół wyższych, wysoki poziom przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej,
- chłonność rynku – wysoka siła nabywcza gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz bardzo wysoki poziom nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw,
- infrastruktura społeczna – bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura kultury, dobrze rozbudowana baza noclegowa, wysokie nakłady na lokalną infrastrukturę publiczną,
- stopień ochrony środowiska przyrodniczego – niski udział obszarów chronionych.

¹⁰ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014, instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, opracowanie pod redakcją M. Nowickiego, Gdańsk 2014

RYSUNEK 5. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA PODREGIONÓW DLA DZIAŁALNOŚCI [2014].

A. PRZEMYSŁOWEJ

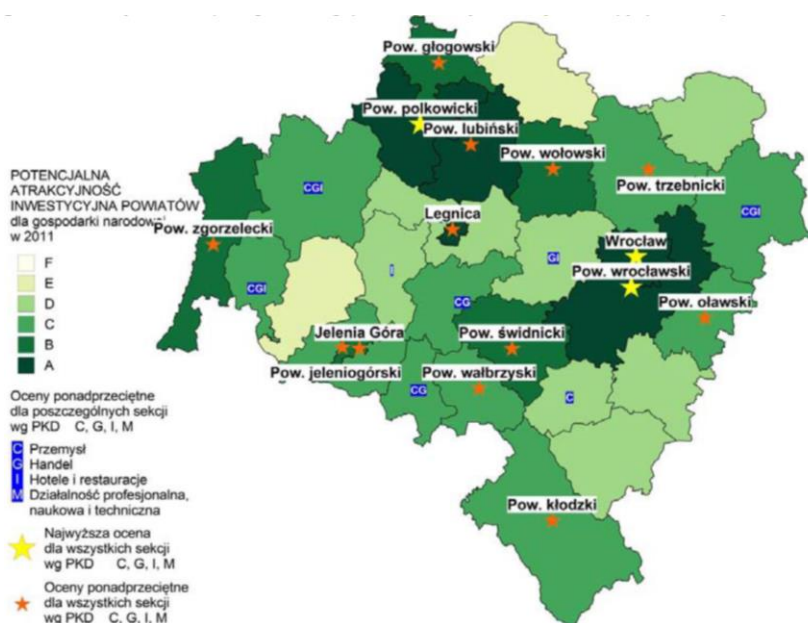
B. USŁUGOWEJ

C. ZAAWANSOWANEJ
TECHNOLOGICZNEJ

Do najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie powiatów województwa dolnośląskiego zaliczyć należy miasta: Wrocław, Legnica i Jelenia Góra oraz powiaty: głogowski, lubiński, polkowicki, świdnicki, wołowski, wrocławski i zgorzelecki. Charakteryzują się one bardzo wysoką i wysoką atrakcyjnością inwestycyjną. Na wyróżnienie zasługują powiaty grodzkie: Wrocław oraz ziemskie: polkowicki i wrocławski, z uwagi na uzyskanie przez te jednostki klasy A potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla wszystkich analizowanych sekcji gospodarki narodowej.

W odniesieniu do sekcji należy wyróżnić dodatkowo następujące powiaty:

- **przetwórstwo przemysłowe** (Sekcja C) – oławski, wałbrzyski, bolesławiecki, kamiennogórski, lubański, trzebnicki, jaworski, oleśnicki,
- **handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów** (Sekcja G) – jeleniogórski, kłodzki, oławski, wałbrzyski, kamiennogórski, lubański, trzebnicki, jaworski, oleśnicki,
- **działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi** (Sekcja I) – oławski, wałbrzyski, trzebnicki,
- **działalność profesjonalna, naukowa i techniczna** (Sekcja M) – jeleniogórski, kłodzki, oławski, wałbrzyski, trzebnicki.

RYSUNEK 6. ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE POTENCJALNEJ ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ POWIATÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM NAJBARDZIEJ ATRAKCYJNYCH SEKCJI

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, oprac. pod red. dr hab. prof. SGH Hanna Godlewska-Majkowska, Warszawa, październik 2013

2.

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

2.

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

2.1. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) uznawane są za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego w województwie. Ich obecność wpływa na poprawę sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, a swoją specyfiką wiążą one elementy takie jak: kapitał finansowy i, co szczególnie istotne dla rozwoju gospodarki przyjmującej, także m.in.: wiedzę, umiejętności i *know-how*, technologie, wzorce organizacyjne i marketingowe.

W zależności od branży oraz skali biznesu, jak również strategii inwestora w zakresie kontroli nad środkami produkcji wyróżnia się następujące rodzaje inwestycji bezpośrednich:

- **greenfield** – stworzenie nowego przedsiębiorstwa od podstaw,
- **brownfield** – przedsięwzięcia wykorzystujące, dotychczasowe składniki majątkowe, w tym fuzje i przejęcia,
- **joint ventures** – tworzenie nowego przedsiębiorstwa wraz z partnerem krajowym,
- **inwestycje kapitałowe** – przedsięwzięcia polegające głównie na wkładzie finansowym¹¹, które może być również połączone z transferem *know-how*.

Do najczęściej wskazywanych **efektów napływu BIZ** w gospodarce regionalnej zaliczyć należy:

- bezpośredni udział BIZ w gospodarce, zmiana struktury gospodarczej, profili produkcyjnych i na rynku pracy,
- powiązania z handlem międzynarodowym, w tym rozwój eksportu oraz importu,
- zmiany w obszarze konkurencji,

- efekty rozlewania (*spillover*) w dziedzinie technologii i inne efekty zewnętrzne.

Wśród rodzajów inwestycji zagranicznych wyróżnia się również **inwestycje pionowe i poziome**. Pierwsze z nich obejmują przedsięwzięcia, w wyniku których do różnych krajów przenoszone są oddziały specjalizujące się w różnych fazach procesu produkcji. Do ich efektów gospodarczych w regionie zaliczyć należy m.in.:

- wzrost obrotów handlowych (wzrost eksportu i importu głównie w ramach grupy kapitałowej),
- wzrost zatrudnienia (szczególnie gdy powstaje nowy podmiot *greenfield*),
- zmniejszenie różnic w wynagrodzeniu siły roboczej pomiędzy regionem goszczącym a macierzystym.

Niewielki zakres powiązań BIZ z lokalną gospodarką w przypadku tego typu inwestycji utrudnia jednak m.in. transmisję pozytywnych bodźców technologicznych, organizacyjnych itp. do podmiotów krajowych.

Inwestycje poziome obejmują natomiast działania, w wyniku których do różnych krajów przenoszone są zakłady produkcyjne dostarczające produkty i usługi na lokalny rynek. Do ich głównych efektów gospodarczych w regionie zaliczyć należy:

- większy zakres lokalnych podaży i popytów powiązań niż w przypadku BIZ pionowych,
- ograniczenie handlu międzynarodowego,
- zwiększenie poziomu konkurencji, w tym efekt wypychania przedsiębiorstw krajowych,
- niepewny wzrost zatrudnienia (poziome inwestycje zagraniczne kreują zatrudnienie jednak upadające spółki lokalne zwalniają pracowników).

¹¹ m.in. zakup akcji, zakup udziałów, zakup obligacji korporacyjnych lub udzieleniu pożyczki przedsiębiorstwu

Do bezpośrednich oczekiwanych zmian gospodarczych w regionie zachodzących na skutek napływu BIZ, wynikających z funkcjonowania na rynku przedsiębiorstw zagranicznych, w tym także ich podażowych i popytowych powiązań z lokalnymi kooperantami, zaliczyć należy:

- napływ kapitału finansowego,
- napływ technologii, wiedzy, *know-how*, nowych technik organizacyjnych i marketingowych,
- poprawa wskaźników makroekonomicznych,
- poprawa struktury gospodarczej,
- zmiana cen czynników produkcji i poprawa alokacji zasobów w skali globalnej prowadząca do ogólnego wzrostu dobrobytu.

Wśród skutków napływu BIZ do regionu wskazuje się również ich wpływ pośredni, zachodzący na skutek występowania efektów zewnętrznych w dziedzinie technologii i otoczenia biznesowego, np. zmiany w obszarze konkurencji rynkowej. Pojawienie się podmiotów BIZ w gospodarce regionu zwiększa poziom **konkurencji**. Może on powodować efekt wypychania słabszych podmiotów krajowych z rynku, ale także mobilizować krajowych i regionalnych rywali do walki konkurencyjnej. Wzrost konkurencji obserwowany jest na rynku dóbr i usług: finalnych i pośrednich oraz rynku czynników produkcji: rynku pracy i kapitału.

W zakresie **handlu międzynarodowego** do efektów BIZ zaliczyć należy m.in. możliwe bezpośrednie zwiększenie wolumenu obrotów handlowych, którego efekt zależy m.in. od typu inwestycji zagranicznej (inwestycje poziome zmniejszają wolumen obrotów, inwestycje pionowe zwiększają eksport i import). Do efektów pośrednich zaliczyć należy również wzmacnianie długofalowych powiązań gospodarki z zagranicą poprzez integrację gospodarki regionu i kraju z systemem międzynarodowym, przez co staje się bardziej konkurencyjna i jako taka jest postrzegana. Ponadto lokalne firmy, którym skutecznie udało się konkurować z korporacją międzynarodową na rynku krajowym rozpoczynają eksport, a w późniejszym czasie również bezpośrednio inwestycje zagraniczne.

Efekty inwestycji zagranicznych w obszarze **technologii i technik wytwarzania** obejmują transfer technologii, które, obok fizycznego przepływu kapitału, stanowią

najważniejszy czynnik wzrostu gospodarczego przenoszony przez BIZ. Transfer może mieć formę zarówno wiedzy, rozwiązań i wzorców organizacyjnych, *know-how*, jak i majątku rzeczowego w postaci nowoczesnych maszyn i urządzeń. Korzystny wpływ na gospodarkę ma zarówno transfer technologii wewnątrz firmy od spółki matki do filii, jak i dyfuzja do podmiotów krajowych. Transfer technologii do gospodarki regionalnej i lokalnej następuje poprzez:

- pionowe powiązania z dostawcami i odbiorcami (*vertical linkages*) – powiązania firm zlokalizowanych na różnych etapach łańcucha tworzenia wartości finalnej: tzw. powiązania „wstecz” (*backward linkages*) o charakterze popytowym z dostawcami i podwykonawcami oraz tzw. powiązania „w przód” (*forward linkages*) o charakterze podażowym z odbiorcami,
- poziome powiązania z kooperantami i konkurentami zachodzące dzięki współpracy przedsiębiorstw oraz wprowadzania rozwiązań stosowanych przez inwestorów zagranicznych,
- migrację pracowników,
- efekty zewnętrzne – wspólne korzystanie z innowacyjnego środowiska biznesowego, nowoczesnych usług instytucji finansowych, otoczenia biznesowego i prawnego, dostaw wysokich jakościowo dóbr i usług, a także rozprzestrzenianie się nowoczesnych wzorców poprzez zmianę oczekiwań konsumentów.

Podsumowując **efekty napływu BIZ** dla gospodarki regionu zależą od:

- wielkości strumienia BIZ oraz sposobu wejścia inwestorów do gospodarki (*greenfield* vs. przejęcia),
- struktury branżowej inwestycji, poziomu zaawansowania technologicznego,
- strategii korporacji na rynku lokalnym w zakresie: zaopatrzenia, współpracy z partnerami lokalnymi,
- kreowania lub ograniczania handlu zagranicznego, konkurencji produktowej na rynku (substytucja produktów lokalnych),
- poziomu rozwoju lokalnego rynku dóbr i jakości usług pośrednich,
- polityki ekonomicznej państwa i władz regionalnych w zakresie wsparcia inwestorów i powiązań pomiędzy BIZ a firmami krajowymi.¹²

¹² opracowanie podrozdziału na podstawie: Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego, Projekt

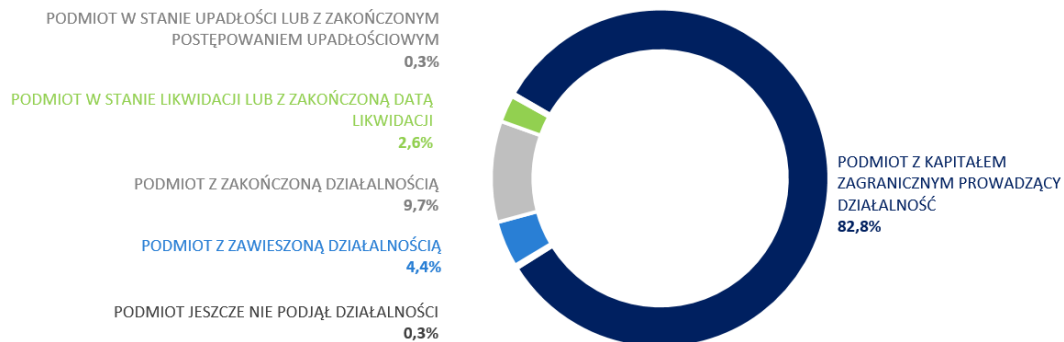
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Poddziałanie 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, www.biz.uni.lodz.pl

2.2. INWESTORZY ZAGRANICZNI NA DOLNYM ŚLĄSKU

Na Dolnym Śląsku wśród podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON zarejestrowanych jest około 6,3 tys. firm z własnością zagraniczną. Blisko 83% z nich stanowią podmioty aktywne (5,2 tys.), 279 ma zawieszoną działalność (4,4% podmiotów z kapitałem zagranicznym), a 20 firm nie podjęło jeszcze działalności (0,3%).

W 2015 roku działalność zakończyło 611 podmiotów z własnością zagraniczną (9,7%). Natomiast 162 podmioty ma zakończoną datę likwidacji lub są w stanie likwidacji (2,6%), a 20 podmiotów ma zakończone postępowanie upadłościowe lub jest w stanie upadłości (0,3%).

WYKRES 9. STAN AKTYWNOŚCI PRAWNEJ I EKONOMICZNEJ PODMIOTÓW ZAGRANICZNYCH [2015].

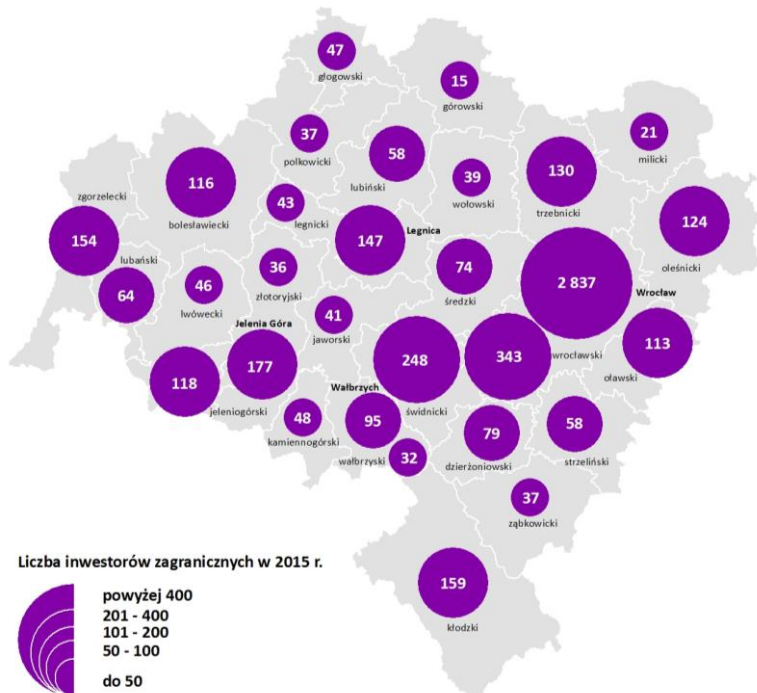

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

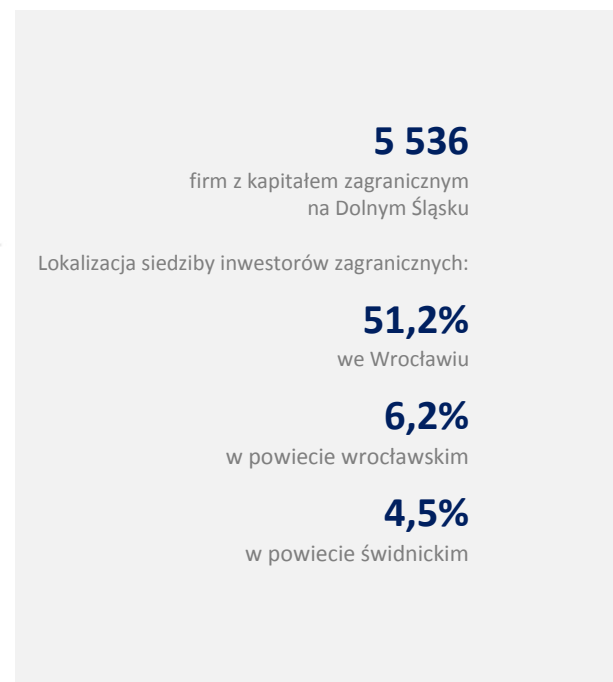
W opracowaniu analizie podane zostały podmioty z kapitałem zagranicznym prowadzące działalność gospodarczą, z zawieszoną działalnością i te które nie podjęły jeszcze działalności w regionie. Obecnie na terenie Dolnego Śląska aktywnych jest około 5,5 tysiąca takich firm zagranicznych.

Inwestorzy zagraniczni na siedzibę swojej firmy najchętniej wybierają stolicę Dolnego Śląska i jego sąsiedztwo – we Wrocławiu funkcjonuje ponad połowa (51,2%), czyli 2 837 firmy z kapitałem zagranicznym z terenu województwa, a w powiecie wrocławskim 6,2% (343). Pod względem ich ilości wyróżnia się również powiat świdnicki skupiający 4,5% inwestorów w województwie (248 firm).

RYСУNEK 7. LICZBA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Inwestorzy wybierają chętnie również Jelenią Górę (3,2%, 177 inwestorów zagranicznych) i jej sąsiedztwo (powiat jeleniogórski 2,1%, 118), powiat kłodzki (2,9%, 159) oraz powiat zgorzelecki (2,8%, 154) i Legnicę (2,7%, 147). Najmniejsza liczba inwestycji zagranicznych została zlokalizowana w powiecie wałbrzyskim (0,6%, 32), milickim (0,4%, 21) oraz górowskim (0,3%, 15).

Pod względem **podstawowej formy prawnej** wśród inwestorów zagranicznych działających na terenie Dolnego Śląska przeważają osoby prawne (65%). Około 1/3 inwestorów zagranicznych stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (28%), natomiast jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej stanowią około 7% ogółu.

WYKRES 10. PODSTAWOWA FORMA WŁASNOŚCI WŚRÓD INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, 2015

Wśród inwestorów zagranicznych pod względem **szczegółowej formy prawnej** dominują spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – stanowią one 65,3% ogółu inwestycji zagranicznych na terenie Dolnego Śląska (3 616 przedsiębiorców). Drugą dominującą szczególną formą prawną wśród inwestorów są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (28,1%, 1 556).

Ponadto na Dolnym Śląsku otwartych jest 158 oddziałów zagranicznych przedsiębiorców, które stanowią 2,9% ogółu oraz 46 spółek akcyjnych (0,8%).

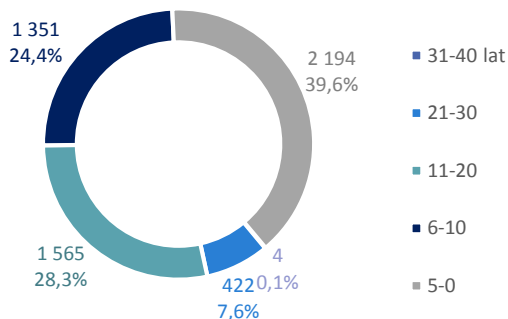
Wiek inwestorów. Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej na Dolnym Śląsku działalność rozpoczęło 64% inwestorów zagranicznych. Szczególnie intensywny ich rozwój przypada jednak na ostatnie 5 lat. W tym czasie działalność w regionie otworzyło około 40% ogółu firm z kapitałem zagranicznym (2 194 firm). Około 1/3 inwestorów funkcjonuje w regionie od 11 do 20 lat (28,3%), a 4 firmy dłużej niż 30 lat. Dwa najstarsze przedsiębiorstwa zagraniczne powstały na terenie Dolnego Śląska w 1975 roku: we Wrocławiu i Głogowie.

64% inwestorów zagranicznych rozpoczęło działalność na Dolnym Śląsku po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej

około **40%** firm inwestorów zagranicznych na terenie Dolnego Śląska ma mniej niż 5 lat

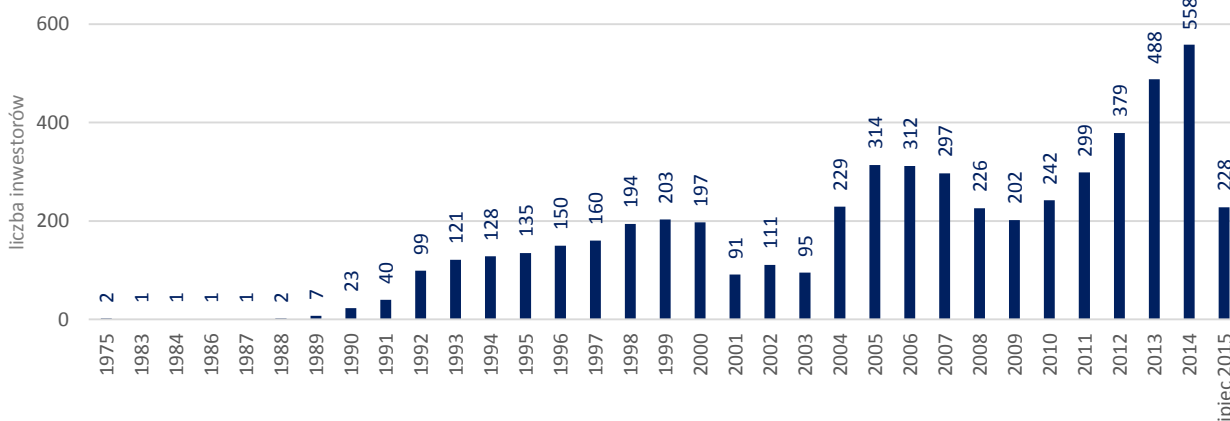
7,7% czyli 426 firm zagranicznych na terenie województwa rozpoczęło działalności na Dolnym Śląsku ponad 20 lat temu

WYKRES 11. WIEK INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, 2015

WYKRES 12. INWESTORZY ZAGRANICZNI WEDŁUG DATY ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI NA DOLNYM ŚLĄSKU [1975 - LIPIEC 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

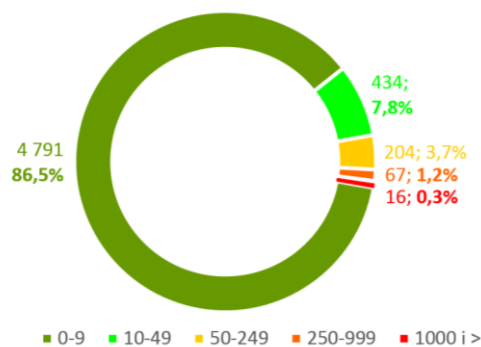
Wielkość przedsiębiorstw. Wśród firm prowadzonych przez inwestorów zagranicznych dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników. Stanowią one 86,5% wszystkich przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na Dolnym Śląsku (4 791 firm). Największa ich liczba ma swoją siedzibę we Wrocławiu (2 549). Wśród pozostałych lokalizacji wyróżniają się również powiat wrocławski (263), świdnicki (207), Jelenia Góra (158) oraz powiat zgorzelecki (144). Mikroprzedsiębiorstwa prowadzone przez inwestorów zagranicznych związane są głównie z handlem detalicznym, hurtowym i naprawą pojazdów oraz przetwórstwem przemysłowym, budownictwem i działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Małe przedsiębiorstwa, zatrudniające od 10 do 49 osób, drugie pod względem procentowego udziału wśród inwestorów zagranicznych, stanowią 7,8%. Wśród ich lokalizacji wyróżnia się również Wrocław (193) oraz powiaty wrocławski (34) i świdnicki (26). Na Dolnym Śląsku średnie przedsiębiorstwa zatrudniające do 249 osób reprezentują 204 firmy (3,7% inwestorów zagranicznych). Podobnie jak w pozostałych przypadkach na swoją lokalizację wybrały one stolicę regionu (55) oraz powiat wrocławski (30), a pod względem ich liczby wyróżnia się również powiat bolesławiecki (16). Zarówno małe jak i średnie przedsiębiorstwa dominują w sekcjach takich jak: przetwórstwo przemysłowe, handel detaliczny, hurtowy i naprawa pojazdów oraz budownictwo.

W województwie do 1000 osób zatrudnia 67 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym (Wrocław 15, powiat wrocławski 10, powiat oławski 5). Przedsiębiorstwa te działają głównie w przetwórstwie przemysłowym, a także w usługach administrowania i działalności wspierającej oraz budownictwie.

Powyżej 1000 osób na Dolnym Śląsku zatrudnia 16 przedsiębiorstw (0,3% inwestorów na Dolnym Śląsku). Przedsiębiorstwa te zlokalizowane są we Wrocławiu (5), w powiatach: wrocławskim (4), polkowickim (2), bolesławieckim (1), kamiennogórskim (1), oławskim (1) oraz w Legnicy (1) i Wałbrzychu (1). Działają one jedynie w trzech branżach: w przetwórstwie przemysłowym (13), handlu detalicznym, hurtowym i naprawie pojazdów (2) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (1).

WYKRES 13. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA [2015].

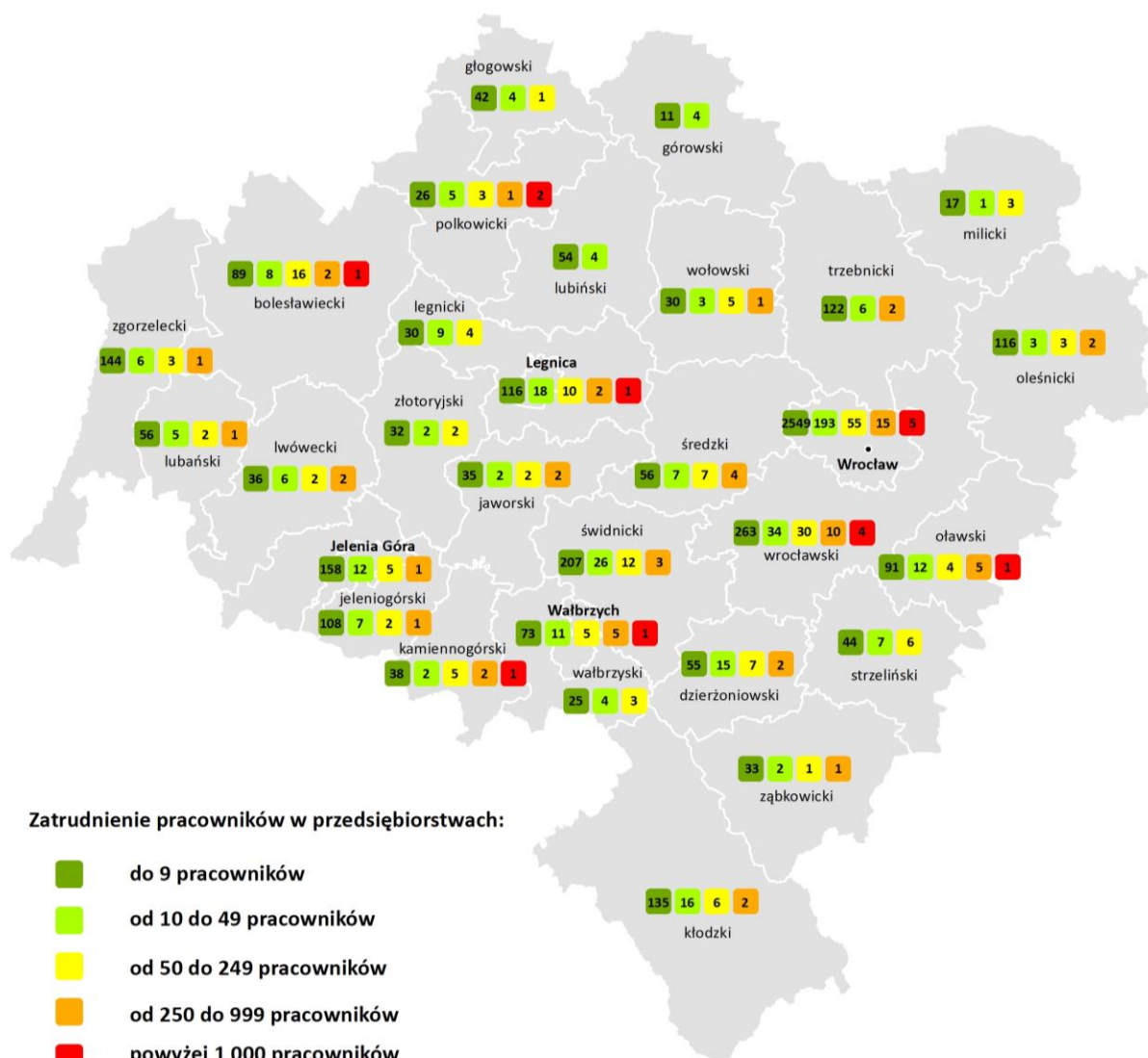
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

TABELA 1. STRUKTURA WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH WEDŁUG SEKCJI [2015].

0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i >
Sekcja G: Handel detaliczny i hurtowy, naprawa pojazdów (1 730)	Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe (141)	Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe (129)	Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe (55)	Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe (13)
Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe (535)	Sekcja G: Handel detaliczny i hurtowy, naprawa pojazdów (90)	Sekcja G: Handel detaliczny i hurtowy, naprawa pojazdów (18)	Sekcja N: Usługi administrowania i działalność wspierająca (3)	Sekcja G: Handel detaliczny i hurtowy, naprawa pojazdów (2)
Sekcja F: Budownictwo (497)	Sekcja F: Budownictwo (36)	Sekcja F: Budownictwo (11)	Sekcja F: Budownictwo (2)	Sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1)

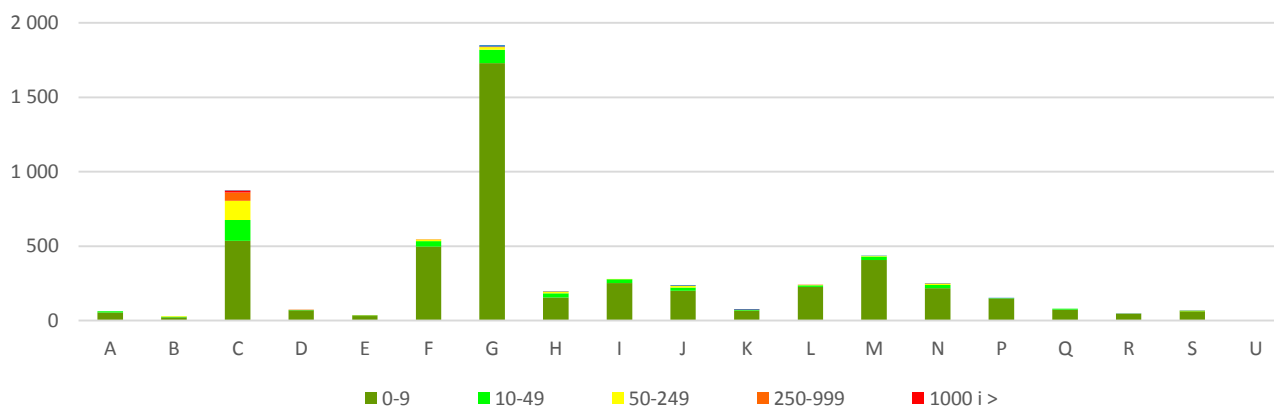

RYSUNEK 8. INWESTORZY ZAGRANICZNI WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

WYKRES 14. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW Z KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA WEDŁUG SEKCJI [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

2.3. STRUKTURA BRANŻOWA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Co 2. inwestor zagraniczny na Dolnym Śląsku prowadzi przedsiębiorstwo związane z usługami (46,2% inwestorów w regionie, 2 560 firm). Średnio co 5. firma z kapitałem zagranicznym zajmuje się pozostałymi usługami (18,7%) lub przemysłem (18,4%), w tym 15,8% w przetwórstwie przemysłowym (876). Około 10% inwestorów działa w branży budowlanej, 5,7% prowadzi działalność finansową, ubezpieczeniową lub zajmuje się obsługą rynku nieruchomości, a 1,1% rolnictwem, leśnictwem i rybactwem.

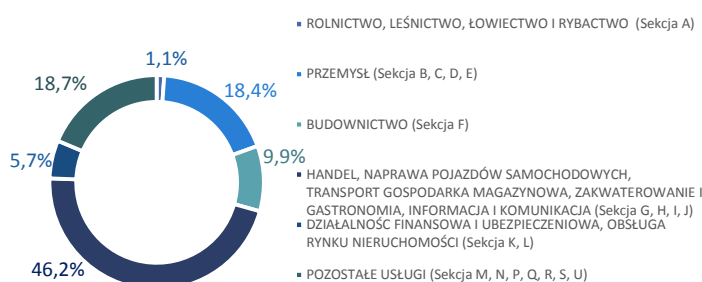
co **3.** inwestor zagraniczny na Dolnym Śląsku prowadzi działalności związaną z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych,

co **6.** w branży przemysłowej, co **10.** w branży budowlanej,

co **13.** działalność profesjonalną, naukową i techniczną,

co **20.** działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

WYKRES 15. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLASKU WEDŁUG BRANŻ PKD 2007 [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

ROLNICTWO (SEKCJA A)

Na terenie województwa działalność w zakresie **rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa** prowadzi 63 inwestorów (1,1% ogółu inwestorów zagranicznych na terenie województwa). Blisko 1/3 z nich na siedzibę swojej firmy wybrało miasto Wrocław (33,3%, 21 inwestorów). Skupieni są oni również w sąsiedztwie Wrocławia w powiatach wrocławskim, oławskim, strzelińskim, trzebnickim oraz legnickim i zgorzeleckim.

Rozwój inwestycji zagranicznych na terenie Dolnego Śląska w tej sekcji rozpoczął się w 1995 roku, a rok później powstało aż 12,7% obecnie prowadzących działalność inwestycji z kapitałem zagranicznym w regionie (8 firm). Do 2004 roku następował dalszy rozwój tej sekcji i powstało 42,9% firm działających obecnie w regionie. Ponowny rozwój tego sektora nastąpił od 2010 roku, w ciągu ostatnich 5 lat powstało około 35% inwestycji zagranicznych w tej sekcji. Widoczny jest również znaczny ich przyrost w roku 2014 (8 firm). W sekcji tej dominują przedsiębiorstwa małe, zatrudniające do 9 osób (85,7% firm), a pozostałą część stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające do 50 osób (14,3%).

**RYSUNEK 9. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ
W ROLNICTWIE, LEŚNICTWIE I RYBACTWIE (SEKCJA A) [2015].**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

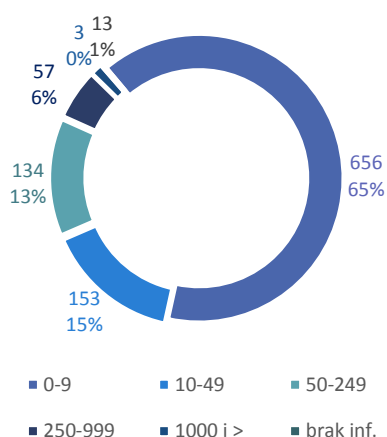
PRZEMYSŁ

Działalność w zakresie przemysłu (Sekcja: B, C, D, E), prowadzona jest, jak wspomniano powyżej, przez około 1/5 inwestorów zagranicznych w regionie (1 016 firm), skupionych głównie w stolicy regionu (33,7%) oraz w powiatach wrocławskim (7%, 71) i świdnickim (6,3%, 64).

Co 3. inwestor zagraniczny na terenie Dolnego Śląska działa w branży handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (Sekcja G: 33,4%, 1 849 firm z kapitałem zagranicznym), natomiast co 6. w przetwórstwie przemysłowym (Sekcja C: 15,8%, 876).

W branży przemysłowej 64,6% inwestorów zagranicznych prowadzi działalność w przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 osób (656 firm). Średnio co 6. inwestor w tej branży zatrudnia do 49 osób (15,1%), a co 7. do 250 osób (13,2%). Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 1000 osób stanowią 1,3% firm w tej branży (13).

WYKRES 16. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W BRANŻY PRZEMYSŁOWEJ (SEKCJA B, C, D, E) NA DOLNYM ŚLĄSKU WG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Górnictwo i wydobywanie (Sekcja B)

Obecnie na terenie Dolnego Śląska 31 inwestorów zagranicznych (0,6% ogółu IZ w województwie) prowadzi działalność w zakresie **górnictwa i wydobywania**. 38,7% firm z tej sekcji ma swoją siedzibę we Wrocławiu (12 inwestorów). Skupiają się oni również w powiecie wałbrzyskim (4) i jaworskim (3). Główny okres powstania inwestycji w tej branży przypadł na lata 1985-2004, a szczyt osiągnął w okresie 1995-2004.

W tej sekcji występuje jeden z najmniejszych udziałów mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających do 9, stanowią oni około 67,7%, niższy występuje jedynie w przetwórstwie przemysłowym. Równy udział mają firmy zatrudniające do 50 i do 249 pracowników, około 16,1%.

RYSUNEK 10. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W BRANŻY PRZEMYSŁOWEJ (SEKCJA B, C, D, E) [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C)

Przetwórstwo przemysłowe przyciągnęło na Dolny Śląsk drugą, po Sekcji G, największą liczbę inwestorów zagranicznych (15,8%, 876 inwestorów). Ponownie za główną siedzibę inwestorzy wybrali Wrocław (31,7% inwestycji zagranicznych w tej sekcji, 278 firm) i jego sąsiedztwo: powiat wrocławski (7,8%) i świdnicki (5,8%). Około ¼ firm powstała w latach 1995-2004, obecnie otwiera się ich o 15,8% mniej niż w tamtym czasie. Sekcja C jest najbardziej zróżnicowana pod względem zatrudnienia ze wszystkich sekcji. Przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób stanowią tu jedynie 61,1%, do 49 osób 16,1%, a do 249 osób 14,7%. Ponadto przetwórstwo przemysłowe jest jedną z trzech sekcji, poza sekcją G i K, w których inwestorzy zatrudniają powyżej 1000 osób i ma ona wśród nich najwyższy udział procentowy (13 firm). Udział ten jest również najwyższy ze wszystkich sekcji w odniesieniu do przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 osób (55 firm).

**Wytwarzanie i zaopatrywanie
w energię elektryczną, gaz, parę wodną
i powietrze do układów
klimatyzacyjnych (Sekcja D)**

Na terenie województwa funkcjonują 73 firmy zagraniczne prowadzące działalność w zakresie **wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych** (1,3% ogółu IZ w regionie). Intensywny rozwój inwestycji z kapitałem zagranicznym w tej sekcji następuje od 2007 roku. Wśród inwestorów zagranicznych jest to stosunkowo młoda branża – w ciągu ostatnich 10 lat powstało aż 91,8% inwestycji zagranicznych w tej sekcji w regionie.

Skupiają się oni, podobnie jak w pozostałych sekcjach, w stolicy Dolnego Śląska (36 firm), ale również wielu z nich wybrało na siedzibę powiat świdnicki (10) i Jelenią Górę (7). W sekcji tej przeważają mikropresiębiorstwa zatrudniające do 9 osób: 95,9%. Dwa przedsiębiorstwa w tej sekcji w regionie zatrudniają do 50 osób i jedno powyżej 1000 osób.

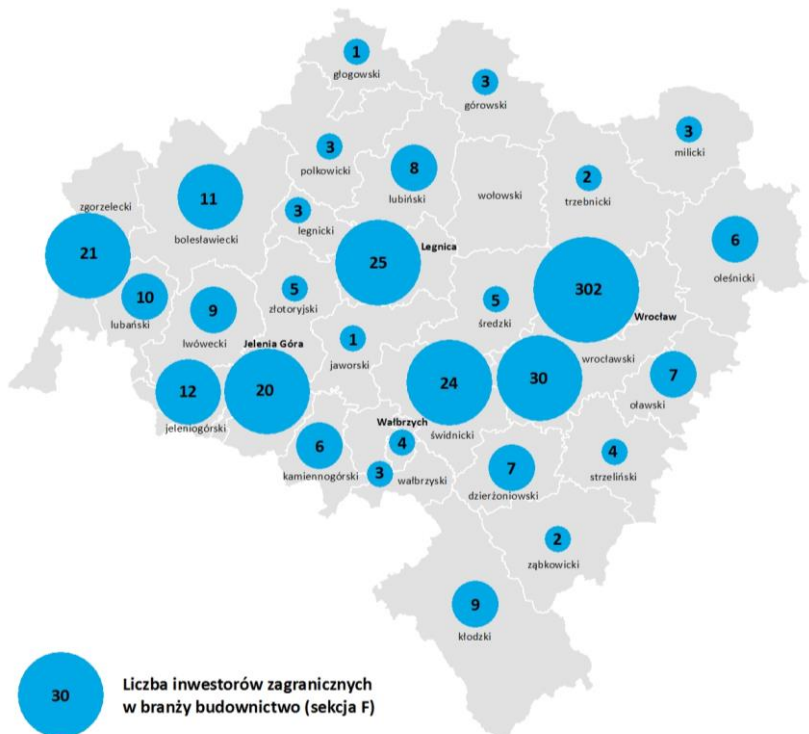
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz rekultywacja
(Sekcja E)

Wśród inwestorów zagranicznych prowadzących działalność w zakresie **dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz rekultywacji** w regionie funkcjonuje zaledwie 36 firm (0,7% ogółu inwestorów zagranicznych). Zlokalizowane są one głównie we Wrocławiu (16) oraz w powiecie średzkim i lubińskim (po 3). 41,7% firm w tej sekcji ma mniej niż 5 lat, a około 70% z nich powstało od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Zatrudniają one głównie do 9 osób (83,3%) i do 50 osób (13,9%). Jedno przedsiębiorstwo zagraniczne w tej sekcji deklaruje zatrudnienie od 250 do 999 pracowników.

BUDOWNICTWO

Działalność w zakresie **budownictwa (Sekcja F)** na terenie województwa prowadzi około 10% inwestorów zagranicznych (546 firm). Ponad połowa z nich ma swoją siedzibę na terenie Wrocławia (55,3%), a co 20. inwestor na terenie powiatu wrocławskiego, świdnickiego lub w Legnicy (odpowiednio: 5,5%, 4,6% i 4,4% inwestorów) oraz w większych miastach regionu: Legnicy (4,4%), Jeleniej Górze (3,7%) i powiecie zgorzeleckim (3,8%). Mniej niż 5 lat w tej branży ma 42,1% przedsiębiorstw, a od momentu wejścia do Unii Europejskiej powstało około 75% z nich. W branży budowlanej aż 91% inwestorów zatrudnia do 9 osób, 6,6% do 50 osób. Ponadto dwie firmy w regionie deklarują zatrudnienie do 1000 pracowników. Obserwuje się ciągły wzrost liczby firm z kapitałem zagranicznym w tej branży.

RYSUNEK 11. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W BRANŻY BUDOWLANEJ (SEKCJA F) [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

USŁUGI

Na Dolnym Śląsku ponad 2,5 tys. inwestorów zagranicznych prowadzi działalność w zakresie **usług**: handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów, transportu i gospodarki magazynowej, działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, informacją i komunikacją (Sekcja: G, H, I, J). Stanowią oni blisko połowę wszystkich inwestorów zagranicznych w województwie (46,2%). Podobnie jak w przypadku pozostałych branż na siedzibę swojej firmy wybrali oni Wrocław (49,5%), powiat wrocławski (6,5%) i świdnicki (4,7%).

[illegible]

firm, 1 730 inwestorów), a 4,9% stanowią przedsiębiorcy zatrudniający do 50 osób. Jedna firma w tej sekcji deklaruje zatrudnienie do 1000 osób i dwie firmy powyżej 1000 osób.

W zakresie **transportu i gospodarki magazynowej** działalność na terenie województwa prowadzi 195 podmiotów z kapitałem zagranicznym (3,5% ogółu inwestorów zagranicznych). W regionie inwestorzy wybierali najchętniej dwie lokalizacje: Wrocław (36,4% inwestorów w tej sekcji, 71 firm) oraz powiat wrocławski (13,8%, 27). Dużym zainteresowaniem cieszy się również powiat strzeliński (7,2%, 14), Legnica (5,6%, 11) i powiat bolesławiecki (5,1%, 10). Obserwuje się znaczący rozwój inwestycji zagranicznych tej sekcji od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej – od 2004 roku działalność rozpoczęło 69,7% inwestorów w tej branży, a co 3. inwestor prowadzący tego typu działalność ma mniej niż 5 lat (36,4% firm). W Sekcji H aż 14,4% firm stanowią firmy zatrudniające do 50 osób, 10 firm do 250 osób i jedna firma do 1000 osób.

Działalność związaną z **zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi** w regionie prowadzi 280 inwestorów zagranicznych (5,1% ogółu inwestorów zagranicznych)

Co 3. inwestor zagranicznych w województwie prowadzi działalność w zakresie **handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów, w tym motocykli** (33,4% inwestorów zagranicznych w regionie, 1 849 firm). Wrocław skupia 46,6% z nich, natomiast powiat wrocławski 6,2%, świdnicki 5,6%, oleśnicki 4,7%, kłodzki 4,6%, a powiat trzebnicki i Jelenia Góra po 4,3%. Obserwuje się równomierny rozwój liczby przedsiębiorstw powstających w tej branży w regionie, jednak szczególnie widoczny wzrost liczby inwestycji zagranicznych powstających w tej sekcji następuje od 2011 roku.

W ciągu ostatnich 5 lat swoją działalność rozpoczęło 39,7% firm zagranicznych w tej sekcji. Dominują w niej mikropresiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (93,6% ogółu

w regionie). Inwestorzy z tej sekcji wybierali głównie pomiędzy trzema lokalizacjami: Wrocławiem i jego sąsiedztwem (57,9%): Wrocław 50%, wrocławski 3,9% i trzebnicki 3,9%) oraz Jelenią Górą wraz z jej otoczeniem – 11,8% (powiat jeleniogórski 8,6%, Jelenia Góra 3,2%) oraz powiatem kłodzkim (4,6%). Mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób stanowią blisko 90% firm w tej sekcji, 26 firm zatrudnia do 50 osób, a trzy firmy do 250 osób. W ostatnich 5 latach widoczny jest znaczący wzrost ilości otwieranych firm z kapitałem zagranicznym również w tej działalności, a liczba otwieranych podmiotów gospodarczych wzrosła o około 58% w porównaniu do lat 1995-2004.

Działalnością związaną z **informacją i komunikacją** zajmuje się 4,3% ogółu inwestorów zagranicznych na terenie Dolnego Śląska (236 firmy). W tej sekcji najwidoczniejsza jest dominacja Wrocławia – skupia on 81,8% wszystkich inwestorów zagranicznych działających w tej sekcji (193 firmy). Kolejne 5,9% obejmuje powiat wrocławski, a pozostałe lokalizacje mają marginalne znaczenie. Widoczny jest intensywny rozwój tej sekcji po wejściu do Unii Europejskiej – od tego czasu powstało 77,1% inwestycji zagranicznych, a aż 57,6% firm w tej sekcji powstało w ciągu ostatnich 5 lat.

POZOSTAŁE USŁUGI

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (Seksja K)

Działalność **finansową i ubezpieczeniową** w regionie prowadzi 77 firm (1,4% ogółu inwestorów zagranicznych) i aż 75,3% z nich skupionych jest we Wrocławiu. W regionie wyróżnia się jeszcze jedynie powiat zgorzelecki (9%, 7 firm). Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej powstało aż 80,5% inwestycji w tej sekcji, a inwestorzy zagraniczni inwestują na Dolnym Śląsku w tej sekcji szczególnie chętnie od 2013 roku, w 2014 roku przypadł boom dla tej sekcji – powstało 40% firm (2013: 7, 2014: 15, lipiec 2015: 9), w pozostałych latach jedynie od 1 do 4. Sekcja ta jest jedną z trzech sekcji na terenie Dolnego Śląska, w której inwestorzy zagraniczni zatrudniają powyżej 1000 osób (1 firma).

Obsługa rynku nieruchomości (Sekcja L)

Działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości w regionie prowadzi 4,4% inwestorów zagranicznych (241 firm). Inwestorzy zlokalizowani są głównie we Wrocławiu 67,2%, powiecie wrocławskim 7,1% i świdnickim 3,7% oraz w Legnicy 3,3%. W latach 2005-2009 nastąpił rozkwit firm zagranicznych związanych z tą działalnością, jednak obecnie otwiera się blisko połowę mniej firm z kapitałem zagranicznym niż w tamtym czasie.

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M).

Średnio co 12. inwestor na Dolnym Śląsku prowadzi **działalność profesjonalną, naukową i techniczną** (436 firm, 7,9% ogółu inwestorów zagranicznych). Działalność w tym zakresie 71,3% inwestorów zagranicznych prowadzi stolicy Dolnego Śląska i 6% w powiecie wrocławskim. Pod tym względem wyróżnia się również powiat bolesławiecki (3%), świdnicki (2,5%) oraz zgorzelecki (2,5%). W ciągu ostatnich 5 lat powstało 43,6% firm w tej sekcji. Dominują tu mikroprzedsiębiorstwa (407) i małe firmy do 50 osób (24), a cztery firmy w regionie deklarują zatrudnienie do 250 pracowników.

**RYSUNEK 13. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ
FINANSOWĄ I UBEZPIECZENIOWĄ, OBSŁUGA RYNKU
NIERUCHOMOŚCI (SEKCJA K, L) [2015].**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Usługi administrowania i działalność wspierająca (Sekcja N)

Działalność w zakresie **usług administrowania i wspierająca** prowadzona jest przez 4,5% inwestorów zagranicznych w regionie (251 firm): 57% z nich prowadzi działalności we Wrocławiu, 8% w powiecie wrocławskim, 3,6% w powiecie jeleniogórskim. Widoczny jest dynamiczny rozwój inwestycji zagranicznych w tej sekcji ciągu ostatnich 10 lat (76,9% firm), a od 2010 roku powstało 51% z nich. Trzy firmy w regionie w tej sekcji zatrudniają do 1000 pracowników.

Edukacja (Sekcja P)

W województwie działalność w zakresie **edukacji** prowadzi 151 inwestorów zagranicznych (2,7% inwestorów w regionie). Szczególny rozwój instytucji w tym zakresie przypadł na lata 2004-2005 oraz od 2011 roku (kumulacja w 2014 roku aż 27 inwestorów zagranicznych otworzyło swoje firmy). 84,8% inwestorów ma mniej niż 5 lat. Na swoją siedzibę wybrały one głównie Wrocław (121 firm), powiat wołowski i świdnicki (po 4). Dominują tu małe przedsiębiorstwa (148 firm ze 151) i dwa zatrudniające do 50 osób.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Sekcja Q)

W regionie 79 inwestorów zagranicznych prowadzi działalność w zakresie **opieki zdrowotnej i pomocy społecznej** (1,4% IZ). 55,7% z nich skupionych jest we Wrocławiu. Wyróżniają się również powiaty: kłodzki i świdnicki (po 6,3%), lubański (5,1%) oraz wrocławski, oleśnicki

Szczególnie widoczny wzrost ich liczby obserwowany jest od 2013 roku. Zatrudniają one głównie do 9 osób (62 firmy), jedna firma do 50 osób i trzy firmy do 250 osób.

[illegible]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Pozostała działalność usługowa jest prowadzona przez 1,2% inwestorów zagranicznych w regionie (86 firm). Zlokalizowana jest ona głównie we Wrocławiu. Blisko 65% firm powstało w ciągu ostatnich 5 lat.

Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej w regionie powstało 64% firm z kapitałem zagranicznym prowadzących działalność w regionie. Szczególnie intensywny ich rozwój przypada jednak na ostatnie 5 lat (39,6% firm, 2 194). Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej nastąpił intensywny rozwój firm zagranicznych w branży wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych (Sekcja D) – w tym czasie

powstało 91,8% firm działających obecnie w tej sekcji na Dolnym Śląsku. Działalność rozpoczęły również podmioty z kapitałem zagranicznym w sekcjach takich jak: edukacja (Sekcja P: 84,8% IZ w tej sekcji), pozostała działalność usługowa (Sekcja S: 86,8%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (Sekcja K: 80,5%) oraz działalność w zakresie usług administrowania i wspierająca (Sekcja N: 76,9%).

Sekcje najdynamiczniej rozwijające się wśród inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (10 lat):

- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych (Sekcja D: ↑ 91,8%),
- edukacja (Sekcja P: ↑ 84,8%),
- pozostała działalność usługowa (Sekcja S: ↑ 86,8%)
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K: ↑ 80,5%),
- działalność w zakresie usług administrowania i wspierająca (sekcja N: ↑ 76,9%).

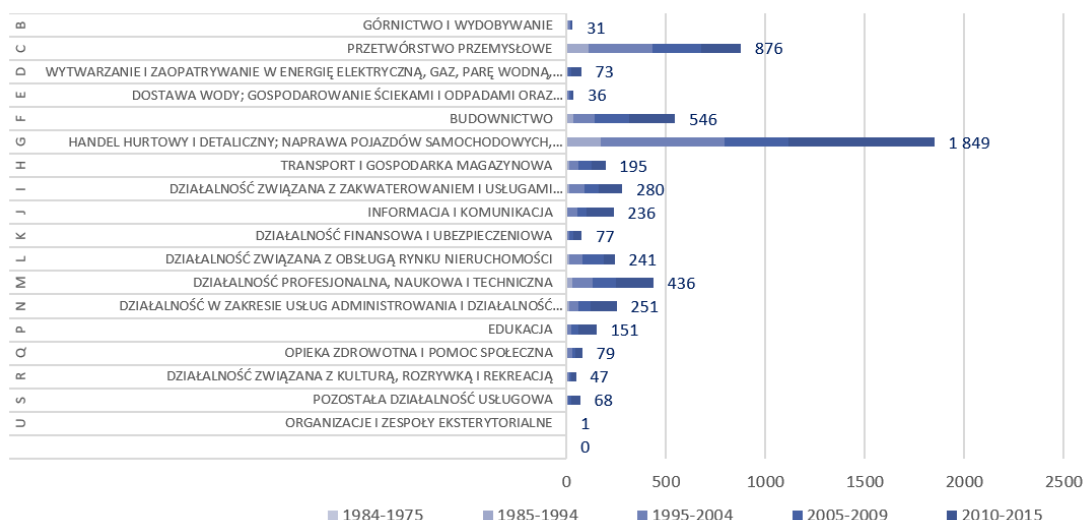
Zaobserwowano również wzrost liczby otwieranych firm w sekcjach takich jak: budownictwo (Sekcja F: 74,4%), transport i gospodarka magazynowa (Sekcja H: 69,7% firm) i działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (Sekcja M: 69,7%) oraz dostawa wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (Sekcja E: 69,4%).

W ciągu ostatnich 5 lat, podobnie jak w poprzednich latach, największa liczba firm zagranicznych otwierała swoją działalność w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (Sekcja G: 734 firmy), a szczególnie widoczny jest wzrost liczby otwieranych firm w tej sekcji od 2011 roku. Kolejnym intensywnie rozwijającymi się branżami są budownictwo (sekcja F: 230) – w ostatnich 5 latach powstaje o 117% więcej firm w tej branży niż w latach 1995-2004, przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C: 202) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M: 190). Dominują również inwestycje zagraniczne związane z informacją i komunikacją (Sekcja J: 136) – obecnie powstaje około 180% więcej firm niż w latach 1995-2009 oraz działalnością w zakresie usług administrowania i wspierająca (Sekcja N: 128). Od 5 lat następuje również wzmożony rozwój przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych, a ilość otwieranych firm w tej sekcji wzrosła o 172% w porównaniu do lat 2005-2009.

Sekcje intensywnie rozwijające się wśród inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku w ciągu ostatnich 5 lat:

- handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów (Sekcja G: 734 nowo otwarte firmy),
- budownictwo (Sekcja F: 230),
- przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C: 202),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M: 190),
- informacja i komunikacja (Sekcja J: 136).

WYKRES 17. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 I DATY ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI NA DOLNYM ŚLĄSKU [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

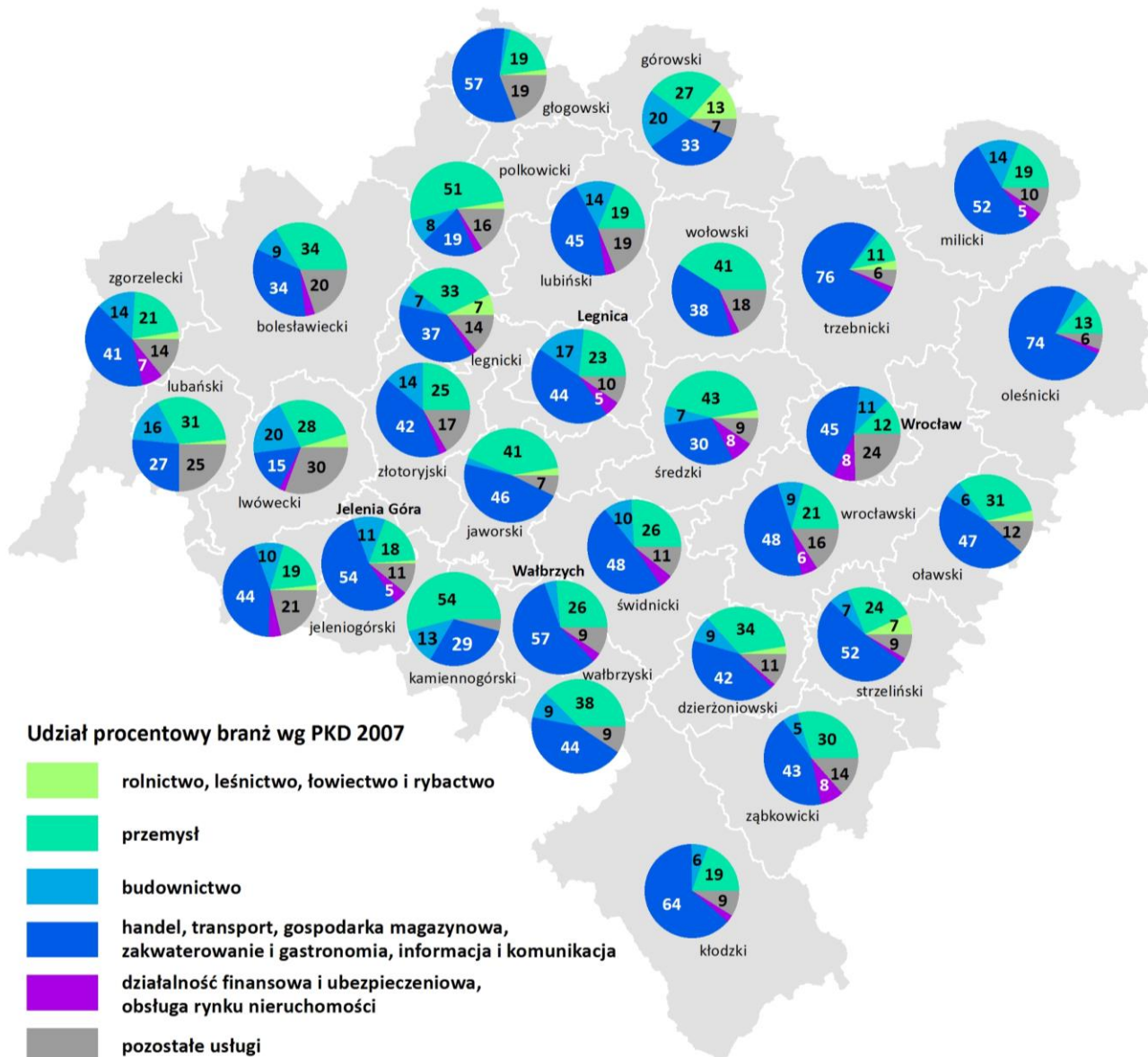
2.4. STRUKTURA BRANŻOWA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH WEDŁUG LOKALIZACJI

Dominujący udział branży handel i naprawa pojazdów wśród inwestorów zagranicznych widoczny jest w powiatach trzebnickim (76% inwestorów zagranicznych w powiecie), oleśnickim (74%), kłodzkim (64%) oraz głogowskim (57%). Przemysł dominuje w powiatach kamiennogórskim (54%), polkowickim (51%), średzkim (43%), wołowskim i jaworskim (41%).

Stolica województwa dominowała pod względem wyboru lokalizacji dla takich sekcji jak:

- informacja i komunikacja (Sekcja J: 81,8%),
- edukacja (Sekcja P: 80,1%),
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa (Sekcja K: 75,3%),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M: 71,3%),
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (Sekcja L: 67,2%).

RYSUNEK 15. UDZIAŁ BRANŻOWY INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W POWIATACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

TABELA 2. ATRAKCYJNOŚĆ MIAST POD WZGLĘDEM LOKALIZACJI SEKCJI – OGÓŁEM W REGIONIE [2015].

	WROCŁAW	%		M. JELENIA GÓRA	%		M. LEGNICA	%		M. WAŁBRZYCH	%
1.	J: INFORMACJA I KOMUNIKACJA	81,8%	1.	D: WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	9,6%	1.	H: TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	5,6%	1.	E: DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	5,6%
2.	P: EDUKACJA	80,1%	2.	R: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	8,5%	2.	F: BUDOWNICTWO	4,6%	2.	C: PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	2,6%
3.	K: DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	75,3%	3.	S: POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	4,4%	3.	S: POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	4,4%	3.	H: TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	2,6%
4.	M: DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	71,3%	4.	G: HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	4,3%	4.	R: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	4,3%	4.	G: HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	2,3%
5.	L: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	67,2%	5.	F: BUDOWNICTWO	3,7%	5.	Q: OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	3,8%	5.	I: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	2,1%
6.	S: POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	64,7%	6.	I: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	3,2%	6.	C: PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	3,7%	6.	R: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	2,1%

2.5. STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA

Zgodnie z dostępnymi danymi Głównego Urzędu Statystycznego¹³ w 2013 roku województwo dolnośląskie plasowało się na 2. miejscu w kraju po województwie mazowieckim (93 014,6 mln zł) pod względem zainwestowanego kapitału zagranicznego. Inwestorzy zagraniczni zainwestowali na Dolnym Śląsku około (16 136,3 mln zł), co stanowiło 8,6% zainwestowanego kapitału zagranicznego w kraju.

W województwie dolnośląskim najwyższy kapitał ulokowali przedsiębiorcy niemieccy (6 111,5 mln zł), co stanowiło 19,8% ich inwestycji w Polsce. Następnie inwestorzy holenderscy 2 348,4 mln zł (7,3% inwestycji w kraju) oraz francuscy 1 191,3 mln zł (3,8% inwestycji w kraju).

2. miejsce w kraju
pod względem zainwestowanego kapitału zagranicznego
16 136,3 mln zł

Kapitał zagraniczny na Dolnym Śląsku:

kapitał niemiecki: **6 111,5** mln zł
(19,8% inwestycji w Polsce)

kapitał holenderski: **2 348, 4** mln zł (7,3%)

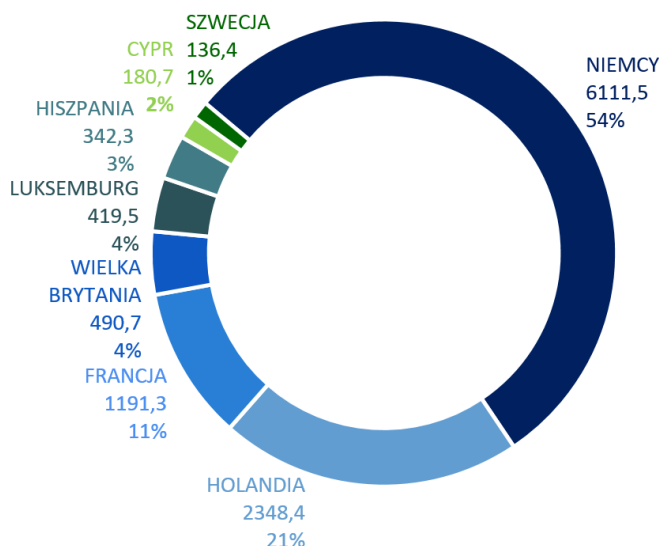
kapitał francuski: **1 191,3** mln zł (3,8%)

¹³ dane GUS dot. Inwestorów zagranicznych nie uwzględniają podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, szkół wyższych,

gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną

**WYKRES 18. KAPITAŁ ZAGRANICZNY NA DOLNYM ŚLĄSKU
WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA (W MLN ZŁ) [2013].**

4. miejsce w kraju pod względem:

wydatków inwestycyjnych IZ:

5,2 mld zł

wydatków na środki trwałe:

4,4 mld zł

przychodów z całokształtu działalności:

94,8 mld zł

kosztów całokształtu działalności:

90,1 mld zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS, lipiec 2015

Inwestorzy zagraniczni na Dolnym Śląsku w 2013 roku ponieśli wydatki inwestycyjne rzędu 5,2 mld zł, co stanowiło 7,1% ogółu ich wydatków inwestycyjnych w Polsce i klasyfikowało województwo na 4. miejscu w kraju. W województwie mazowieckim firmy z kapitałem zagranicznym poniosły wydatki inwestycyjne ponad sześciokrotnie wyższe niż w województwie dolnośląskim (34,4 mld zł), a w województwie wielkopolskim i śląskim wydatkowały odpowiednio 8,6 mld zł i 7,9 mld zł. Również pod względem wydatków na środki trwałe region zakwalifikował się dopiero na 4. miejscu w kraju (4,4 mld zł) z udziałem 8,6% wśród pozostałych województw.

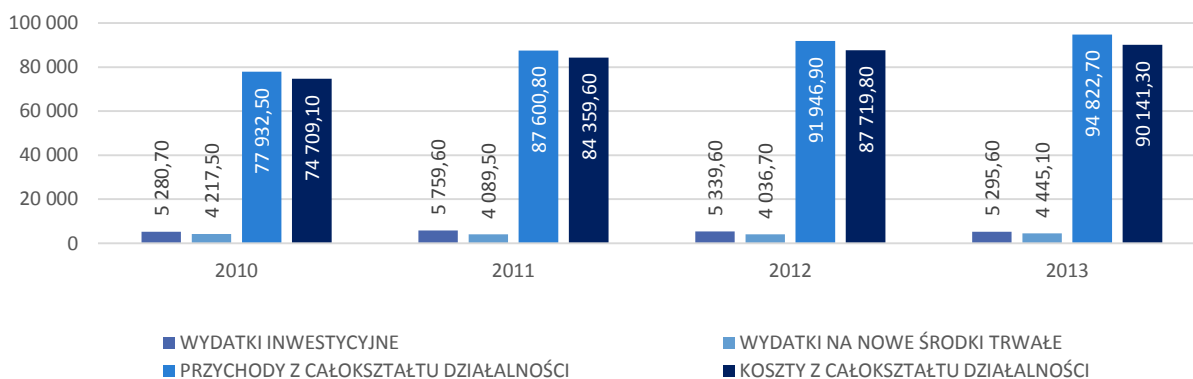
Przychody z całokształtu działalności także klasyfikowały Dolny Śląsk na 4. miejscu w kraju, z kwotą 94,8 mld zł (8%) o ponad 4,5 razy niższą niż województwo mazowieckie (445,3 mld zł), prawie dwukrotnie niższą niż inwestorzy

w województwie wielkopolskim (187,2 mld zł) oraz 1,5 razy niższą niż w województwie śląskim (134,3 mld zł). Koszty całokształtu działalności również stanowiły 8% kosztów inwestorów zagranicznych w kraju i wyniosły 90,1 mld zł.

Do liderów wśród branż i sektorów działalności gospodarczej, w których były największe inwestycje należą:

- bankowość i ubezpieczenia,
- hotele i restauracje,
- produkcja żywności,
- przemysł elektroniczny,
- przemysł maszynowy, chemiczny i niemetalowy,
- przemysł motoryzacyjny,
- sieć supermarketów i hipermarketów,
- stacje paliw.

WYKRES 19. WYDATKI INWESTYCYJNE INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU [2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.6. NAJWIĘKSI INWESTORZY

Według Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych do największych inwestorów na terenie

województwa dolnośląskiego według kraju pochodzenia należą między innymi:

	KAPITAŁ AMERYKAŃSKI 3M, American Axle&Manufacturing, American Restaurants, Becton Dickinson Polska, Cargill, Dolby Laboratories, Fresh Start Bakeries, Gates Polska, Google, Guardian Automotive Polska, Harris Calorific International, Hewlett Packard Global e-Business Operations, Kraft Foods, Lincoln Eltric Bester, Mc Donalds, Pentair Poland, PepsiCo, PGW, PM Poland, PPG Deco Polska, The Greenbrier Companies/ Wagony Świdnica, UPS, US Pharmacia, Wabco Polska, Whirlpool		KAPITAŁ NIEMIECKI BDN, Bosch, BROEN, C+P Systemy Meblowe, Dr. Schneider Automotive Polska, DWS Draexlmaier Wyposażenie Wnętrz Samochodowych, Eto Magnetic, Fresh Textile Fishing Polska, Gardinia, GEA Klimatyzacja, Gerresheimer, Gotec Polska, Grossmann, Hafele Polska, Hoerbiger Automotive, Hormann Legnica, Karosseriewerke Dresden, Lapp Insulators, Mc Cain Poland, Metro Grup, Metzeler Automotive Profile Systems, Metzeler Automotive, Moneva Polska, Parker Hannifin, PCC Rokita, Quarzwerke, Quin Polska, Röben Polska, Roeben, SCA Hygiene Products, Schumacher Packaging, Siemens, Sieper, Sitech, SOPP INDUSTRIE, Südzucker Polska, TECE, Uzin Polska Produkty Budowlane, Verpa Folie, Vibracoustic Polska, Viessmann, Volkswagen Motor Polska, Wezi-tec, Winkelmann, Womak Alfa, Womak Gamma, Womak Holding, WSB Parki Wiatrowe
	KAPITAŁ AUSTRIACKI Henkel Polska, Voestalpine Rotec		
	KAPITAŁ BELGIJSKI Gates Polska, Ghelamco, Nawrot, The Heating Company Group (Brugman Fabryka Grzejników), VMA Polska		
	KAPITAŁ BRYTYJSKI BOC, BP, Castorama, GKN Driveline Polska, GKN, Parkridge, PM Group Polska, PZ Cussons Polska, Smiths Aerospace Components Poland, Synexus Polska, Tesco, Vita Polymers Poland		KAPITAŁ KANADYJSKI Bombardier Transportation Polska, Pizzeria Pan Smak, Royal Europa
	KAPITAŁ FIŃSKI Fortum Power and Heat Polska, Nokia Siemens Networks		KAPITAŁ KOREAŃSKI Ace Rico Poland, Heesung Electronics Poland, LG Electronics, Mando Corporation Poland Dong Yang Electronics, POSCO-PWPC, SKC Europe Pu
	KAPITAŁ FRANCUSKI Alstom, Auchan, Brandt, Capgemini, Carrefour, Credit Agricole, Decathlon, E'Leclerc, EFL, Electricite de France Internationale, Eurovia Kruszywa, Eurovia Polska, Faurecia, Gant, Maco Pharma Polonia, Maco Production Polonia, Stepan Polska		KAPITAŁ LUKSEMBURSKI Hotel HP Park Plaza - Wrocław
	KAPITAŁ HISZPAŃSKI Cropu Polska, SOR Iberica Polska, Trexoni		KAPITAŁ NORWESKI Qubus Hotel Prestige
	KAPITAŁ HOLENDERSKI Autocam Poland, Boart Longyear Gates Polska, Legrand Polska, Legri Polska, PPG Industries Polska, QAD Polska, SCA Molnlycke, Znut Feal		KAPITAŁ SZWEDZKO - SZWEDZKI I SZWAJCARSKI ABB, Credit Suisse, DeLaval Skanska, Electrolux, Georg UTZ, IBS Enterprise Poland, IKEA, Ronal Polska, Trelleborg Automotive, Volvo Polska, Vorwerk Polska
	KAPITAŁ INDYJSKI CSS Corporation		KAPITAŁ PORTUGALSKI Simoldes Plasticos Polska
	KAPITAŁ JAPOŃSKI Accuomm Central Europe, Bridgestone Diversified Products Poland, Sanden Manufacturing Poland, TBMECA Poland, Toshiba Television Central Europe, Toyota Motor Manufacturing Poland		KAPITAŁ SŁOWEŃSKI Armeton Polska
			KAPITAŁ WŁOSKI CM 3 Polska, Euromatch, Italmetal, PATELEC Elpena, Riello Palniki

3.

INWESTORZY ZAGRANICZNI W SPECJALNYCH STREFACH EKONOMICZNYCH

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

3.

INWESTORZY ZAGRANICZNI W SPECJALNYCH STREFACH EKONOMICZNYCH

3.1. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE NA DOLNYM ŚLĄSKU

Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) stanowią wyodrębnione administracyjnie obszary Polski, gdzie inwestorzy mogą prowadzić działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. Celem funkcjonowania tego instrumentu wsparcia jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez przyciąganie nowych inwestycji i promocję tworzenia miejsc pracy. Przedsiębiorcy działający na terenie SSE mają zapewnione ulgi

podatkowe, a dodatkową korzyścią jest fakt, że mogą rozpocząć działalność na specjalnie przygotowanych i uzbrojonych terenach. Wzmoczone inwestycje przekładają się na przyspieszony rozwój gospodarczy regionów, zmniejszone bezrobocie, a także zwiększenie konkurencyjności gospodarki. Specjalne Strefy Ekonomiczne jako forma zachęty inwestycyjnej zostały szerzej opisane w Rozdziale 4.1.

RYSUNEK 16. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].

Dolny Śląsk dysponuje największą w Polsce liczbą obszarów Specjalnych Stref Ekonomicznych i dostępnych miejsc pod inwestycje. W regionie funkcjonują cztery SSE: kamiennogórska, legnicka, tarnobrzeska i wałbrzyska, z których wszystkie działają również w obszarze aglomeracji wrocławskiej.

Specjalne Strefy Ekonomiczne w województwie dolnośląskim zajmują ogółem około 3,6 tys. hektarów w 55 podstrefach. Połowa terenów inwestycyjnych w SSE na Dolnym Śląsku jest zagospodarowana (około 1,8 tys. ha). Strefy dysponują jeszcze około 1,7 tys. ha wojewej powierzchni. Na ich terenach w województwie wydanych jest obecnie 369 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, zgodnie z którymi inwestorzy zadeklarowali zatrudnienie ponad 61 tysięcy osób.

4 Specjalne Strefy Ekonomiczne na Dolnym Śląsku:

3,6 tys. ha powierzchni

55 podstref

1,7 tys. ha terenów wolnych

369 wydanych zezwoleń

ponad **61** tys. miejsc pracy

ponad **24,4** mld zł deklarowanych w zezwoleniach

nakładów inwestycyjnych

3.1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SSE

Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości (KSSE) ma swoją siedzibę w Kamiennej Górze, a zasięg geograficzny strefy obejmuje Dolny Śląsk i Wielkopolskę. W województwie dolnośląskim dysponuje ona 365,5 ha terenów w 14 podstrefach, z których 12 jest uzbrojonych. Na jej terenie wydanych jest obecnie 58 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności. Deklarowana w zezwoleniach

wielkość inwestycji poniesiona przez przedsiębiorców wynosi 2 mld zł, a zatrudnienie ponad 7 tysięcy osób. Na jej terenie inwestują m.in. inwestorzy zagraniczni pochodzący z Austrii, Belgii, Francji, Holandii, Irlandii, Niemiec i Włoch, którzy prowadzą działalność w branżach takich jak: ceramiczna, kosmetyczna, meblarska, metalowa, motoryzacyjna, papiernicza, poligraficzna i tekstylna.

KAMIENNOGÓRSKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA MAŁEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

OGÓŁEM		POWIERZCHNIA	
Zasięg (województwa):	dolnośląskie, wielkopolskie	Powierzchnia strefy ogółem:	373,8 ha
Kapitał zakładowy spółki zarządzającej SSE:	11 472 200,0 zł	Powierzchnia strefy w województwie dolnośląskim:	365,5 ha
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE:			
PODSTREFY	14, w tym 12 uzbrojonych	ZEZWOLENIA	58
Nazwy podstref:	Bolków, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra,	MIEJSCA PRACY	7 089 osoby
		NAKŁADY INWESTYCYJNE	2 076,8 mln zł

	Lubań, Lubawka, Mirsk, Nowogrodziec, Piechowice, Prusice, Zgorzelec, Żmigród	INWESTORZY	55
Powierzchnia podstref:	365,5 ha	Przykładowi inwestorzy:	BDN Sp. z o.o. Sp. Komandytowa, Wepa Professional Piechowice S.A., DR.SCHNEIDER AUTOMOTIVE POLSKA Sp. z o.o., POLCOLORIT S.A., TBAI POLAND Sp. z o.o., IMKA Sp. z o.o., Wepa Professional Piechowice S.A., ENERGOMONTAŻ ZACHÓD WROCŁAW Sp. z o.o., WEBER-HYDRAULIKA Sp. z o.o.
Powierzchnia terenów zagospodarowanych:	214,1 ha		
Powierzchnia terenów wolnych:	151,3 ha		
BRANŻE:	ceramiczna, kosmetyczna, meblarska, metalowa, motoryzacyjna, papiernicza, poligraficzna, tekstylna	Pochodzenie kapitału:	Austria, Belgia, Francja, Holandia, Irlandia, Niemcy, Polska, Włochy

Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (LSSE) położona jest w centralnej części województwa dolnośląskiego. LSSE została utworzona jako alternatywa dla monokultury przemysłu miedziowego w regionie. Jednym z podstawowych celów ustanowienia strefy było zagospodarowanie terenów zdegradowanych przez wojska radzieckie oraz redukcja bezrobocia, a także efektywne wykorzystanie już istniejącej infrastruktury technicznej.

LSSE swoją powierzchnią obejmuje około 1,2 ha w 15 podstrefach, z których wszystkie są uzbrojone. Deklarowana w zezwoleniach wartość poniesionych nakładów inwestycyjnych w strefie wynosi 7,3 mld zł, a miejsc pracy około 12 tys. osób.

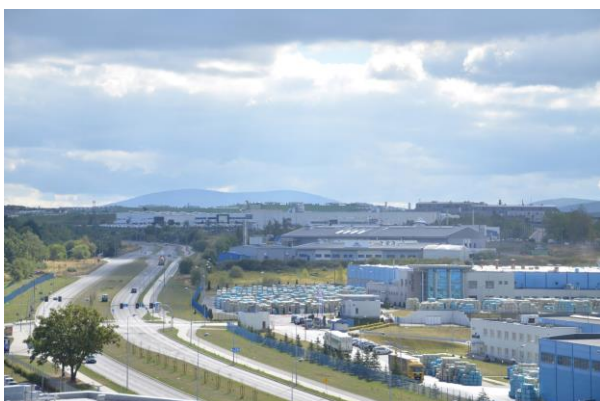
LEGNICKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA

OGÓŁEM		POWIERZCHNIA	
Zasięg strefy:	dolnośląskie	Powierzchnia strefy ogółem:	1 212,42 ha
Kapitał zakładowy spółki zarządzającej SSE:	31 596 000 zł	Powierzchnia strefy w województwie dolnośląskim:	1 212,42 ha
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE:			
PODSTREFY	15 w tym wszystkie uzbrojone	ZEZWOLENIA	85
		MIEJSCA PRACY	11 936
Nazwy podstref:	Chojnów, Głogów, Kostomłoty, Krzywa, Legnica, Legnickie Pole, Lubin, Miłkowice, Okmiany, Polkowice, Prochowice, Przemków, Środa Śląska, Środa Śląska – Miękinia, Złotoryja	NAKŁADY INWESTYCYJNE	7 326,0 mln zł
		INWESTORZY	51
Powierzchnia podstref	1 212,42 [ha]	Przykładowi inwestorzy:	Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o., Sanden Manufacturing Poland Sp. z o.o., BASF Polska Sp. z o.o., Pittsburgh Glass Works (Poland) Sp. z o.o., Winkelmann Sp. z o.o., Sitech Sp. z o.o., Lear Corporation Poland II Sp. z o.o., Voss Automotive Polska Sp. z o.o., Wezi-tec Sp. z o.o., Harter Technika Wytłaczania Sp. z o.o.
Powierzchnia terenów zagospodarowanych	320,7 [ha]		
Powierzchnia terenów wolnych	891,72 [ha]		

BRANŻE:	budowlana, chemiczna, magazynowanie, logistyka, meblowy, metalowa, motoryzacyjna, naprawa i serwis maszyn, obuwnicza, produkcja, spożywcza, tekstylna, zabawkarska	Pochodzenie kapitału:	Austria, Francja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kanada, Niemcy, Polska, Szwecja, USA, Luksemburg, Węgry, Wielka Brytania, Włochy
----------------	--	-----------------------	--

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK” (WSSE) jest jedną z największych stref przemysłowych w Polsce, a w 2012 roku była 4. strefą w Europie i 22. na świecie. WSSE na Dolnym Śląsku obejmuje swoim obszarem 25 podstref o łącznej powierzchni około 1,6 tys. hektarów. Strefa na Dolnym Śląsku dysponuje jeszcze 636 wolnymi hektarami.

Na terenie strefy w województwie wydanych jest obecnie 210 pozwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, a 207 inwestorów zapewnia około 33,5 tys. miejsc pracy. Łączne poniesione nakłady inwestycyjne od początku funkcjonowania strefy wynoszą 14,5 mld zł.

WAŁBRZYSKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA „INVEST-PARK”			
OGÓŁEM		POWIERZCHNIA	
Zasięg (województwa):	dolnośląskie, opolskie, lubuskie, wielkopolskie	Powierzchnia strefy ogółem:	2 921,6 ha
Kapitał zakładowy spółki zarządzającej SSE:	250 650 000 zł	Powierzchnia strefy w województwie dolnośląskim:	1 693,0 ha
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE:			
PODSTREFY	25 w tym wszystkie uzbrojone	ZEZWOLENIA	210
Nazwy podstref:	Bielawa, Bolesławiec, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Dzierżoniów, Góra, Jelcz Laskowice, Kłodzko, Kobierzyce, Kudowa Zdrój, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Strzegom, Strzelin, Syców, Świdnica, Świebodzice, Twardogóra, Wałbrzych, Wiązów, Wołów, Wrocław, Ząbkowice Śląskie, Żarów	MIJESCA PRACY	33 539
		NAKŁADY INWESTYCYJNE	14 561,9 mln zł
		INWESTORZY	207
		Przykładowi inwestorzy:	Toyota Motor Manufacturing Poland, Mando Corporation sp. z o.o., RONAL - POLSKA sp. z o.o., Sumika Ceramics Polska sp. z o.o., Mondelez Polska Production sp. z o.o., PCC MCAA sp. z o.o., 3M Wrocław sp. z o.o., SCA Hygiene Products sp. z o.o., Electrolux Poland sp. z o.o., Umicore Autocat Poland sp. z o.o.
Powierzchnia podstref:	1639,0 ha		
Powierzchnia terenów zagospodarowanych	1 002,8 ha		
Powierzchnia terenów wolnych	636,2 ha		
BRANŻE:	AGD, budowlana, ceramiczna, chemiczna, chemiczno-kosmetyczna, elektroniczna,	Pochodzenie kapitału:	Austria, Belgia, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Japonia,

	elektrotechniczna, elektryczna, energetyczna, IT, logistyka, lotnicza, maszynowa, meblarska, medyczna, metalowa, motoryzacyjna, obróbka metali, opakowań, papiernicza, poligraficzna, przemysłowa, przetwórstwa tworzyw sztucznych, spożywcza, tekstylna i włókiennicza, wyroby z tworzyw sztucznych	Korea Południowa, Niemcy, Polska, Portugalia, Szwajcaria, Szwecja, USA, Wielka Brytania, Włochy
--	--	---

Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK WISŁOSAN (TSSE) na Dolnym Śląsku dysponuje jedną podstrefą zlokalizowaną w Kobierzycach, o powierzchni około 410 hektarów. Na jej terenie wydanych jest obecnie 16 ważnych zezwoleń, zgodnie z którymi 14 inwestorów prowadzi swoją działalność gospodarczą. Inwestorzy na terenie podstrefy zainwestowali ponad 3,8 mld zł oraz zadeklarowali utworzenie 7,3 tysiąca miejsc pracy. Działalność prowadzą tu inwestorzy z krajów takich jak: Belgia, Chiny, Finlandia, Korea Południowa, Niemcy, w branżach: chemicznej, elektronicznej, tworzyw sztucznych oraz RTV i AGD.

TARNOBRZESKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA EURO-PARK WISŁOSAN

OGÓŁEM:		POWIERZCHNIA:	
Zasięg (województwa):	dolnośląskie, lubelskie, podkarpackie, podlaskie, mazowieckie, świętokrzyskie	Powierzchnia strefy ogółem:	1 743 ha
Kapitał zakładowy spółki zarządzającej SSE:	5 274 846 000 zł	Powierzchnia strefy w województwie dolnośląskim:	410,69 ha
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE:			
PODSTREFY	1	ZEZWOLENIA	16
Liczba podstref:		MIEJSCA PRACY	7 381 osób
Nazwy podstref:	Kobierzyce	INWESTYCJE	3 895,5 mln zł
		INWESTORZY	14
Powierzchnia podstref	410,6 ha	Przykładowi inwestorzy:	LG. Philips LCD Poland Sp. z o.o., LG Electronics Wrocław Sp. z o.o., LG Chem Poland Sp. z o.o., LG Innotek Poland Sp. z o.o., Heesung Electronics Poland Sp. z o.o., Dong Yang Electronics Sp. z o.o., Dongseo Display Poland Sp. z o.o., POSCO - PWPC Sp. z o.o., UPM RAFLATAC POLSKA Sp. z o.o., Chung Hong Electronics Poland Sp. z o.o., SAMWHA POLAND Sp. z o.o., LINDE GAZ POLSKA Sp. z o.o., Starion Wrocław Sp. z o.o., MATERIALISE S.A.
Powierzchnia terenów zagospodarowanych	315,7 ha		
Powierzchnia terenów wolnych	95,0 ha		
BRANŻE:	chemiczna, elektroniczna, tworzywa sztuczne, RTV i AGD	Pochodzenie kapitału:	Belgia, Chiny, Finlandia, Korea Południowa, Niemcy

3.1.2. ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU STREF

Na terenie Dolnego Śląska łączny obszar czterech specjalnych stref ekonomicznych: kamiennogórskiej, legnickiej, wałbrzyskiej i tarnobrzyskiej wynosi około **3 681 ha**, co stanowi około 58,9% ogólnej powierzchni tych stref. Największą powierzchnię w województwie dolnośląskim zajmuje Wałbrzyska SSE (1 693 ha), a jej tereny stanowią 46% terenów specjalnych stref ekonomicznych w regionie. Drugą pod względem wielkości SSE w województwie jest legnicka SSE obejmująca 1 215 ha i mająca tereny inwestycyjne tylko na terenie Dolnego Śląska. Następnie Tarnobrzyska SSE,

z jedną podstrefą w Kobierzycach 410 ha oraz Kamiennogórska SSE 365 ha. Ponad połowa gruntów specjalnych stref ekonomicznych w regionie jest zagospodarowana¹⁴ (50,3%, 1 853 ha). Największym stopniem zagospodarowania terenów strefy w województwie charakteryzuje się strefa tarnobrzyska (76,8%), następnie wałbrzyska (59,2%) oraz kamiennogórska (58,6%). Natomiast najmniejszym, również na terenie Polski, legnicka SSE (26,4%), dysponuje ona natomiast największą powierzchnią terenów wolnych (891,7 ha).

WYKRES 20. POWIERZCHNIA I ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU SSE W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM [2015].

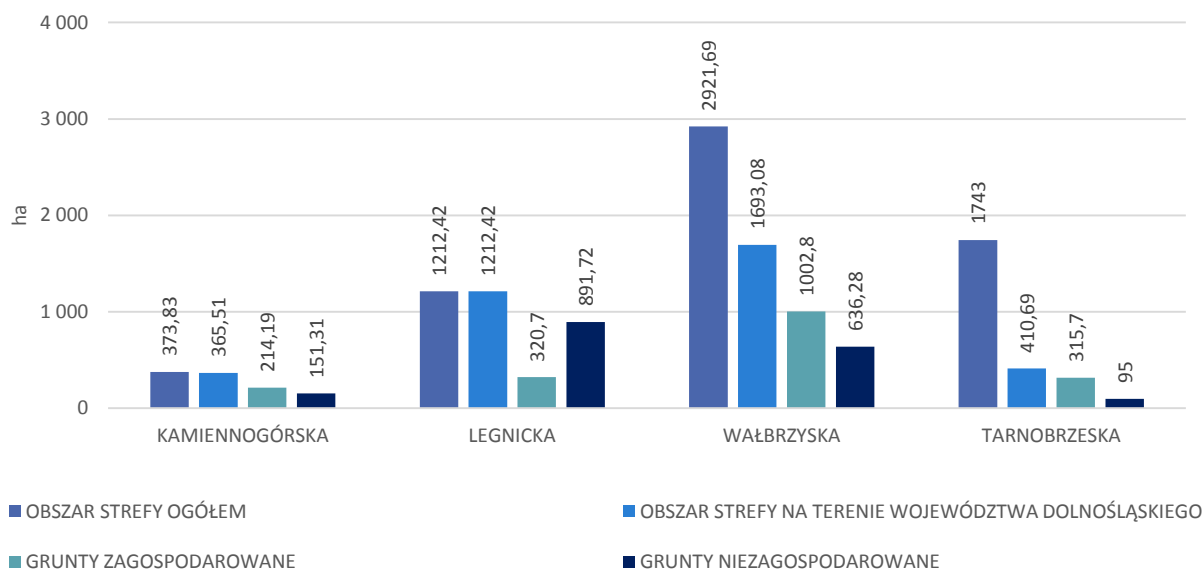

TABELA 3. POWIERZCHNIA I ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU STREF W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM [2015].

LP.	SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	Obszar strefy ogółem	Obszar strefy na terenie województwa dolnośląskiego		Gruntów zagospodarowanych	Gruntów niezagospodarowanych	Stopień zagospodarowania gruntów
		[ha]	[ha]	[%]	[ha]	[ha]	[%]
1.	Kamiennogórska	373,83	365,51	97,8	214,19	151,31	58,6
2.	Legnicka	1 212,42	1 212,42	100,0	320,70	891,72	26,4
3.	Wałbrzyska	2 921,69	1 693,08	57,9	1 002,80	636,28	59,2
4.	Tarnobrzyska	1 743,00	410,69	23,6	315,70	95,00	76,8
Ogółem:		6 250,95	3 681,71	58,9	1 853,40	1 774,32	50,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

¹⁴ do gruntów zagospodarowanych została zaliczona powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy oraz przez

przedsiębiorców działających bez zezwolenia (gdyż je wcześniej utracili lub nie mogli go uzyskać z uwagi na przedmiot działalności), a także grunty zajęte pod infrastrukturę

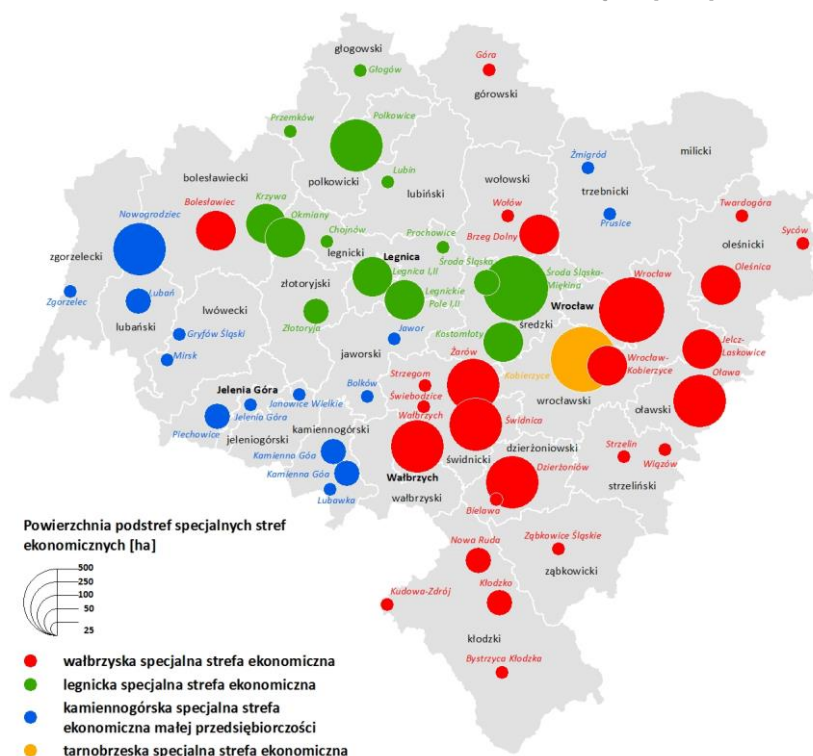
Jak wspomniano powyżej na Dolnym Śląsku Specjalne Strefy Ekonomiczne prowadzą swoją działalność w 55 podstrefach: wałbrzyska 25, legnicka 15, kamiennogórska 14 i tarnobrzaska 1. Największą powierzchnią w regionie dysponuje podstrefa Środa Śląska – Miękinia z legnickiej SSE (498,2 ha), a następnie podstrefa Wrocław (299,7 ha) i Wałbrzych (218,7 ha) wałbrzyskiej SSE. Najmniejszą natomiast podstrefa Gryfów Śląski (3,4 ha) kamiennogórskiej SSE oraz dwie podstrefy wałbrzyskiej SSE: Wołów (3,7 ha) i Twardogóra (4,3 ha).

Cztery podstrefy na Dolnym Śląsku są już w pełni zagospodarowane, są to: Janowice Wielkie (12,9 ha) i Piechowice (32,9 ha) kamiennogórskiej SSE oraz Wołów (3,7 ha) i Twardogóra (4,3 ha) wałbrzyskiej SSE. Znacznym stopniem zainwestowania charakteryzują się również podstrefy Jelcz-Laskowice (90,3%), Brzeg Dolny (88,3%) oraz Wałbrzych (84,1%), wszystkie należące do wałbrzyskiej SSE.

Największą powierzchnią terenów wolnych w województwie dysponują podstrefy: Środa-Śląska – Miękinia legnickiej SSE (454,6 ha), Wrocław (139,1 ha) i Wrocław/Kobierzyce wałbrzyskiej SSE (83,6 ha), Okmiany (91,7 ha), oraz Kostomłoty (80,4 ha) legnickiej SSE, z których wszystkie są uzbrojone. Wykaz terenów wolnych w podstrefach przedstawiony został w załączniku.

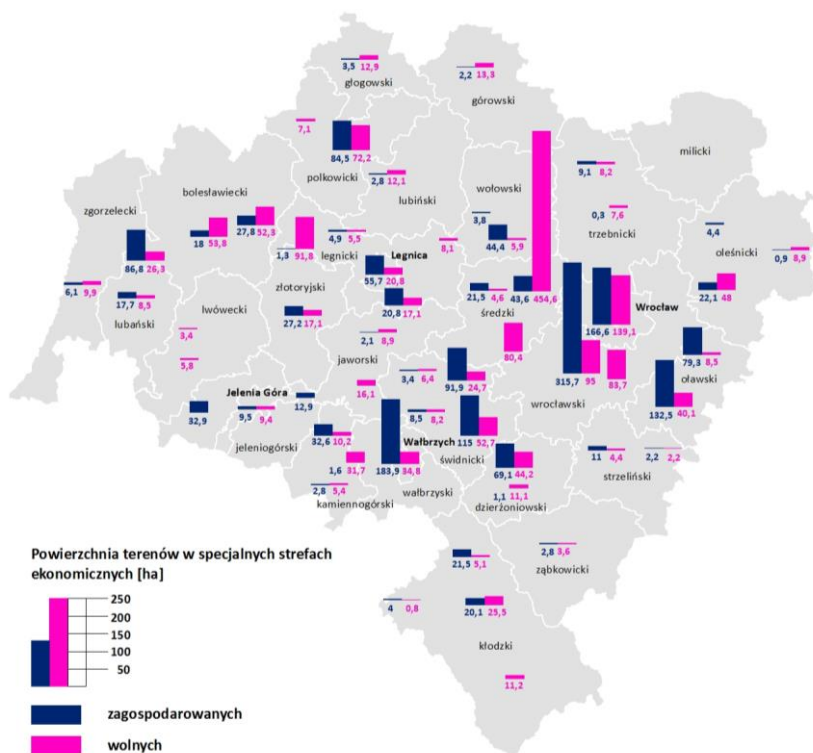
Osiem podstref w regionie jest jeszcze zupełnie niezainwestowanych: Wrocław/Kobierzyce wałbrzyskiej SSE (83,6 ha), Kostomłoty legnickiej SSE (80,4 ha), Bolków kamiennogórskiej SSE (16 ha), Bystrzyca Kłodzka wałbrzyskiej SSE (11,2 ha), Prochowice (8,1 ha) i Przemków (7 ha) legnickiej SSE, Mirsk kamiennogórskiej SSE (5,7 ha) oraz Gryfów Śląski (3,4 ha). Z wyżej wymienionych podstref wszystkie są uzbrojone poza podstrefą w Bolkowie.

RYSUNEK 17. POWIERZCHNIA PODSTREF SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

RYSUNEK 18. TERENY ZAINWESTOWANE I WOLNE W PODSTREFACH SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

3.1.3. LICZBA UDZIELONYCH ZEZWOLEŃ

Do czerwca 2015 roku na Dolnym Śląsku całkowita liczba wydanych ważnych pozwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych wynosiła 369. Największa ich liczba wydana została w Wałbrzyskiej SSE, która w ujęciu krajowym jest liderem pod tym względem. W województwie dolnośląskim

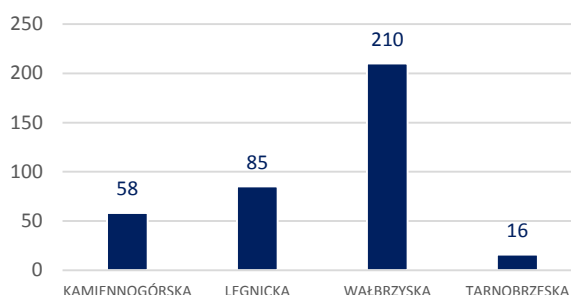
wydała 210 zezwoleń, które stanowiły ponad połowę zezwoleń wydanych w województwie (56,9%). Na 2. miejscu zakwalifikowała się Legnicka SSE z 85 wydanymi zezwoleniami. Kamiennogórska SSE w województwie dolnośląskim wydała ich 58, a Tarnobrzaska SSE 16 na terenie jednej podstrefy.

TABELA 4. LICZBA WAŻNYCH ZEZWOLEŃ [2010, 2014, CZERWIEC 2015].

LP.	SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	LICZBA WAŻNYCH ZEZWOLEŃ OGÓŁEM	UDZIAŁ ZEZWOLEŃ NA DOLNYM ŚLĄSKU [%]	LICZBA WYDANYCH ZEZWOLEŃ W ROKU:	
				2010	2014
1.	Kamiennogórska	58	15,7	7	7
2.	Legnicka	85	23,0	4	19
3.	Wałbrzyska	210	56,9	12	39
4.	Tarnobrzaska	16	4,3	1	0
Ogółem:		369	100,0	24	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

WYKRES 21. LICZBA WAŻNYCH ZEZWOLEŃ NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI NA TERENACH SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU [CZERWIEC 2015].

3.1.4. NAKŁADY INWESTYCYJNE

Od początku funkcjonowania stref do czerwca 2015 roku przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w SSE na Dolnym Śląsku w wydanych zezwoleniach na prowadzenie działalności zadeklarowali nakłady inwestycyjne wysokości ponad 24,4 mld zł. Największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miała od początku działalności Wałbrzyska SSE. Inwestorzy tej strefy zadeklarowali ogółem około 14,5 mld zł, co stanowi 59,5% deklarowanych nakładów w SSE w województwie dolnośląskim. Następnie kolejno legnicka SSE: 3,9 mld zł, tarnobrzaska SSE: 3,8 mld zł oraz kamiennogórska SSE:

2 mld zł. Rzeczywiste nakłady inwestycyjne poniesione przez inwestorów w SSE są ponad dwukrotnie wyższe.

WYKRES 22. DEKLAROWANE W ZEZWOLENIACH NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM [2015].

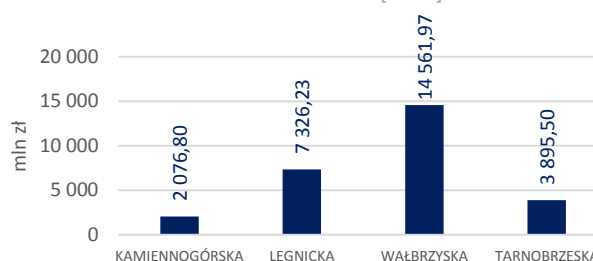

TABELA 5. DEKLAROWANE NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM [2010, 2014, 2015].

LP.	SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM* [mln zł] 2015	UDZIAŁ NAKŁADÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU [%]	NAKŁADY INWESTYCYJNE W ROKU [mln zł]:	
				2010	2014
1.	Kamiennogórska	2 076,80	8,5	1 539,00	2 024,90
2.	Legnicka	3 921,35	16,0	1 467,22	3 813,91
3.	Wałbrzyska	14 561,97	59,5	9 775,14	14 065,70
4.	Tarnobrzaska	3 895,50	15,9	3 303,40	3 892,70
Ogółem:		24 455,62	100,0	14 617,54	19 983,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE, * Kamiennogórska i Wałbrzyska SSE – czerwiec 2015 r., Legnicka i Tarnobrzaska SSE – wrzesień 2015 r.

3.1.5. MIEJSCA PRACY

Inwestorzy działający na terenie SSE w zezwoleniach na prowadzenie działalności zadeklarowali zatrudnienie ponad 61,9 tys. osób, a rzeczywista ich liczba jest o wiele wyższa. Poniższa tabela przedstawia informacje o liczbie deklarowanych w zezwoleniach miejsc pracy według zezwolenia w poszczególnych strefach w 2010, 2014 i 2015 roku utworzonych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku.

Największy deklarowany udział w zatrudnieniu na Dolnym Śląsku ma wałbrzyska SSE. Gwarantuje ona miejsca pracy dla ponad 33,5 tys. osób i obejmuje 54,1% ogólnego zatrudnienia w strefach w województwie. W pozostałych strefach zatrudnionych jest ponad: 11,9 tys. osób (legnicka SSE), 7,3 tys. osób (tarnobrzaska SSE) i 7 tys. osób (kamiennogórska SSE).

WYKRES 23. MIEJSCA PRACY W STREFACH [2015].

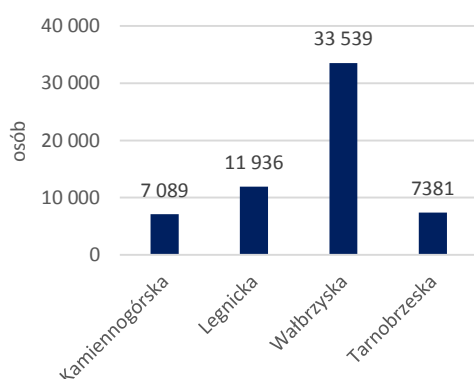

TABELA 6. DEKLAROWANE MIEJSCA PRACY W SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU [2010, 2014, CZERWIEC 2015].

LP.	SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	LICZBA MIEJSC PRACY [osób]	UDZIAŁ MIEJSC PRACY NA W SSE [%]	MIEJSCA PRACY W ROKU [osób]:	
				2010	2014
1.	Kamiennogórska	7 089	11,4	4 347	6 722
2.	Legnicka	11 936	19,3	8 865	11 573
3.	Wałbrzyska	33 539	54,1	20 305	32 701
4.	Tarnobrzaska	7 381	11,9	11 042	8 200
Ogółem:		61 960	100,0	46 569	61 210

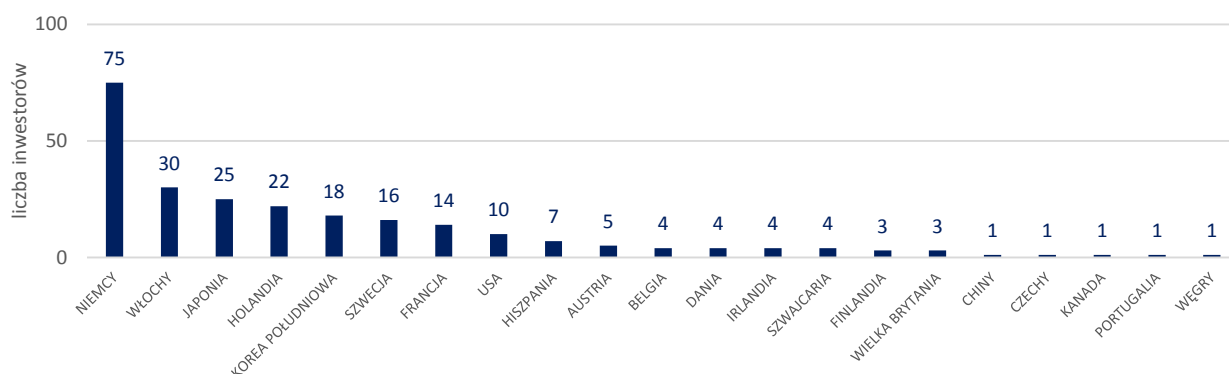
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

3.2. STRUKTURA INWESTYCJI W SSE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA KAPITAŁU

Na terenach specjalnych stref ekonomicznych na Dolnym Śląsku działalność prowadzi 330 inwestorów, najwięcej w wałbrzyskiej SSE. 75,5% z nich stanowili inwestorzy zagraniczni (249). Inwestorzy z Niemiec stanowią 30% wszystkich inwestorów w SSE (75 firm), z Włoch 12% (30),

Japonii 10% (25), Holandii 8,8% (22), Korei Południowej 7,2% (18), Szwecji 6,4% (16), Francji 5,6% (14) oraz po jednym inwestorze z Chin, Czech, Kanady, Portugalii i Węgier.

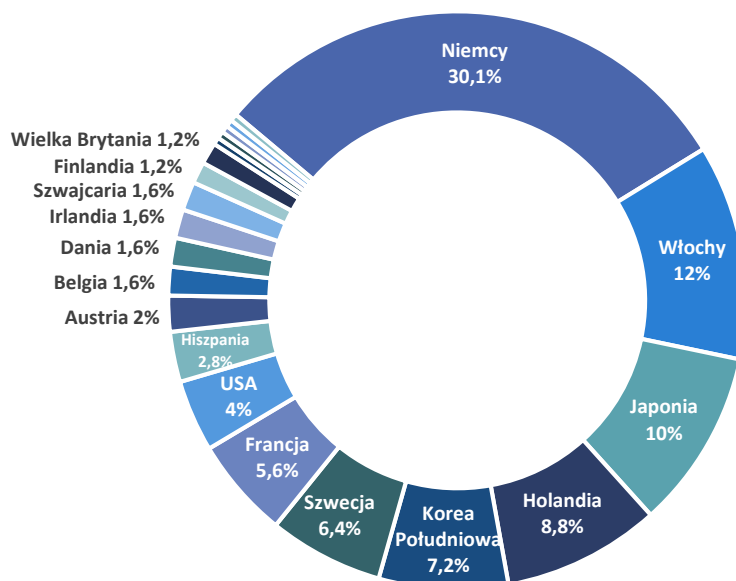
WYKRES 24. INWESTORZY ZAGRANICZNI W SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

WYKRES 25. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W SSE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

3.3. STRUKTURA INWESTYCJI W SSE WEDŁUG BRANŻ

Na terenach Specjalnych Stref Ekonomicznych pod względem liczby prowadzących działalność inwestorów zagranicznych, deklarowanego zatrudnienia osób i nakładów inwestycyjnych dominują przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej (65 firm IZ). Stanowią one 25,9% ogółu firm, zatrudniają około 34% ogółu deklarowanych w zezwoleniach pracowników (ponad 10 tys. osób) i poniosły one około 42,2% deklarowanych nakładów inwestycyjnych (ok. 6 mld zł). Pod względem zatrudnienia w SSE duże znaczenie odgrywa również branża elektroniczna zlokalizowana głównie w tarnobrzesckiej SSE. 13 inwestorów zadeklarowało zatrudnienie około 25,1% pracowników w strefach na Dolnym Śląsku i poniosło ponad 17,1% nakładów inwestycyjnych ogółem w SSE w regionie (ponad 2,4 mld zł). Pod względem poniesionych nakładów inwestycyjnych wyróżnia się również branża wyrobów z tworzyw sztucznych: około 10,8% ogółu deklarowanych nakładów inwestycyjnych w SSE w regionie. W branży tej działalność prowadzi aż 36 inwestorów zagranicznych (14,3% ogółu IZ w SSE w województwie), jednak deklarowane zatrudnienie w tej branży stanowi jedynie 5,7% ogółu pracowników SSE (około 1,7 tys. osób).

Zgodnie z planami rozwoju poszczególnych stref ekonomicznych na terenie województwa dolnośląskiego zakłada się pozyskiwanie inwestorów:

- branży maszynowej, metalowej, tekstylnej i tworzyw sztucznych, gwarantujących tworzenie miejsc pracy w dziedzinach, w których region dysponuje dużym potencjałem kadrowym oraz zapleczem okołobiznesowym oraz w przemyśle drzewnym, meblarskim i chemicznym, a także firm zainteresowanych transferem wiedzy innowacyjnej do przemysłu - w przypadku strefy kamiennogórskiej;
- reprezentujących przemysł motoryzacyjny, elektroniczny i artykułów gospodarstwa domowego, z branży tworzyw sztucznych, na terenie dużych miast inwestycji innowacyjnych, badawczo-rozwojowych – w przypadku strefy wałbrzyskiej;
- reprezentujących zaawansowane technologie, współpracujących z instytucjami naukowymi oraz zajmujących się gromadzeniem i przetwarzaniem danych, z branży logistycznej, motoryzacyjnej, maszynowej, tekstylnej, budowlanej oraz spożywczej - w przypadku strefy legnickiej;
- będących kooperantami dla przedsiębiorców z Parku Technologicznego LG, w zakresie zaawansowanych technologii i nowoczesnych usług - w przypadku strefy Tarnobrzesckiej.

3.4. WIODĄCY INWESTORZY W SSE

łącznie nakłady inwestycyjne piętnastu największych inwestorów w SSE w Polsce na koniec 2014 roku wyniosły blisko 24,3 mld zł, co stanowiło 23,8% całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach (tj. o 0,9 pkt proc. mniej niż w roku 2013 roku).

W czołowej piętnastce w kraju najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna, na którą przypadło 61,9%

wartości inwestycji. Z kolei pod względem kraju pochodzenia kapitału wyróżnia się Holandia (z udziałem w zainwestowanym kapitale na poziomie 29,5%) oraz Japonia (20,4%). Zdecydowanie dominują inwestycje zrealizowane na terenie województwa dolnośląskiego i śląskiego – przypadło na nie blisko 66,9% środków zainwestowanych przez wspomniane firmy.

TABELA 7. WIODĄCY INWESTORZY W SPECJALNYCH STREFACH EKONOMICZNYCH W POLSCE [2014].

LP.	PRZEDSIĘBIORCA	STREFA	BRANŻA	KRAJ POCHODZENIA KAPITAŁU
1.	General Motors Manufacturing Poland sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody)	USA
2.	Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie)	Japonia
3.	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Holandia, Niemcy
4.	Michelin Polska S.A.	Warmińsko-Mazurska	Produkcja opon	Szwajcaria
5.	Mondelez Polska Production sp. z o.o.	Wałbrzyska	Spożywcza	Holandia
6.	NGK Ceramics Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry ceramiczne do silników diesla)	Japonia
7.	Volkswagen Poznań sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Niemcy
8.	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia
9.	Fiat Powertrain Technologies Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (silniki)	Włochy
10.	Mondi Świecie S.A.	Pomorska	Papiernicza	Holandia
11.	LG Display Poland sp. z o.o.	Tarnobrzaska	Produkcja paneli LCD	Korea Płd.
12.	Electrolux Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska i Katowicka	Sprzęt gospodarstwa domowego	Szwecja
13.	Toyota Motor Industries Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki diesla)	Japonia
14.	Gillette Poland International sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja maszynek do golenia	Holandia
15.	Sitech sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (siedzenia samochodowe)	Holandia

Źródło: Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, stan na 31 grudnia 2014 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015 r.

Największe inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych na terenie Dolnego Śląska skoncentrowały się w Wałbrzychu, Wrocławiu i Polkowicach, Legnicy, Jelczu-Laskowicach, Nowogrodźcu i Oławie. Wiąże się to głównie z napływem inwestycji z branży motoryzacyjnej. Na terenie województwa inwestycje o łącznej wartości ponad 3,1 mld zł w Wałbrzychu i Jelczu zrealizowała TOYOTA. W wielu pozostałych gminach ulokowały się firmy produkujące części i półprodukty wykorzystywane w produkcji pojazdów tj. AGC SILESIA sp. z o.o. (produkcja wyrobów ze szkła), Autoliv Poland Sp. z o.o. (produkcja poduszek powietrznych), EPP Sp. z o.o. (produkcja elementów

z tworzyw sztucznych dla AGD oraz dla motoryzacji), FAURECIA WAŁBRZYCH S.A. (produkcja metalowych komponentów siedzeń samochodowych), Mando Corporation Poland Sp. z o.o. (produkcja części i akcesoriów do pojazdów), NSK Steering Systems Europe (Polska) sp. z o.o. (produkcja przekładni kierowniczych), Sanden Manufacturing Poland Sp. z o.o. (motoryzacja), Simoldes Plasticos Polska Sp. z o. o. (wyroby z gumy i tworzyw sztucznych, części i akcesoria do pojazdów mechanicznych i ich silników), Sitech Sp. z o.o. (motoryzacja), Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o. (motoryzacja).

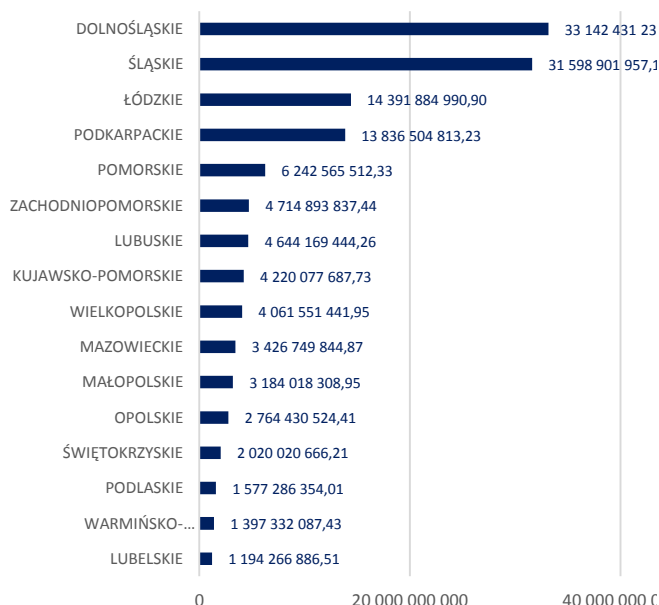
3.5. EFEKTYWNOŚĆ ODDZIAŁYWANIA SSE NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA

Oszacowanie efektywności funkcjonowania SSE w Polsce z podziałem na województwa zostało opracowane w 2014 roku w dokumencie „Ocena efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce”¹⁵. Dzięki inwestycjom kilku stref oraz relatywnie wcześnie poniesionym nakładom inwestycyjnym województwo dolnośląskie dominuje w tym rankingu. Efekty ekonomiczne jakie powstają przy okazji inwestycji strefowych są na Dolnym Śląsku ponadprzeciętnie wysokie i charakteryzują się stabilnym wzrostem nadwyżki finansowej właściwie od początku funkcjonowania stref.

Największą wartość dodaną do gospodarki krajowej wnoszą strefy, które przyciągnęły najwięcej inwestycji. Wnioski płynące z analizy efektywności oddziaływania specjalnych stref ekonomicznych na poziomie województwa wskazują na zbieżność pomiędzy NPV¹⁶ a poniesionymi nakładami inwestycyjnymi. Wartość NPV specjalnych stref ekonomicznych w województwie dolnośląskim wynosi 33,1 mld zł i stanowi 25% ogółu NPV wygenerowanych w strefach w kraju. Kolejne inwestycje na terenach stref wzmagają oddziaływanie pozytywnych efektów gospodarczych. Dopiero okres po 2020 roku, kiedy to strefy odczuwają rzeczywiste skutki nowych uregulowań prawnych spowoduje pewne wyhamowanie nadwyżki finansowej.

Legnicka SSE i Wałbrzyska SSE, wraz z łódzką SSE i Mielecką SSE, należą do grupy SSE posiadających lokalizację, które w najbliższej przyszłości będą głównymi obszarami przyciągającymi inwestycje strefowe. Znajdują się one w dalszym ciągu w atrakcyjnych lokalizacjach, poprawiających się w miarę rozwoju infrastruktury.

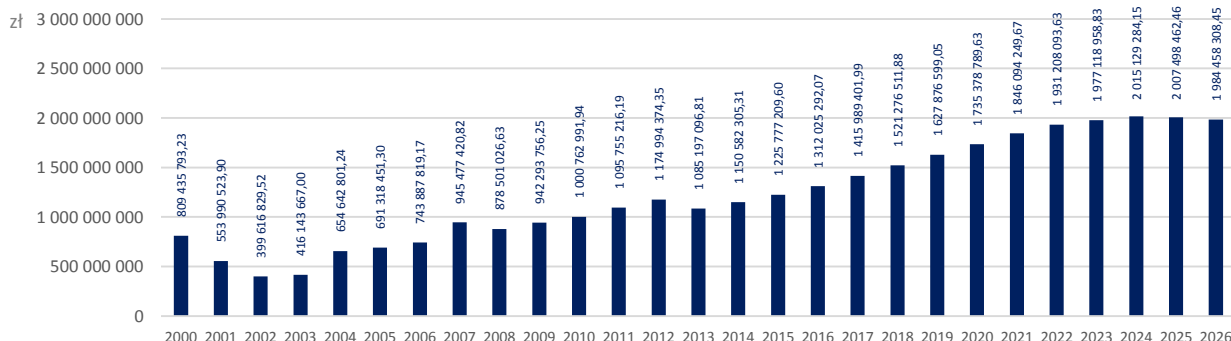
WYKRES 26. WARTOŚĆ NPV DLA POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWA

Źródło: Wykres 26 i 27 opracowanie na podstawie: Ocena efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, Uniwersytet Łódzki – Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Łódź, maj 2014, pod kierownictwem dr hab. Radosława Pastusiaka, prof. UŁ

Kamiennogórska SSE (wraz z Kostrzyńsko-Słubicką SSE, Krakowską SSE, Pomorską SSE, Słupską SSE, Starachowicką SSE, Suwalską SSE, Tarnobrzeską SSE i Warmińsko-Mazurską SSE) należą do grupy SSE, w której strefy mają dużą perspektywę rozwoju przed sobą. Świadczy o tym dynamika przyrostu wartości dodanej. Ich potencjał jest związany z lokalizacją, która w początkowej fazie rozwoju stref była zupełnie niedoceniana, a w następstwie rozwoju gospodarczego Polski zyskała na znaczeniu.

WYKRES 27. STRUKTURA WARTOŚCI NPV SSE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2000-2026].

¹⁵ Uniwersytet Łódzki – Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Łódź, maj 2014, pod kierownictwem dr hab. Radosława Pastusiaka, prof. UŁ

¹⁶ NPV – wartość bieżąca netto (ang. net present value, NPV) metoda oceny efektywności ekonomicznej inwestycji rzeczowej oraz wskaźnik wyznaczony w oparciu o tę metodę. Dzięki regule NPV można ocenić przepływy pieniężne związane z projektem (wymagając one porównania zaktualizowanej wartości przyszłych przychodów z dokonywanymi dzisiaj nakładami inwestycyjnymi), metoda polega na dyskontowaniu przyszłych strumieni pieniężnych do ich wartości obecnych.

4.

SYSTEM ZACHĘT INWESTYCYJNYCH

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

4.

SYSTEM ZACHĘT INWESTYCYJNYCH

Inwestorzy planujący realizację projektów biznesowych w Polsce mogą ubiegać się o pomoc publiczną.

Do najważniejszych zachęt inwestycyjnych w formie pomocy publicznej w Polsce należą:

- zwolnienie z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych,
- granty rządowe dla inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki,
- zwolnienia z podatku od nieruchomości, udzielane na podstawie uchwał rad gmin,
- granty przyznawane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- inne zachęty, w tym granty, pożyczki na preferencyjnych warunkach, dotacje na tworzenie miejsc pracy.

POMOC REGIONALNA

Pomoc regionalna zaliczana jest przez przepisy Unii Europejskiej do kategorii pomocy publicznej i przyznawana nowym projektom inwestycyjnym, które zakładają zakup rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych związanych z:

- założeniem nowego przedsiębiorstwa,
- ekspansją istniejącego przedsiębiorstwa,
- dywersyfikacją asortymentu produktów istniejącego przedsiębiorstwa,
- wprowadzeniem znaczących zmian w procesie produkcyjnym istniejącego przedsiębiorstwa.

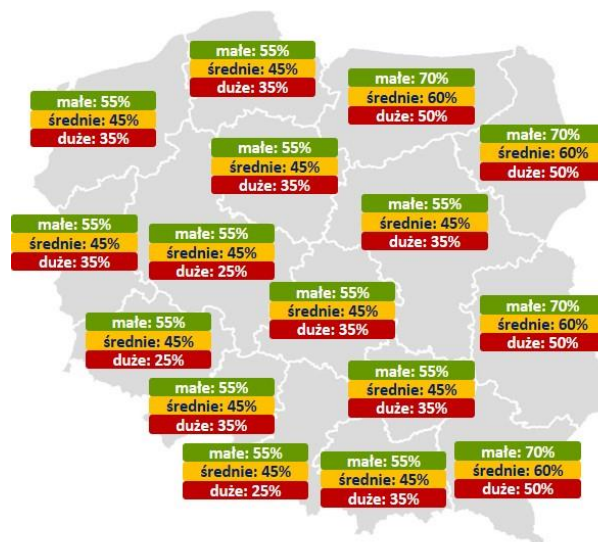
Wartość pomocy regionalnej zależy od poziomu wydatków związanych z inwestycją¹⁷. Istnieje możliwość ubiegania się o pomoc zarówno na podstawie kosztów związanych z zatrudnieniem, jak i nakładów kapitałowych,

jeżeli suma kosztów kwalifikowanych nie przekroczy maksymalnego poziomu pomocy możliwej do przyznania. Maksymalny poziom zachęt, jakie może otrzymać projekt inwestycyjny określa regionalna intensywność pomocy zdefiniowana w mapie pomocy regionalnej. Na Dolnym Śląsku w latach 2014-2020 wynosi ona 25%.

Wskaźnik intensywności pomocy regionalnej dla Dolnego Śląska w latach 2014 – 2020 wynosi

25%

RYSUNEK 19. MAPA POMOCY REGIONALNEJ W LATACH 2014-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji MRR

¹⁷ Wartość pomocy regionalnej wyliczana jest na podstawie nakładów kapitałowych poniesionych na projekt inwestycyjny lub dwuletniego kosztu zatrudnienia odpowiadającego stanowiskom

stworzonym w ramach inwestycji (płace brutto i ubezpieczenie społeczne)

4.1. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE

Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) stanowią wyodrębnione administracyjnie obszary na terytorium Polski, które oferują możliwość zakładania nowych przedsiębiorstw lub realizacji nowych projektów inwestycyjnych na preferencyjnych zasadach. Zgodnie z obowiązującymi przepisami SSE w Polsce mają działać co najmniej do końca 2026 roku.

Specjalne Strefy Ekonomiczne zostały stworzone w celu:

- przyspieszenia rozwoju gospodarczego polskich regionów,
- rozwoju i wykorzystania nowych rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarce narodowej,
- zwiększenia konkurencyjności produktów i usług,
- zagospodarowania majątku poprzemysłowego i infrastruktury,
- tworzenia nowych miejsc pracy¹⁸.

Specjalne Strefy Ekonomiczne przyspieszają rozwój gospodarczy polskich regionów, pomagają rozwijać nowe technologie, zwiększają konkurencyjność polskich produktów i usług, tworzą nowe miejsca pracy, a także pomagają utrzymywać istniejącą infrastrukturę.

Specjalne Strefy Ekonomiczne oferują wsparcie inwestorów w postaci:

- zwolnienia dochodu uzyskanego z działalności w SSE z podatku dochodowego (CIT lub PIT),
- uzbitych nieruchomości inwestycyjnych w atrakcyjnych cenach,
- nieodpłatnego wsparcia formalnych procesów dotyczących inwestycji.

Działalność w ramach SSE skutkuje zwolnieniem otrzymanego z tej działalności dochodu przedsiębiorstwa z podatku dochodowego. Działanie to stanowi regionalną pomoc publiczną, która ma na celu przyspieszenie rozwoju gospodarczego najmniej rozwiniętych regionów Unii Europejskiej poprzez wspieranie nowych inwestycji oraz powiązane z nimi tworzenia nowych miejsc pracy.

Zakwalifikowanie się planowanej inwestycji do pomocy publicznej, otrzymywanej w związku z działalnością w SSE obejmuje konieczność spełnienia warunków takich jak:

- założenie nowego przedsiębiorstwa lub ekspansja istniejącego lub

- dywersyfikacja produktów danego przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowego produktu lub
- kompleksowa restrukturyzacja procesu produkcyjnego przedsiębiorstwa.

Maksymalna wartość dostępnego dla inwestora zwolnienia z podatku dochodowego ustalana jest na podstawie wzoru:

Koszty kwalifikowane x poziom dopuszczalnej pomocy regionalnej (Dolny Śląsk 25%) = maksymalna wartość zwolnień podatkowych

Koszty związane z inwestycją w SSE, które mogą być uznane za uzasadniające otrzymanie pomocy publicznej, można podzielić na dwie kategorie:

- koszty związane z nabyciem aktywów oraz
- koszty związane z zatrudnieniem nowych pracowników.

Inwestor może wybrać, które wydatki powinny być wspomagane środkami pochodzącymi z pomocy publicznej. Możliwe jest łączenie dwóch typów kosztów, jeśli całkowita ich wartość nie przekroczy maksymalnego poziomu wsparcia publicznego w danym regionie. Natomiast minimalna wartość nowej inwestycji, która umożliwia skorzystanie z pomocy publicznej w SSE wynosi 100 tys. euro.

Wydatki na dokonywane w SSE inwestycje możliwe do objęcia pomocą publiczną stanowią koszty związane z realizacją projektu poniesione na obszarze SSE podczas okresu obowiązywania zezwolenia i zaliczyć można do nich m.in. nabycie:

- gruntu lub prawa do użytkowania wieczystego,
- środków trwałych, pod warunkiem zaliczenia ich do składników majątku inwestora lub rozbudowę lub unowocześnienie istniejących środków trwałych,
- wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii przez pozyskiwanie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej.

Natomiast koszty związane z zatrudnieniem nowych pracowników obejmują dwuletnią pensję brutto powiększoną o obowiązkowe świadczenia związane z zatrudnieniem.

Ponadto inwestor, któremu przyznano pomoc publiczną:

- nie może przekazać w żadnej formie praw własności do nabytych aktywów, aby zrealizować inwestycję

¹⁸ <http://www.paiz.gov.pl>

w ciągu 5 lat od umieszczenia aktywów w księgach rachunkowych,

- musi utrzymywać działalność przez co najmniej 5 lat,
- jest zobowiązany utrzymać miejsca pracy przez co najmniej 5 lat od ich utworzenia.

W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw okres czasu w odniesieniu do powyższych warunków skrócony został do 3 lat.

4.2. GRANTY RZĄDOWE

Granty rządowe przyznawane są na podstawie *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020*¹⁹. Program ten stanowi system, w ramach którego inwestorzy realizujący nowe inwestycje mogą otrzymać wsparcie finansowe na realizację planowanych projektów, które przyznawane jest w formie dotacji na podstawie dwustronnej umowy zawartej pomiędzy Ministrem Gospodarki a inwestorem. Umowa reguluje szczegółowo warunki wypłaty dotacji przy zachowaniu zasady, że dotacja jest wypłacana proporcjonalnie do stopnia realizacji zobowiązań

Program jest przeznaczony przede wszystkim dla przedsiębiorców planujących inwestycje w sektorach priorytetowych dla polskiej gospodarki, takich jak:

- sektor motoryzacyjny,
- sektor elektroniczny oraz produkcji sprzętu AGD,
- sektor lotniczy,
- sektor biotechnologii,
- sektor rolno-spożywczy,
- sektor nowoczesnych usług,
- działalność badawczo-rozwojowa (B+R).

W Unii Europejskiej granty rządowe jako wsparcie *ad hoc* są sklasyfikowane jako pomoc publiczna i muszą być zaakceptowane przez Komisję Europejską, chyba że są jedynie uzupełnieniem regionalnej pomocy inwestycyjnej (takiej jak zwolnienia z podatków w Specjalnych Strefach Ekonomicznych), która nie przekracza poziomu dopuszczalnej pomocy dla danej inwestycji określonej w mapie pomocy regionalnej.

O wsparcie mogą wnioskować przedsiębiorcy planujący inwestycje produkcyjne w innych sektorach, o minimalnych kosztach kwalifikowanych 750 mln zł i tworzące co najmniej 200 nowych miejsc pracy, lub o minimalnych kosztach kwalifikowanych 500 mln zł i tworzące co najmniej 500 nowych miejsc pracy (tzw. znaczące inwestycje). Program wspiera jednak tylko inwestycje, które bez pomocy nie byłyby zrealizowane w Polsce.

Program przewiduje wsparcie inwestycji z dwóch tytułów kosztów: tworzenia nowych miejsc pracy (grant na zatrudnienie) oraz kwalifikowanych środków nowej inwestycji (grant inwestycyjny). Zakres pomocy przyznanej w ramach grantu rządowego na koszty zatrudnienia zależy od typu inwestycji. W przypadku projektów produkcyjnych bierze się pod uwagę następujące czynniki: liczba stworzonych miejsc pracy, udział pracowników z wyższym wykształceniem, lokalizacja planowanej inwestycji, koszty projektu, sektor i atrakcyjność rynkowa produkowanych dóbr.

Projektom zorientowanym usługowo granty przyznawane są na podstawie czynników takich jak liczba stworzonych miejsc pracy, udział pracowników z wyższym wykształceniem, lokalizacja planowanej inwestycji i stopień skomplikowania świadczonych usług

TABELA 8. WSPARCIE Z TYTUŁU KOSZTÓW TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY (GRANT NA ZATRUDNIENIE).

SEKTOR	NOWE MIEJSCA PRACY	oraz	KOSZTY KWALIFIKOWANE NOWEJ INWESTYCJI [MLN PLN]	WYSOKOŚĆ WSPARCIA NA JEDNO MIEJSCE PRACY [PLN]
Produkcja ²⁰ : motoryzacja, biotechnologia, elektronika z AGD, lotniczy, rolno-spożywczy	250		40 mln PLN	od 3 200 do 15 600
BSS	250		1,5 mln PLN ²¹	
B+R	35		1 mln PLN ⁹	
Inwestycje znaczące w innych sektorach produkcyjnych	200 lub 500		750 mln PLN lub 500 mln PLN	

Źródło: PAIiZ

Kwota wsparcia uzależniona jest od oceny projektu. W zależności od liczby punktów, jakie otrzyma projekt wsparcie waha się od 3 200 do 15 600 zł na jedno miejsce pracy.

¹⁹ przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 5 lipca 2011 r.

²⁰ wsparcie nie jest przyznawane inwestycjom lokowanym w powiecie, gdzie stopa bezrobocia jest niższa niż 75% średniej krajowej

²¹ bez uwzględnienia kosztu wynajmu powierzchni biurowej.

W przypadku nowych inwestycji granty rządowe zależą od liczby wykreowanych miejsc pracy, wydatków inwestycyjnych na jednego pracownika i lokalizacji inwestycji. Kwota dotacji uzależniona jest od oceny projektu. W zależności od liczby punktów, jakie otrzyma projekt, wsparcie waha się od 2 do nawet 7,5% wartości nakładów inwestycyjnych.

TABELA 9. WSPARCIE Z TYTUŁU KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH NOWEJ INWESTYCJI (GRANT INWESTYCYJNY).

SEKTOR	NOWE MIEJSCA PRACY	ora z	KOSZTY KWALIFIKOWANE NOWEJ INWESTYCJI [MLN PLN]	WYSOKOŚĆ WSPARCIA [% KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH]
Produkcja* : motoryzacja, biotechnologia, elektronika z AGD, lotniczy, rolno- spożywczy	50		160 mln PLN	od 1,5% do 7,5% kosztów kwalifikowanych
Inwestycje znaczące	200 lub 500		750 mln PLN lub 500 mln PLN	
B+R	35		10 mln PLN ⁹	do 10% kosztów kwalifikowanych

Źródło: PAIILZ

4.3. ZWOLNIENIE Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI

Zwolnienie z podatku od nieruchomości i opłat lokalnych jest jedną z podstawowych zachęt inwestycyjnych dostępnych dla przedsiębiorców w gminach.

Przedmiotem opodatkowania podatkiem od nieruchomości są w Polsce następujące aktywa: grunty, budynki i ich części oraz budowle i ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Stawki podatków od nieruchomości są ustalane indywidualnie przez każdą gminę i mogą różnić się pomiędzy terenami inwestycyjnymi położonymi pomiędzy gminami. Przepisy prawa krajowego określają maksymalny pułap stawek podatków od nieruchomości w następujących kwotach:

KATEGORIA	MAKSYMALNA DOZWOLONA STAWKA PODATKU
grunt przemysłowy/komercyjny	0,89 zł / m ² rocznie
budynek przemysłowy/komercyjny	23,03 zł / m ² rocznie
budowle (drogi wewnętrzne, infrastruktura)	2% wartości początkowej aktywów rocznie

4.4. FUNDUSZE UNIJNE

Polska jest obecnie największym beneficjentem Funduszy Unii Europejskiej, a krajowi i zagraniczni inwestorzy planujący rozpocząć lub rozszerzyć swoją działalność mogą liczyć na wiele możliwości wsparcia ze środków Unii Europejskiej w ramach dotacji lub innych form wsparcia, takich jak np. pożyczki preferencyjne. Dotacje są przyznawane konkretnym projektom inwestycyjnym na zasadzie konkursów lub innych procedur kwalifikacyjnych (zależnych od formy pomocy). Subsydia z funduszy Unii

Gminy mogą ustanowić podatek od nieruchomości na niższym poziomie niż wskazany powyżej i przyjąć uchwały uwzględniające zwolnienia z podatku od nieruchomości dla nowych inwestycji w formie pomocy:

- publicznej – rada gminy przyjmuje uchwałę o zwolnieniach z podatku od nieruchomości w ramach pomocy regionalnej (uchwała zgłaszana Komisji Europejskiej),
- de minimis – gmina podejmuje uchwałę (uchwała nie jest zgłaszana do Komisji Europejskiej) określającą warunki, na podstawie których inwestorzy mogą ubiegać się o pomoc de minimis w formie zwolnienia z podatku od nieruchomości (maksymalna wartość zwolnienia z podatku nie może przekroczyć 200 000 euro brutto w ciągu trzech kolejnych lat podatkowych).

Każda gmina może przyjąć tylko jedną z powyższych metod. Pomoc de minimis jest bardziej popularna ze względu na łatwiejsze zastosowanie i niższą wartość.

Europejskiej podlegają ogólnym ograniczeniom wartości pomocy jaką może uzyskać przedsiębiorstwo.

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 Polska otrzymała z budżetu polityki spójności kwotę 82,5 mld euro, które zostaną przeznaczone m.in. na badania naukowe, rozwój infrastruktury i przedsiębiorczości, cyfryzację kraju oraz aktywizację zawodową. Część z dostępnej puli środków z budżetu unijnego zostanie najprawdopodobniej przeznaczona na

Krajowe Programy Operacyjne wskazane w tabeli z boku. Każdy z poniższych programów ma swoje własne priorytety pomocy i plany dystrybucji funduszy.

PROGRAM	PRZEZNACZONE FUNDUSZE W LATACH 2014-2020 [mld euro]
Infrastruktura i Środowisko	27,41
Inteligentny Rozwój	8,61
Wiedza Edukacja Rozwój	4,69
Polska Cyfrowa	2,17
Polska Wschodnia	2
Pomoc Techniczna	0,7

4.5. INNE FORMY WSPARCIA

Oprócz ogólnych programów zachęt, które zostały opisane powyżej, dla projektów inwestycyjnych można także pozyskać wsparcie w innych formach, w tym między innymi:

- dotacje na badania i rozwój,
- dotacje na szkolenia,
- granty i dotacje dla nowo stworzonych miejsc pracy,
- granty i dotacje z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z Funduszu Szwajcarskiego i Norweskiego,
- dotacje na ochronę środowiska i preferencyjne pożyczki z krajowych źródeł (gospodarka odpadami, wydajność energetyczna),
- zachęty podatkowe dla działalności badawczo-rozwojowej,
- preferencyjne kredyty na zakup lub wdrożenie innowacyjnych technologii – tzw. kredyt technologiczny.

5.

WSPARCIE INSTYTUCJONALNE INWESTORÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU

INWESTORZY ZAGRANICZNI NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA

5. WSPARCIE INSTYTUCJONALNE INWESTORÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU

5.1. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie stanowi ważny czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. Szczególnie istotną rolę odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizacje badań naukowych i innowacyjność przedsiębiorstw. Do instytucji okołobiznesowych w województwie, które mają wpływ na rozwój gospodarczy regionu zaliczyć należy m.in.:

▪ **PARKI TECHNOLOGICZNE, NAUKOWO-BADAWCZE, PRZEMYSŁOWE:**

- Data Techno Park,
- Dolnośląski Park Innowacji i Nauki,
- Dolnośląski Park Technologiczny „T-Park”,
- Legnicki Park Technologiczny LETIA S.A.,
- Wrocławski Park Technologiczny S.A.,
- Wrocławski Park Przemysłowy.

▪ **CENTRA TRANSFERU TECHNOLOGII:**

- Wrocławskie Centrum Transferu Technologii Politechniki Wrocławskiej,
- Ośrodek Transferu Wiedzy i Technologii Uniwersytetu Wrocławskiego,
- Ośrodek Innowacji NOT w Legnicy, we Wrocławiu, w Świdnicy,
- Medyczne Centrum Transferu Technologii,
- Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.

▪ **INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:**

- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Wrocławskiego,
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Wrocławskiej,

- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu,
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu,
- Centrum Wspierania Przedsiębiorczości,
- Dolnośląski Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wrocławskim Parku Technologicznym S.A.,
- Inkubator Technologiczny - Dolnośląski Park Innowacji i Nauki S.A.,
- Inkubator Przedsiębiorczości DAWG sp. z o. o.,
- Inkubator Przedsiębiorczości i Technologii WPT,

▪ **AGENCJE ROZWOJU REGIONALNEGO:**

- Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej,
- Agencja Rozwoju Regionalnego AGROREG S.A. w Nowej Rudzie,
- Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG S.A. w Legnicy,
- Convention Bureau–Wrocław,
- Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Szczawno Zdrój,
- Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej we Wrocławiu,
- Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Jeleniej Górze,
- Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

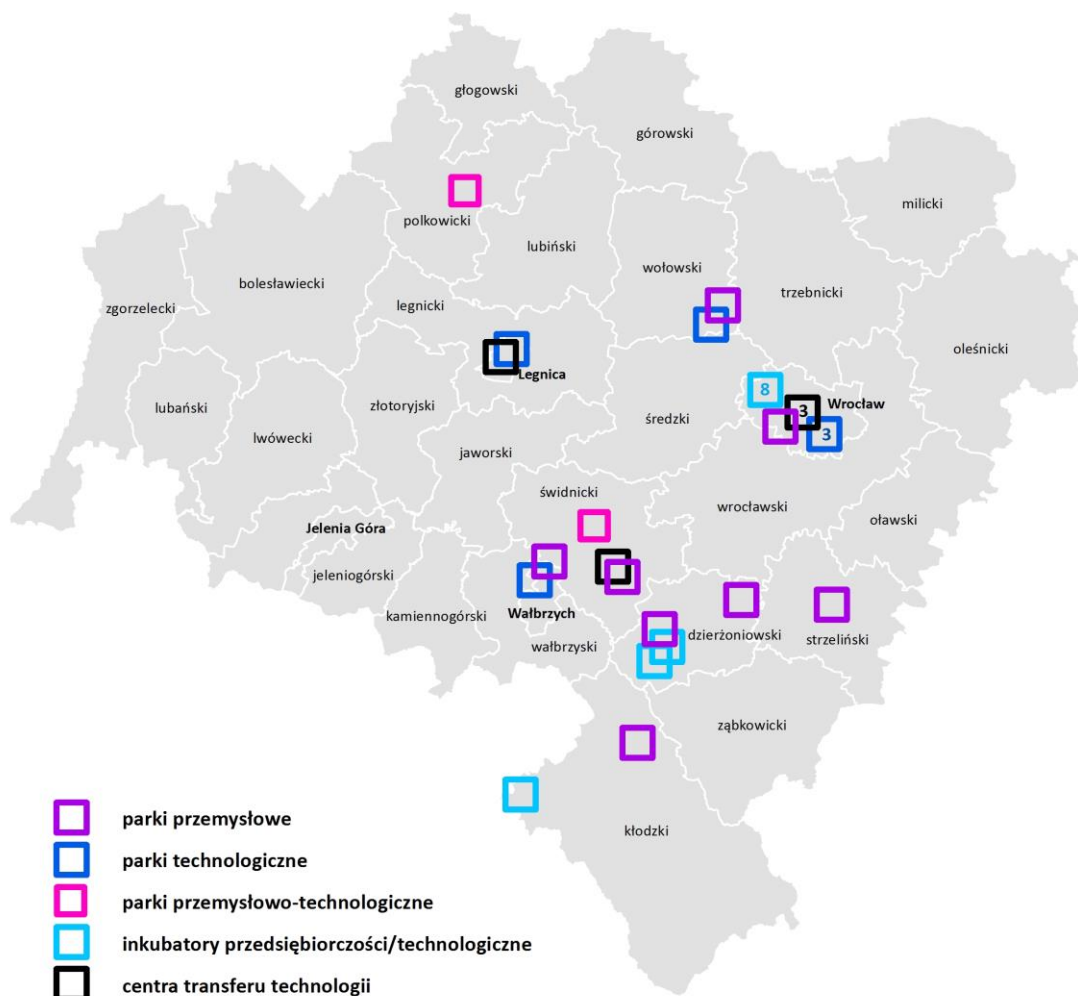
▪ **IZBY GOSPODARCZE:**

- Dolnośląska Izba Rzemieśnicza i Małej Przedsiębiorczości we Wrocławiu,
- Izba Przemysłowo-Handlowa w Legnicy,
- Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa w Świdnicy,

- Dolnośląska Izba Gospodarcza we Wrocławiu,
 - Zachodnia Izba Gospodarcza we Wrocławiu,
 - Dolnośląska Izba Turystyki we Wrocławiu,
 - Izba Rzemieślnicza i Małej Przedsiębiorczości w Świdnicy.
- **INSTYTUCJE FINANSOWE** (fundusze poręczeniowe, gwarancyjne i pożyczkowe):
- Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.,
 - Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.,
 - Fundusz Pożyczkowy - Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.,
 - Subregionalny Fundusz Pożyczkowy DOLNY ŚLĄSK - Polska Fundacja Przedsiębiorczości,
 - Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych,
 - Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A.,
 - Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jeleniej Górze.
- **STOWARZYSZENIA** (w tym centra biznesu):
- Związek Pracodawców POLSKA MIEDŹ S.A. w Lubinie,
 - Fundacja „Wałbrzych 2000” w Wałbrzychu,
 - Bolesławieckie Towarzystwo Gospodarcze w Bolesławcu,
 - Regionalny Związek Pracodawców w Bolesławcu,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości we Wrocławiu,
 - Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska we Wrocławiu,
 - Związek Pracodawców Dolnego Śląska we Wrocławiu,
 - Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Centrum Dolnośląskie,
 - Łoża Dolnośląska BCC (oddział wrocławski).

RYSUNEK 20. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU WSPIERAJĄCE INWESTORÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW.

Źródło: opracowanie własne

5.2. INSTRUMENTY WSPARCIA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH

Centrum Obsługi Inwestora (COI)

Centrum Obsługi Inwestora stanowi jednostkę informacyjną działającą w ramach ogólnopolskiej sieci regionalnych Centrów Obsługi Inwestora – Partnerów Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. (PAIIIZ). COI w województwie dolnośląskim zostało utworzone we współpracy z Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego, który jest statutowo odpowiedzialny za promocję województwa i funkcjonuje w strukturach organizacyjnych w regionie w ramach Dolnośląskiej Agencji Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o.

Głównym celem działania COI jest zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów na poziomie województwa i dostarczenie zainteresowanym inwestorom zagranicznym informacji o regionie. Do głównych informacji, którymi inwestorzy są zainteresowani należy zaliczyć informacje m.in. o:

- potencjale gospodarczym regionu i jego bieżącej sytuacji gospodarczej,
- zasadach prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i w województwie,
- instrumentach wspierających rozwój przedsiębiorczości,
- zachętach inwestycyjnych na poziomie regionu i kraju,
- instytucjach oferujących instrumenty pomocowe,
- dostępnych lokalizacjach pod inwestycje,
- podmiotach gospodarczych w regionie poszukujących partnera biznesowego,
- potencjalnych poddostawcach.

Centrum współpracuje z PAIIIZ przy obsłudze projektów inwestycyjnych oraz prowadzi obsługę inwestorów zgłaszających się do niego bezpośrednio. Dodatkowo COI jest inicjatorem kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami i podmiotami wspierającymi rozwój w regionie, promuje za granicą oferty inwestycyjne poszczególnych gmin, współpracuje z zagranicą przygotowując i obsługując misje gospodarcze, zewnętrzne i wewnętrzne.

Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE)

COI na Dolnym Śląsku ewoluowało stając się centrami obsługi inwestora zagranicznego i eksportera rozszerzając spektrum działania na rodzime firmy eksportowe lub chcące prowadzić działalność związaną z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi. Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów jest jednostką, w której świadczone są usługi i pomoc dla inwestorów zagranicznych, reprezentujących obszar bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) i rodzimych przedsiębiorstw zainteresowanych eksportem. COIE stanowi program

systemowy Ministerstwa Gospodarki prowadzony dzięki wsparciu funduszy europejskich, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Do głównych zadań COIE należy zaliczyć:

- zwiększenie poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce, poprzez ułatwienie potencjalnym inwestorom zagranicznym dostępu do informacji o warunkach podejmowania działalności gospodarczej w Polsce i instrumentach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym zachętach inwestycyjnych,
- wzrost poziomu umiędzynarodowienia polskich firm poprzez ułatwienie przedsiębiorcom, a także organizacjom zrzeszającym przedsiębiorców, dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości i nieodpłatnych usług informacyjnych w zakresie niezbędnym do planowania, organizowania i realizacji eksportu lub inwestycji poza granicami Polski.

Eksporterzy mogą pozyskać pomoc związaną z:

- identyfikacją rynku dla danego typu produktu/usługi lub inwestycji zagranicznej poza granicami Polski,
- poszukiwaniem partnerów gospodarczych w eksporcie,
- realizacją inwestycji zagranicznej,
- pozyskiwaniem i udostępnianiem zagranicznych raportów, analiz, badań rynkowych, opracowań, informacji administracyjno-prawnych, finansowych, o bezpieczeństwie obrotu i inwestycji,
- pozyskiwaniem i udostępnianiem informacji w zakresie obowiązujących metod rozliczeń międzynarodowych, zwyczajów handlowych i technik finansowania transakcji eksportowych,
- pozyskiwaniem i przekazywaniem informacji o formach działań marketingowych i promocyjnych w umiędzynaradawianiu działalności przedsiębiorstwa,
- udostępnianiem informacji o procedurach i instytucjach pośredniczących w pozyskiwaniu środków na finansowanie działalności eksportowej i inwestycji za granicą z programów pomocowych Unii Europejskiej – krajowych i regionalnych oraz ze środków budżetowych,
- informowaniem i rekomendowaniem wykorzystania aktywnych instrumentów wsparcia eksportu w obszarze finansowym, usługowym, instytucjonalnym,

- informowaniem o ośrodkach wspierania handlu międzynarodowego w kraju i za granicą: agencji rządowych, izb gospodarczych,
- przygotowaniem obsługi misji gospodarczych.

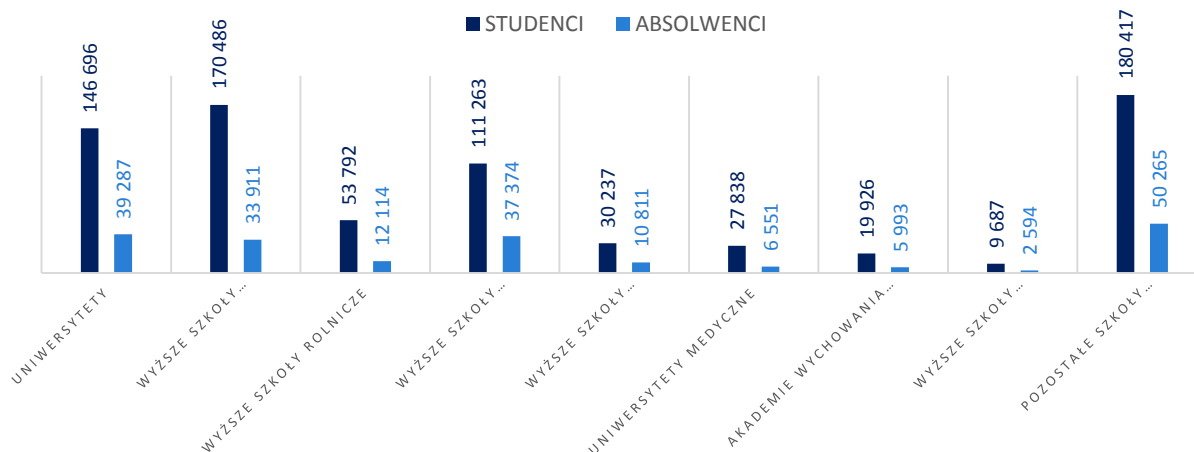
5.3. UCZELNIE WYŻSZE

Dolny Śląsk jest jednym z największych w Polsce centrów edukacyjnych i na jego terenie działa 38 szkół wyższych.

SZKOŁY WYŻSZE OGÓŁEM		38
uniwersytety		1
wyższe szkoły techniczne		1
wyższe szkoły rolnicze		1
wyższe szkoły ekonomiczne		4
wyższe szkoły pedagogiczne		1

uniwersytety medyczne	1
akademie wychowania fizycznego	1
wyższe szkoły artystyczne	2
wyższe szkoły teologiczne	2
pozostałe szkoły wyższe (w tym państwowe wyższe szkoły zawodowe)	23
szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych	1

WYKRES 28. STUDENCI I ABSLWENCI NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG RODZAJU SZKOŁY WYŻSZEJ [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uczelnie wyższe odpowiadając na zapotrzebowanie rynku pracy zarówno lokalnego jak i ogólnopolskiego rozszerzają swoją ofertę, wprowadzając nowe kierunki kształcenia i specjalizacje zawodowe.

Według raportu przygotowanego przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w województwie dolnośląskim 4 wydziały uczelni wyższych otrzymały najwyższą kategorię naukową A+, są to Wydział elektroniki Mikrosystemów i Fotoniki Politechniki Wrocławskiej, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, a także Wydział Biotechnologii Uniwersytetu Wrocławskiego:

- kategoria A – 24 wydziały,
- kategoria B – 30 wydziałów,
- kategoria C – 4 wydziały.

Główne kierunki kształcenia na dolnośląskich uczelniach wyższych:

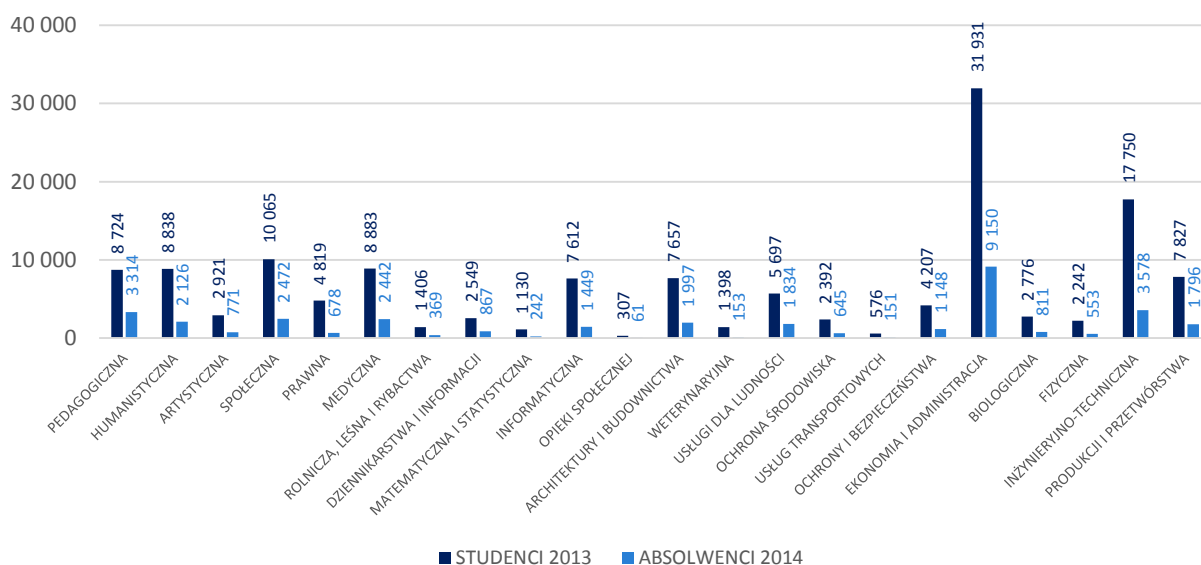
- **Uniwersytet Wrocławski:** biologia, biotechnologia, chemia, ekonomia, fizyka, geologia, IT, matematyka, ochrona środowiska, prawo, psychologia, socjologia, filologia (angielska, romańska, germańska)
- **Politechnika Wrocławska:** automatyka i robotyka, mechanika, biotechnologia, budownictwo, elektronika i telekomunikacja, elektronika, fizyka, górnictwo i geologia, IT, chemia, inżynieria materiałowa, mechanika i budowa maszyn, technologie chemiczne
- **Uniwersytet Ekonomiczny:** ekonomia, finanse i bankowość, zarządzanie przestrzenią, IT oraz ekonometria, zarządzanie i inżynieria produkcji, marketing i zarządzanie
- **Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu:** biologia, biotechnologia, geodezja i kartografia, inżynieria

środowiska, rolnictwo, rybołówstwo, rolnictwo i leśnictwo, technologia żywienia, weterynaria, hodowla zwierząt

- **Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu:** wychowanie fizyczne, fizjoterapia, sport, turystyka i rekreacja
- **Akademia Medyczna we Wrocławiu:** lekarski, lekarsko-dentystyczny, farmaceutyczny, analityki medycznej, pielęgniarstwo, fizjoterapia, położnictwo, zdrowie publiczne
- **Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu:** architektura wnętrz, wzornictwo
- **Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu:** budownictwo, transport, logistyka, gospodarka przestrzenna,

- **Wyższa Szkoła Handlowa:** zarządzanie i marketing, informatyka i ekonometria, europeistyka, turystyka i rekreacja
- **Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu:** filologia angielska, finanse i rachunkowość, logistyka, politologia, prawo w biznesie, turystyka i rekreacja, zarządzanie.
- **Wyższa Szkoła Humanistyczna:** geodezja i kartografia, politologia, stosunki międzynarodowe, gospodarka przestrzenna, fizjoterapia, architektura wnętrz, budownictwo, filologia
- **Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy:** administracja, informatyka, zarządzanie i inżynieria produkcji, politologia, turystyka i rekreacja, zarządzanie i marketing
- **Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji Towarzystwo Wiedzy Powszechnej we Wrocławiu:** pedagogika, pedagogika specjalna, stosunki międzynarodowe.

WYKRES 29. LICZBA STUDENTÓW I ABSOLWENTÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU WG KIERUNKÓW [2013, 2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.4. KLASTRY

Klaster stanowi geograficzne skupisko wyspecjalizowanych podmiotów połączonych intensywnymi interakcjami, działającymi w pokrewnych lub komplementarnych branżach, jednocześnie współdziałających i konkurujących ze sobą, w tym w szczególności: przedsiębiorstw, organizacji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, podmiotów publicznych.

Klaster charakteryzuje się co najmniej następującymi cechami:

- zaangażowaniem podmiotów reprezentujących: przedsiębiorstwa, organizacje badawcze oraz administrację,
- wysokim poziomem interakcji pomiędzy zaangażowanymi podmiotami,

- koncentracją wokół dominującej/pokrewnej branży,
- koncentracją geograficzną i świadomością terytorialnej tożsamości klastra,
- sformalizowaną współpracą/podpisaną umową lub porozumieniem klastra,
- obecnością wskazanego podmiotu pełniącego funkcję koordynatora.²²

RYSUNEK 21. KLASTRY W POLSCE.

Źródło: <http://www.pi.gov.pl/PARP/data/klastry/index.html>

Na terenie Dolnego Śląska klustry prowadzą działalność między innymi w takich branżach jak:

- biotechnologia,
- energii ze źródeł odnawialnych,
- motoryzacja,
- ochrona zdrowia,
- produkcja artykułów gospodarstwa domowego,
- produkcja ceramiki,
- technologie ICT,
- przemysł drzewny,
- przemysł metalowy.

Potencjał powstawania inicjatyw klastrowych w regionie jest w zasadzie nieograniczony – nie ma branży, w której powiązania kooperacyjne nie dawałyby wzajemnych korzyści. W województwie funkcjonują obecnie m.in. takie sieci współpracy w branżach przemysłowych i nowoczesnych jak:

- **Ceramika Bolesławiecka** – klaster łączący tradycyjną dla okolic Bolesławca produkcję ceramiki z działaniami na rzecz rozwoju turystycznego,

- **Dolnośląski Klaster Ekoenergetyczny EEI** – działania w obszarze odnawialnych źródeł energii (www.klaster-eei.pl),
- **Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej** – działania w dziedzinie energii odnawialnej i ochrony środowiska (www.dkeo.pl),
- **Dolnośląski Klaster „e-zdrowie”** – realizuje działania na rzecz utworzenia sieci telemedycznej oraz informatyzacji ośrodków zdrowia (www.klaster-ezdrowie.pl),
- **Dolnośląski Klaster Metalowy** – grupa przedsiębiorstw z branży metalowej współpracująca na różnych płaszczyznach, wspomagana przez jednostki naukowo-badawcze i instytucje otoczenia biznesu (www.dkm.arleg.eu),
- **Dolnośląski Klaster Nanotechnologii** – działający w skali krajowej w obszarze nanotechnologii (www.nanodolnyslask.pl),
- **Dolnośląski Klaster Surowcowy** – powołany na rzecz racjonalnego gospodarowania surowcami na Dolnym Śląsku (www.cuprum.wroc.pl),
- **Dolnośląski Klaster Technologii Fotonicznych** – współpraca podmiotów gospodarczych i badawczych na rzecz rozwijania technologii i opracowywania materiałów dla fotoniki (www.dktf.eitplus.pl),
- **Dolnośląski Klaster Turystyki** – współpraca podmiotów z sektora MŚP i NGO głównie z branży hotelarsko-turystycznej, www.turystykadolnyslask.pl
- **Grupa Kooperacyjna Przedsiębiorców MTD** – klaster skupiający branże tradycyjne (drzewna, metalowa, tworzywa sztuczne), (www.turystykadolnyslask.pl),
- **Innowacyjny Klaster Generacji i Użytkowania Energii w Mega i Nano Skali** – klaster z branży energetycznej, zajmujący się odnawialnymi źródłami energii i jej wykorzystaniem (www.klaster-energia.wroc.pl),
- **Klaster AGD** – (niesformalizowany) obejmujący współpracę dużych producentów AGD posiadających swoje zakłady na Dolnym Śląsku: Electrolux, Whirlpool i LG Electronics,
- **Klaster Energia Mega Nano** – działania w zakresie odnawialnych źródeł energii i racjonalizacji jej wykorzystania,
- **Klaster ICT** – Wspólnota Wiedzy i Innowacji w Zakresie Technik Informacyjnych i Komunikacyjnych – inicjatywa firm informatycznych i telekomunikacyjnych na rzecz opracowania i wdrażania nowatorskich produktów i usług (www.ict-cluster.wroc.pl),

²² www.pi.gov.pl/PARP/data/klastry/index.html

- **Klaster Innowacyjny „Dla Zdrowia – Sudety”** – platforma współpracy podmiotów gospodarczych, organizacji i uczelni wyższych w obszarze usług zdrowia i leczenia uzdrowiskowego, turystyki oraz edukacji (www.dlazdrowia-sudety.pl)
- **Klaster Innowacyjnych Technologii w Wytwarzaniu (KIT)** – ideą jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw działających w branży wytwórczej (www.cinnomatech.pl),
- **Klaster motoryzacyjny** – (nieformalny) łączący firmy motoryzacyjne (koncerny takie jak Toyota, Volvo, Volkswagen, Bosch, Faurecia, WABCO oraz mniejsze podmioty),
- **Klaster NutriBio-Med** – łączy medycynę i przemysł spożywczy opracowując technologie wytwarzania suplementów diety oraz zdrowej żywności (www.nutribiomed.pl),
- **Klaster Przemysłowy LG** – klaster koncentryczny stworzony wokół fabryki LG Electronics (branża RTV i AGD) przez koreański koncern i firmy z nim kooperujące,
- **Klaster Wytwórców Regionalnych** – Sudecki Inkubator Przedsiębiorczości wspierający przedsiębiorców i działania na rzecz rozwoju regionu, (www.inkubatorsudecki.pl/31/Klaster_wytworcow_regionalnych),
- **Klaster Led Lighting** – zrzesza firmy rozwijające najnowsze technologie alternatywne do tradycyjnych źródeł oświetlenia,
- **Polski Klaster Biotechnologiczny** – współpraca w ramach grupy przedsiębiorstw, ośrodków naukowo-badawczych i stowarzyszeń branżowych w celu komercjalizacji najnowszych osiągnięć naukowych, wykorzystujących lecznicze właściwości naturalnego Inu (www.pkblinum.pl),
- **SIDE CLUSTER** – celem działania jest racjonalne gospodarowanie drewnem, promowanie drewna, jako materiału budowlanego oraz obniżenie energochłonności domów (www.side-cluster.pl).

W województwie dolnośląskim podstawowym instrumentem wspierającym rozwój klastrów jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 (RPO)**. W jego ramach w 1. Osi priorytetowej: Przedsiębiorstwa i Innowacje – Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw – wyodrębniono środki mające wspierać powiązania kooperacyjne.

Działanie pierwsze zostało podzielone na pięć poddziałań i w ramach poddziałania: 1.2.B Dotacje na doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie B+R i innowacyjności można uzyskać wsparcie na projekty mające na celu ułatwianie nawiązywania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a podmiotami z sektora B+R, w szczególności poprzez tworzenie i rozwój regionalnych sieci współpracy, regionalnych bloków kompetencji, klastrów innowacyjnych.

RPO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2014-2020	
Oś priorytetowa	1. Przedsiębiorstwa i innowacje
Fundusz	EFRR
Wsparcie UE [euro]	130 703 787
Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu operacyjnego	5,8%
Priorytet inwestycyjny	1.2. Innowacyjne przedsiębiorstwa (PI 1.b)
Cel szczegółowy priorytetu inwestycyjnego	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw
Odpowiadający priorytet Inwestycyjny wg Rozporządzenia UE	Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu (PI 1.b).

W ramach Programu Wsparcia Klastrów Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego wspiera rozwój klastrów w województwie dolnośląskim oraz wzmacnia ich pozycję konkurencyjną na rynku.

Dofinansowanie publiczne działalności klastrów musi wiązać się z wyraźnymi wymogami wobec efektów ich działania. Wsparcie ma bowiem umożliwić dorównanie przez inicjatywy mniejszych firm efektom funkcjonowania klastrów opartych na kapitale wielkich koncernów. Realizacja strategii odbywa się przy wykorzystaniu wskazanych przez Komisję Europejską kluczowych narzędzi innowacyjnego rozwoju regionów, którymi są:

- klastry innowacyjne,
- nowe instrumenty inżynierii finansowej,
- rozwój postaw przedsiębiorczości i umiejętności w zakresie komercjalizacji wiedzy,
- zamówienia publiczne oraz
- regionalna infrastruktura badawcza i ośrodki kompetencji oparte o wielodyscyplinarne zespoły badawcze.

Powiązania kooperacyjne w formie klastrów stanowią dla dolnośląskich firm szansę na generowanie oraz wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych czy organizacyjnych w sposób bardziej efektywny (niższym kosztem lub w szerszym zakresie) niż ma to miejsce w odniesieniu do samodzielnego opracowywania i wdrażania nowych rozwiązań.

Ponadto Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w **Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020** opisał kierunki wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w województwie. Cele strategiczne RSI dotyczą również rozwoju klastrów jako organizacji mających znaczny wpływ na stopień innowacyjności regionu.

Cele strategiczne Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020:

1. Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy.
2. Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych.
3. Wzrost potencjału innowacyjnego dolnośląskich jednostek naukowych.
4. Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze innowacji.

Cel strategiczny 4. Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze innowacji.

Cel operacyjny 4.1. Tworzenie warunków dla rozwoju współpracy w obszarze innowacji.

Kierunki działań:

- 4.1.1. Promowanie wśród podmiotów gospodarczych współpracy opartej na modelu otwartej innowacji.
- 4.1.2. Rozwój wiedzy i umiejętności kadr instytucji otoczenia biznesu w zakresie animowania współpracy w obszarze innowacyjności.
- 4.1.3. Cyklicznie organizowanie inicjatyw typu foresight o tematach branżowych, technologicznych i wyzwaniach dla gospodarki regionu.

Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie liczby przedsiębiorstw współpracujących z innymi podmiotami w obszarze innowacyjności w ramach klastrów

Kierunki działań:

- 4.2.1. Cykliczna ocena potencjału gospodarki regionalnej pod kątem inicjowania nowych powiązań klastrowych.
- 4.2.2. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.
- 4.2.3. Wsparcie innowacyjnych projektów współpracy realizowanych przez klastry i inicjatywy klastrowe.

Cel operacyjny 4.3. Rozwój współpracy regionalnych instytucji proinnowacyjnych na rzecz przedsiębiorstw.

Kierunki działań:

- 4.3.1. Rozwój współpracy informacyjno-promocyjnej instytucji proinnowacyjnych oraz wymiana dobrych praktyk.
- 4.3.2. Budowanie regionalnych partnerstw instytucji proinnowacyjnych na rzecz rozwoju i świadczenia wspólnych usług proinnowacyjnych skierowanych do przedsiębiorstw.

PODSUMOWANIE

Dogodna lokalizacja, rozwinięta infrastruktura transportowa, bogactwo surowców naturalnych i otwarcie na inwestorów sprawiają, że Dolny Śląsk jest jednym z najatrakcyjniejszych i najdynamiczniej rozwijających się regionów w Polsce.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) uznawane są za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego w województwie. Ich obecność wpływa na poprawę sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, a swoją specyfiką wiążą one elementy takie jak: kapitał finansowy i, co szczególnie istotne dla rozwoju gospodarki przyjmującej, także m.in.: wiedzę, umiejętności i *know-how*, technologie, wzorce organizacyjne i marketingowe. Do najczęściej wskazywanych efektów napływu BIZ w gospodarce regionalnej zaliczyć należy:

- bezpośredni udział BIZ w gospodarce, zmiana struktury gospodarczej, profili produkcyjnych i na rynku pracy,
- powiązania z handlem międzynarodowym, w tym rozwój eksportu oraz importu,
- zmiany w obszarze konkurencji,
- efekty rozlewania w dziedzinie technologii i inne efekty zewnętrzne.

Na terenie Dolnego Śląska aktywnych jest około 5,5 tysiąca przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Inwestorzy zagraniczni na swoją siedzibę najchętniej wybierają stolicę Dolnego Śląska i jego sąsiedztwo – we Wrocławiu, powiecie wrocławskim i świdnickim działalność prowadzi ponad połowa z nich. Inwestorzy chętnie wybierają również Jelenią Górę i powiat jeleniogórski oraz powiat kłodzki, zgorzelecki i Legnicę.

Wśród przedsiębiorstw prowadzonych przez inwestorów zagranicznych dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowią 86,5% wszystkich przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwie. Na Dolnym Śląsku 67 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym deklaruje zatrudnienie do 1000 osób i 16 powyżej 1000 osób. Przedsiębiorstwa te prowadzą działalność głównie w przetwórstwie przemysłowym, handel detaliczny, hurtowy i naprawie pojazdów oraz działalności finansowej,

ubezpieczeniowej oraz usługach administrowania i działalności wspierającej.

Co 2. inwestor zagraniczny na Dolnym Śląsku prowadzi przedsiębiorstwo związane z usługami. Średnio co 5. firma z kapitałem zagranicznym zajmuje się pozostałymi usługami lub przemysłem. Około 10% inwestorów działa w branży budowlanej, 5,7% prowadzi działalność finansową, ubezpieczeniową lub zajmuje się obsługą rynku nieruchomości, a 1,1% rolnictwem, leśnictwem i rybactwem.

Do sekcji najdynamiczniej rozwijających się wśród inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku pod względem ilości otwieranych przedsiębiorstw od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (10 lat) zalicza się:

- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych (Sekcja D: wzrost liczb przedsiębiorstw o 91,8%),
- edukacja (Sekcja P: 84,8%),
- pozostała działalność usługowa (Sekcja S: 86,8%)
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa (Sekcja K: 80,5%),
- działalność w zakresie usług administrowania i wspierająca (Sekcja N: 76,9%).

W ciągu ostatnich 5 lat wśród inwestorów zagranicznych w regionie najintensywniej rozwijają się natomiast:

- handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów (Sekcja G: 734 nowo otwarte firmy),
- budownictwo (Sekcja F: 230),
- przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C: 202),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M: 190),
- informacja i komunikacja (Sekcja J: 136).

W województwie dolnośląskim najwyższy kapitał ulokowali przedsiębiorcy niemieccy (6 111,5 mln zł), co stanowiło 19,8% ich inwestycji w Polsce. Następnie inwestorzy holenderscy 2 348,4 mln zł (7,3% inwestycji w kraju) oraz francuscy 1 191,3 mln zł (3,8% inwestycji w kraju).

Dolny Śląsk dysponuje ponadto największą w Polsce liczbą obszarów Specjalnych Stref Ekonomicznych i dostępnych miejsc pod inwestycje. W regionie funkcjonują cztery SSE: kamiennogórska, legnicka, tarnobrzaska i wałbrzyska, z których wszystkie działają również w obszarze aglomeracji wrocławskiej. Specjalne Strefy Ekonomiczne w województwie dolnośląskim zajmują ogółem około 3,6 tys. hektarów w 55 podstrefach. Połowa terenów inwestycyjnych w SSE na Dolnym Śląsku jest zagospodarowana (około 1,8 tys. ha). Strefy dysponują jeszcze około 1,7 tys. ha niezagospodarowanej powierzchni. Na ich terenach w województwie wydanych jest obecnie 369 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, zgodnie z którymi inwestorzy zadeklarowali zatrudnienie ponad 61 tysięcy osób. Na terenach SSE pod względem liczby prowadzących działalność inwestorów zagranicznych, deklarowanego zatrudnienia osób i nakładów inwestycyjnych dominują przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej. Pod względem zatrudnienia w SSE duże znaczenie odgrywa również branża elektroniczna zlokalizowana głównie w tarnobrzaskiej SSE.

Inwestorzy planujący realizację projektów biznesowych w Polsce mogą ubiegać się o pomoc publiczną. Do najważniejszych zachęt inwestycyjnych w formie pomocy publicznej w Polsce należą:

- zwolnienie z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych,
- granty rządowe dla inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki,
- zwolnienia z podatku od nieruchomości, udzielane na podstawie uchwał rad gmin,
- granty przyznawane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- inne zachęty, w tym granty, pożyczki na preferencyjnych warunkach, dotacje na tworzenie miejsc pracy.

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie stanowi ważny czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. Szczególnie istotną rolę odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizacje badań naukowych i innowacyjność przedsiębiorstw. W regionie działalność prowadzą:

- parki technologiczne, naukowo-badawcze i przemysłowe,
- inkubatory przedsiębiorczości,
- agencje rozwoju regionalnego,
- izby gospodarcze,
- stowarzyszenia, w tym centra biznesu,
- ośrodki doradztwa i
- instytucje finansowe.

Centrum Obsługi Inwestora, jednostka informacyjna działająca w ramach ogólnopolskiej sieci, w województwie dolnośląskim funkcjonuje w strukturach organizacyjnych w regionie w ramach Dolnośląskiej Agencji Współpracy Gospodarczej S.A. Głównym celem działania COI jest zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów na poziomie województwa i dostarczenie zainteresowanym inwestorom zagranicznym informacji o regionie. COI na Dolnym Śląsku ewoluowało stając się centrami obsługi inwestora zagranicznego i eksportera rozszerzając spektrum działania na rodzime firmy eksportowe lub chcące prowadzić działalność związaną z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi. Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów jest jednostką, w której świadczone są usługi i pomoc dla inwestorów zagranicznych, reprezentujących obszar bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) i rodzimych przedsiębiorstw zainteresowanych eksportem. COIE stanowi program systemowy Ministerstwa Gospodarki prowadzony dzięki wsparciu funduszy europejskich, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Dodatkowo uczelnie wyższe na terenie Dolnego Śląska odpowiadając na zapotrzebowanie rynku pracy zarówno lokalnego jak i ogólnopolskiego rozszerzają swoją ofertę, wprowadzając nowe kierunki kształcenia i specjalizacje zawodowe.

Potencjał powstawania inicjatyw klastrowych w regionie jest nieograniczony – nie ma branży, w której powiązania kooperacyjne nie dawałyby wzajemnych korzyści. W ramach Programu Wsparcia Klastrow Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego wspiera rozwój klastrow w województwie dolnośląskim oraz wzmacnia ich pozycję konkurencyjną na rynku. W województwie dolnośląskim podstawowym instrumentem wspierającym rozwój klastrow jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 (RPO). W jego ramach w 1. Osi priorytetowej: Przedsiębiorstwa i Innowacje – Wzrost konkurencyjności i rozwój gospodarki regionu w oparciu o badania i rozwój, innowacje oraz nowe rozwiązania dla przedsiębiorstw – wyodrębniono środki mające wspierać powiązania kooperacyjne.

Ponadto Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 opisał kierunki wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w województwie. Cele strategiczne RSI dotyczą również rozwoju klastrow jako organizacji mających znaczny wpływ na stopień innowacyjności regionu.

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. PRODUKT KRAJOWY BRUTTO NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW	8
RYSUNEK 2. STOPA BEZROBOCIA NA DOLNYM ŚLĄSKU	9
RYSUNEK 3. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO WEDŁUG POWIATÓW	11
RYSUNEK 4. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANYCH DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW	13
RYSUNEK 5. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA PODREGIONÓW DLA DZIAŁALNOŚCI	17
RYSUNEK 6. ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE POTENCJALNEJ ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ POWIATÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM NAJBARDZIEJ ATRAKCYJNYCH SEKCJI	17
RYSUNEK 7. LICZBA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH	23
RYSUNEK 8. INWESTORZY ZAGRANICZNI WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA	26
RYSUNEK 9. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W ROLNICTWIE, LEŚNICTWIE I RYBACTWIE	27
RYSUNEK 10. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W BRANŻY PRZEMYSŁOWEJ	28
RYSUNEK 11. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W BRANŻY BUDOWLANEJ	29
RYSUNEK 12. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W BRANŻY USŁUGOWEJ	30
RYSUNEK 13. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWĄ I UBEZPIECZENIOWĄ, OBSŁUGA RYNKU NIERUCHOMOŚCI	31
RYSUNEK 14. INWESTORZY ZAGRANICZNI PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ W POZOSTAŁYCH USŁUGACH	32
RYSUNEK 15. UDZIAŁ BRANŻOWY INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W POWIATACH DOLNEGO ŚLĄSKA	34
RYSUNEK 16. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	41
RYSUNEK 17. POWIERZCHNIA PODSTREF SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU	47
RYSUNEK 18. TERENY ZAINWESTOWANE I WOLNE W PODSTREFACH SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU	47
RYSUNEK 19. MAPA POMOCY REGIONALNEJ 2014-2020	55
RYSUNEK 20. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU WSPIERAJĄCE INWESTORÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW	64
RYSUNEK 21. KLASTRY W POLSCE	68

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU I WYKSZTAŁCENIA	8
WYKRES 2. STOPA BEZROBOCIA	9
WYKRES 3. ZATRUDNIENIE WEDŁUG SEKCJI PKD 2007	10
WYKRES 4. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO	11
WYKRES 5. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE WEDŁUG SEKCJI PKD 2007	12
WYKRES 6. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WPISANYCH DO REJESTRU REGON NA DOLNYM ŚLĄSKU	12
WYKRES 7. PODMIOTY GOSPODARCHE NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA	13
WYKRES 8. STRUKTURA BRANŻOWA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG PKD 2007	15
WYKRES 9. STAN AKTYWNOŚCI PRAWNEJ I EKONOMICZNEJ PODMIOTÓW ZAGRANICZNYCH	23
WYKRES 10. PODSTAWOWA FORMA WŁASNOŚCI WŚRÓD INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU	24
WYKRES 11. WIEK INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH	24
WYKRES 12. INWESTORZY ZAGRANICZNI WEDŁUG DATY ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI NA DOLNYM ŚLĄSKU	24
WYKRES 13. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA [2015].	25
WYKRES 14. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW Z KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA WEDŁUG SEKCJI	26
WYKRES 15. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG BRANŻ PKD 200	27
WYKRES 16. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W BRANŻY PRZEMYSŁOWEJ NA DOLNYM ŚLĄSKU WG WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA	28

WYKRES 17. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH WEDŁUG SEKCJI PKD 2007 I DATY ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI NA DOLNYM ŚLĄSKU	33
WYKRES 18. KAPITAŁ ZAGRANICZNY NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA	36
WYKRES 19. WYDATKI INWESTYCYJNE INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU	36
WYKRES 20. POWIERZCHNIA I ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU SSE W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	46
WYKRES 21. LICZBA WAŻNYCH ZEZWOLEŃ NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI NA TERENACH SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU	48
WYKRES 22. NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM	48
WYKRES 23. MIEJSCA PRACY W STREFACH	49
WYKRES 24. INWESTORZY ZAGRANICZNI W SSE NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA	49
WYKRES 25. STRUKTURA INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W SSE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA	50
WYKRES 26. WARTOŚĆ NPV DLA POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTW	52
WYKRES 27. STRUKTURA WARTOŚCI NPV SSE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	52
WYKRES 28. STUDENCI I ABSOLWENCI NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG RODZAJU SZKOŁY WYŻSZEJ	66
WYKRES 29. LICZBA STUDENTÓW I ABSOLWENTÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU WG KIERUNKÓW	67

SPIS TABEL

TABELA 1. STRUKTURA WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH WEDŁUG SEKCJI	25
TABELA 2. ATRAKCYJNOŚĆ MIAST POD WZGLĘDEM LOKALIZACJI SEKCJI	35
TABELA 3. POWIERZCHNIA I ZAGOSPODAROWANIE OBSZARU STREF W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	46
TABELA 4. LICZBA WAŻNYCH ZEZWOLEŃ	48
TABELA 5. NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM	48
TABELA 6. MIEJSCA PRACY W STREFACH	49
TABELA 7. WIODĄCY INWESTORZY W SPECJALNYCH STREFACH EKONOMICZNYCH W POLSCE	51
TABELA 8. WSPARCIE Z TYTUŁU KOSZTÓW TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY (GRANT NA ZATRUDNIENIE)	57
TABELA 9. WSPARCIE Z TYTUŁU KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH NOWEJ INWESTYCJI (GRANT INWESTYCYJNY)	58

ŹRÓDŁA

- *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, opracowanie pod redakcją M. Nowickiego, Gdańsk 2014
- *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013*, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, oprac. pod red. dr hab. prof. SGH Hanna Godlewska-Majkowska, Warszawa, październik 2013
- *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych*, stan na 31 grudnia 2014 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015 r.
- *Ocena efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, Uniwersytet Łódzki – Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Łódź, maj 2014, pod kierownictwem dr hab. Radosława Pastusiaka, prof. UŁ
- *Klastry w województwie dolnośląskim*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2011
- *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Poddziałanie 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, www.biz.uni.lodz.pl
- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego www.umwd.pl
- Ministerstwo Gospodarki www.mg.gov.pl
- Polska Agencja Inwestycji i Inwestycji Zagranicznych S.A. www.paiz.gov.pl
- Portal Innowacji www.pi.gov.pl
- Invest in Wrocław www.invest-in-wroclaw.pl

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław
e-mail: umwd@dolnyslask.pl
www.umwd.dolnyslask.pl

INSTYTUT ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Świdnicka 12-16, 50-068 Wrocław
email: irt@irt.wroc.pl
www.irt.wroc.pl

DOLNOŚLĄSKA AGENCJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ SP. Z O. O.

ul. Kotlarska 42, 50-151 Wrocław
e-mail: biuro@dawg.pl
www.dawg.pl

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM OBSŁUGI INWESTORA I EKSPORTERA DAWG

ul. Kotlarska 42, 50-151 Wrocław
e-mail: coie@dawg.pl

BIURO OBSŁUGI KLIENTA JEREME: INKUBATOR PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DAWG

al. Kasztanowa 3a-5 53-125 Wrocław,
e-mail: jereme@dawg.pl

**INKUBATOR PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DAWG, INKUBATOR TECHNOLOGICZNY
WRAZ Z CENTRUM INNOWACJI DAWG**

al. Kasztanowa 3a-5 53-125 Wrocław
e-mail: inkubator@dawg.pl

POLSKA AGENCJA INFORMACJI I INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH S.A.

ul. Bagatela 12, 00-585 Warszawa
e-mail: invest@paiz.gov.pl
www.paiz.gov.pl

LEGNICKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA S.A.

ul. Św. Maksymiliana Kolbe 14, 59-220 Legnica
e-mail: lsse@lsse.eu
www.lsse.eu

SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA MAŁEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI S.A.

58-400 Kamienna Góra, ul. Jana Pawła II 11 A
e-mail: strefa@ssemp.pl
www.ssemp.pl

AGENCJA ROZWOJU PRZEMYSŁU S.A. ODDZIAŁ W TARNOBREZGU

TARNOBREZKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA EURO-PARK WISŁOSAN
ul. Zakładowa 30, 39-400 Tarnobrzeg
e-mail: biuro@arp.pl
www.tsse.arp.pl

Biuro Podstrefy Wrocław Kobierzyce

ul. Wyścigowa 56e, 53-012 Wrocław
e-mail: wroclaw@arp.pl

WAŁBRZYSKA SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA „INVEST-PARK” SP. Z O.O.

ul. Uczniowska 16, 58-306 Wałbrzych
e-mail: invest@invest-park.com.pl
www.invest-park.com.pl